

Urheilua vedonlyönnin ehdoilla
– toimintaympäristön ja pelikulttuurin muutokset Suomen ja erityisesti
Joensuun raviurheilussa 1980–2006

Joensuun yliopisto
Yhteiskunta- ja
aluetieteiden tiedekunta
Historian oppiaineryhmä
Suomen historian Pro
gradu-tutkielma
Kesäkuu 2008
Juha Kivelä

Sisälllys

1. Johdanto	3
1.1. Liikuntakulttuuri ja raviurheilu	3
1.2. Suomalaisen raviurheilun kehitys 1800-luvulta 1980-luvulle	4
1.3. Joensuun raviradan synty ja toiminta 1800-luvun lopulta 1980-luvulle	8
1.4. Tutkimustehtävä, lähteet ja tutkimusperinne	10
2. Kriisistä nousukauteen	13
2.1. Suomalainen raviurheilu 1980-luvun yhteiskunnassa	13
2.2. Joensuun ravirata Oy:n perustaminen ja toiminnan alku	17
2.3. Kuninkuusraveista uutta intoa	22
2.4. Kohti lamaa	23
2.5. Kilpailu- ja pelitoiminta 1980–1989	27
3. Pystynoususta syöksylaskuun	38
3.1. Sekä yhteiskunta että hevostalous laman kourissa	38
3.2. Totolinen ja EU:n myötä uuteen nousuun	40
3.3. Fintoton aikakauteen	43
3.4 Lama näkyi liikuntakulttuurissa -kaupungin tuella suosta ylös.	45
3.5. Kuninkuusravit vakauttavat talouden	53
3.6. Kilpailu- ja pelitoiminta 1990–2001	55
4. Uusi raha, uudet tuulet	68
4.1. Euro ja Internet	68
4.2. Talous vakaalla pohjalla	71
4.3. Kilpailu- ja pelitoiminta 2002–2006	74
5. Johtopäätökset	83

Liitteet

Lähteet ja kirjallisuus

1. Johdanto

1.1. Liikuntakulttuuri ja raviurheilu

Esa Sironen määrittelee kirjassaan *Uuteen Liikuntakulttuuriin* (1988) urheilun ja liikunnan yhdeksi liikuntakulttuuriksi, joka pitää sisällään kaiken urheilemisen kuntoliikunnasta kilpaurheiluun. Tämän liikuntakulttuurin hän jakaa neljään sektoriin: 1) Kilpa- ja tulosurheilu, 2) Kansanliikunta, 3) Kaupallinen liikuntakulttuuri ja 4) Vaihtoehtosektori. Näistä merkittävin on kilpa- ja tulosurheilu, johon suuntautuu suurin osa taloudellisesta tuesta niin valtion kuin kuntien ja sponsoreiden taholta. Vastapainoksi se myös antaa eniten kansalle, joka janoaa kansallista ja kansainvälistä urheilumenestystä. Kilpa- ja tulosurheilu luo yhteishenkeä ihmisiin, oli sitten kyseessä oman seuran tai oman maan värien puolustaminen. Kansanliikunta on eniten harrastettua ja vähiten taloudellisia resursseja vaativaa kuntoilua ilman suuria tulostavoitteita. Hyviksi esimerkeiksi kansanliikuntatapahtumista kelpaavat erilaiset massajuoksutapahtumat ja Finlandia-hiihto. Kaupalliseen liikuntakulttuuriin Sironen määrittelee lähinnä joukkueurheilulajit kuten jääkiekon ja jalkapallon. Seurojen talous on sponsoroinnin ja erilaisten oheistuotteiden myynnin varassa, ja pelaajista on tullut kauppatavaraa, joita myydään ja ostetaan tarpeen mukaan. Sitoutuminen ”omaan joukkueeseen” eli kasvattajaseuraan on lähes olematonta. Vaihtoehtosektoria ei Sironen mukaan vielä tuolloin (1988) kunnolla ollut syntynyt. Hän määritteli sen edustajat liikkujiksi, ”jotka suhtautuvat tietoisesti kriittisesti vallitseviin liikuntamuotoihin, ottavat niitä omiin käsiinsä ja suuntaavat uudelleen.”¹ Tällaisia vaihtoehtourheilijoita voisivat nykyään olla extreme- tai seikkailu-urheilijat.²

Kalevi Heinilä on teoksessaan *Liikuntakulttuurin haasteet* (1984) kyseenalaistanut kilpailuun perustuvan ”liike” toiminnan kuulumisen liikuntakulttuurin piiriin. Heinilä tarkoittaa urheilulajeja, joissa ihminen ei välttämättä liiku, vaan liikuttaa jotakin. Sellaisiksi hän katsoo muun muassa moottori- ja ampumaurheilun sekä kelkkailun lisäksi myös hevosurheilun³. Heinilän mielestä tällaiset urheilulajit heikentävät liikuntakulttuurin identiteettiä ja kaventavat

¹ Sironen 1988, 17.

² Sironen 1988, 13–19.

³ Hevosurheilu pitää sisällään raviurheilun, kenttä- koulu- ja esteratsastuksen sekä laukkakilpailut.

sen merkitystä.⁴ Raviurheilun osalta olen hänen kanssaan samaa mieltä. Raviurheilu ei ole mielestäni ihmisten suorittamaa liikuntaa, eikä sitä voi siten verrata esimerkiksi pikaluisteluun, vaikka molemmissa kierretään ovaalin muotoista rataa ympäri. Tässä yhteydessä täytyy mainita, että huonokuntoiselta ei ravihevosen ohjastus saati valmennus onnistu, mutta itse urheilusuorituksesta kilpailussa vastaa hevonen. Mihän kategoriaan raviurheilu sitten tulisi sijoittaa? Kolmesta ensimmäisestä Sirosen määrittelemästä liikuntakulttuurin sektorista löytyy yhtymäkohtia raviurheiluun, mutta mielestäni sitä ei voida kuitenkaan suoraan sijoittaa mihinkään näistä sektoreista. Rahoitus lajiin tulee lähes yksinomaan vedonlyönnistä saaduilla tuloilla, mutta myös kaupallisuus ja sponsorointi ovat nousseet viimeisten 20–30 vuoden aikana tärkeäksi osaksi raviurheilua. Jättämällä pois vedonlyönti sekä sponsorointi ja katsomalla pelkkiä valjakoiden (hevonen ja ohjastaja) urheilusuorituksia voidaan raviurheilu kategorisoida harrastuspohjaisesta ”kansanliikunnasta” aina huippuunsa asti vietyyn ”kilpa- ja tulourheiluun” saakka. Itse sijoittaisin raviurheilun viidenteen, *vedonlyöntiurheilun*, sektoriin. Se on urheilua vedonlyönnin ehdoilla: ilman vedonlyöntiä raviurheilua ei enää olisi olemassa, ei ainakaan nykyisessä mittakaavassa. Tähän vedonlyöntiurheilun sektoriin voidaan mielestäni laskea myös hevosten laukka- ja koirien greyhound – kilpailut, jotka ovat suosiossa etenkin Aasiassa ja Brittien saarilla.

1.2. Suomalaisen raviurheilun kehitys 1800-luvulta 1980-luvulle

Suomen ensimmäiset epäviralliset ravikilpailut, joissa matkaa ei mitattu eikä aikaa otettu, ravattiin Turussa Aurajoen jäällä 30.1.1817. Jatkoa seurasi 1821, 1824 ja 1836. Varsinaisesti ravikilpailutoiminta käynnistyi Suomessa 14.12.1850, jolloin Kuopiossa, Kallaveden jäällä, ajettiin ”kiista-ajot”. Ajoihin kelpuutettiin oriit ja tammot, joiden oli juostava puhdasta ravia 2612 kyynärää eli 1551 metriä. Kallaveden jäällä ajettiin vielä seuraavina neljänäkin talvena kilpaa, mutta katovuosien 1855–57 vuoksi seuraavan kerran virallisia ravikilpailuja järjestettiin Suomessa vasta 1862. Kilpaa varmasti ajettiin niinäkin vuosina, jolloin virallisia kilpailuja ei järjestetty. Vuoden 1865 tammikuussa otettiin suuri askel suomalaisessa raviurheilussa, kun senaatti päätti maksaa Hämeenlinnassa järjestettyjen ravikilpailujen palkinnot vuosina 1865–67. Tästä saivat alkunsa Valtionajot.⁵

⁴ Heinilä 1984, 4.

⁵ Raevuori, Aaltonen, Haljoki, Korkala, Norvela & Länsiluoto 1982, 12.

Hämeenlinnassa järjestettiin myös ensimmäinen *Suuri Orikilpailu* vuonna 1884. Tästä kilpailusta voidaan puhua ensimmäisenä Suomessa järjestettynä suurkilpailuna⁶, sillä palkinnot olivat jopa viisinkertaiset verrattuna valtionajoihin. Suurta orikilpailua voidaan pitää jonkinlaisena kuninkuusravien esiasteena. Valtionajot, joihin myös suuri orikilpailu kuului, perustettiin alun perin jalostuksellisista syistä. Suomi oli pitkien välimatkojen ja huonojen teiden maa, jossa tarvittiin nopeita ja taitavasti kulkevia, mutta myös isompia ja vahvempia hevosia. Valtionajoissa etsittiin juuri tällaisia oriita ja tammoja periyttämään ominaisuuksiaan tuleville sukupolville. Tultaessa 1900-luvulle hevosten nopeus, mutta myös koko olikin kasvanut huomattavasti sitten valtionajojen alkuvuosien. Entistä nopeampia hevosia oli saatu siittämällä suomalaisia lämminveristen kanssa. Tämä rotujen sekoittaminen tuli kuitenkin nopeasti tiensä päähän. Suomessa oli 1900-luvun alussa kova halu itsenäistyä, ja tämä halu näkyi kaikilla elämänaloilla, myös hevostaloudessa. Vuonna 1907 oli aloitettu puhtaiden suomenhevosten kantakirjaus, ja ainoastaan niillä oli osallistumisoikeus valtionajoihin. Aikaisemmin oli riittänyt, että hevonen oli syntynyt suomessa. Vuosisadan vaihteessa myös hevosen käyttötarkoitus oli alkanut muuttua yhä enemmän maatalouden piiriin sidotuksi. Autot olivat korvanneet yhä enenevässä määrin hevoset kuljetustehtävissä maanteillä ja kaupungeissa. Kantakirjauksen aloittamisen myötä suomenhevosesta oli alettu siis valtion toimesta jalostaa vankkarakenteista työhevosta maatalouden palvelukseen. Raviurheilun kehittäminen ja ravihevosten jalostus oli jäänyt yksityisten raviurheilun ystävien harteille. Valtionajoja tosin ajettiin vielä 1920- ja 1930-luvuilla, mutta niiden merkitys oli vähentynyt huomattavasti palkintotason laskun myötä.⁷

Vuonna 1919 perustettiin Suomen raviurheilun keskusjärjestö, joka sai nimekseen *Suomen Ravirengas* (jatkossa: Ravirengas). Ravirengaan toiminta oli alusta asti vireää, ja jäsenseurojen määrä kasvoi tasaisesti koko 1920-luvun. Myös kilpailutoiminta kehittyi isoin askelin. Ravirengas alkoi järjestää yhdessä Lahden hevosystäväinseuran kanssa kuninkuusraveja vuodesta 1924 lähtien. Ne saavuttivat heti suuren suosion, ja kuninkuusraveja onkin ajettu vuosittain siitä lähtien lukuun ottamatta lamavuosia 1934–37 sekä sotavuosia 1940–42 ja 1944.⁸

⁶ Raviurheiluun liittyvää erikoissanastoa on selitetty liitteessä 1.

⁷ Mahlamäki 2003, 12–15.

⁸ Hyvärinen 1985, 6–9.

Ravirengas alkoi heti perustamisestaan lähtien puuhata Suomen raviradoille totalisaattoripeliä eli kansanomaisemmin ”totoa”. Vuonna 1928 sisäasiainministeriö myönsikin Ravirenkaalle luvan totopelien järjestämiseen. Pelipäiviä myönnettiin 30 ja pelimuotoja olivat voittaja ja sija. Valtion osuus totopelien vaihdosta oli 20 %, järjestäjän osuus 10 %, ja loput jaettiin takaisin pelaajille. Totopelien vaihdot eivät saavuttaneet odotuksia. Ensimmäisenä vuonna vaihdot olivat noin 100 000 markkaa päivässä (reilut 25 000€)⁹, toisena puolet edellisestä¹⁰. Ihmisten saamat voitot jäivät pieniksi, koska palautusprosentti oli alhainen (70 %), ja kilpailleet hevoset tunnettiin niin hyvin, että etukäteen oli todella helppoa arvata tulojärjestys. Suurin syy toton hiipumiseen Suomessa oli varmasti kuitenkin 1930-luvun alun pula-aika. Vuoden 1928 lähes 2,8 miljoonan markan (noin 712 000 €) kokonaisvaihdosta oltiin tultu rajusti alaspäin: vuoden 1935 kokonaisvaihto oli noin 51 000 markkaa (noin 16 800€).¹¹

Sotien jälkeen, kun jälleenrakennus ja sotakorvaukset vaativat paljon työtä ja sen myötä hevosten määrä kohosi huippuunsa¹², alkoi raviurheilu taas kiinnostaa ihmisiä. 1940-luvun loppu ja 1950-luvun alku olivat urheilullisesti hienoa aikaa raviurheilussa. Taloudellisesti sen sijaan ei mennyt hyvin. 1950-luvun edetessä taloustilanne suorastaan romahti. Palkintotaso oli surkea, ihmiset eivät viihtyneet vanhanaikaisilla ja huonokuntoisilla raviradoilla ja kilpailut olivat usein pitkästyttäviä. Jotakin oli siis tehtävä raviurheilun pelastamiseksi. Ratkaisu löytyi naapurimaista. Niin Ruotsissa kuin Neuvostoliitossakin totopelien vaihdot olivat tähtitieteellisiä verrattuna Suomen vastaaviin ja syykin oli selvä: lämminverihevoset. Ne vetivät ihmisiä raviradoille ulkomailla, ja Suomessakin päätettiin kokeilla, olisiko lämminverisistä raviurheilun pelastajaksi. Vuoden 1955 tammikuussa ahtautui Käpylän raviradalle Helsinkiin jopa 20 000 ihmistä ihmettelemään viittätoista neuvostoliittolaista orlov-ravuria, jotka olivat tulleet ensimmäistä kertaa kilpailemaan Suomeen. Suuren suosion saaneet lämminveriset ravihevoset synnyttivät laajoja keskusteluja raviurheilevan kansan piirissä, mutta vielä ei kuitenkaan lämminverisiä päästetty Suomessa kilpailemaan. Tämä kaikki johti myös totopelin rappioon. Edes uuden pelimuodon, kaksoisvedonlyönnin, lanseeraaminen vuonna 1956 ei kasvattanut vaihtoja¹³. Tultaessa 1960-luvulle oli Suomen raviurheilu taloudellisesti kriisissä. pelivaihdot olivat laskeneet jo vuonna 1958 noin 200 000

⁹ Vuoden 2006 Euroissa reilut 25 000. Kaikki rahanarvon muutokset on laskettu Suomen rahamuseon rahanarvolaskurilla:< http://www.rahamuseo.fi/multi_laskuri.html.>

¹⁰ Mahlamäki 2003, 31,33.

¹¹ Raevuori, ym. 1982, 16–17; Mahlamäki 2003, 33.

¹² Liite 2. Suomen Hippos ry, taulukko hevoscantojen kehityksestä Suomessa 1910–2006. <http://www.hippos.fi/hippos/tilastot/jalostus_ja_kasvatus/hevoskannan_kehitys.php>. 9.6.2008.

¹³ Mahlamäki 2003, 110.

markkaan (4140€) vuodessa. Edes kesällä 1960 aloitettu V5-peli ei saanut alkuinnostuksen jälkeen pelivaihtoja nousuun. Vuonna 1961 yleisömäärä laski alle sadan tuhannen (95 800) ensi kerran sotien jälkeen.¹⁴

Raviurheilun nousulle Suomessa kylvettiin kuitenkin siemen jo vuonna 1957, jolloin Neuvostoliiton pääministeri Nikita Hruštšev lahjoitti tuolloiselle tasavallan presidentille Urho Kekkoselle kaksi kantavaa orlovtammaa, Suosikin ja Kaunottaren, sekä kaksi vuotta myöhemmin Lento-nimisen oriin. Kekkosen henkilökohtainen kiinnostus raviurheilua ja varsinkin lämminverisiä (Orloveita) kohtaan vaikutti osaltaan siihen, että lopulta Ravirengas 11.11.1959 päätti sallia suomalaisessa omistuksessa olevien lämminveristen kilpailemisen Suomen raviradoilla. Lämminveristen tulo Suomen raviradoille ei kuitenkaan saanut aikaan sellaista yleisöryntäystä kuin oli ajateltu. Vuonna 1965 voimaan tullut uusi arpajaislaki, joka nosti peleistä pelaajille palautetun osuuden 80 prosenttiin, sen sijaan lisäsi yleisömääriä ja vaihtoja huomattavasti.¹⁵

1970-luku oli suomalaisen raviurheilun kulta-aikaa: pelivaihdot ja yleisömäärät kasvoivat vuosi vuodelta, samoin maksetut palkinnot ja ravihevosten määrä. Kun vuonna 1970 totopelien kokonaisvaihto oli noin 6,3 miljoonaa markkaa (7,7 M€), oli se kohonnut vuoteen 1980 mennessä jo 370 miljoonaan markkaan (155M€). Tähän vaikuttivat vuonna 1974 V5-pelin muuttaminen valtakunnalliseksi ja sen tilalle ratakohtaiseksi V-peliksi tullut V4, joka saavutti heti suuren suosion. Myös yleisömäärä kasvoi kovaa vauhtia. Vuonna 1970 kävi kaikissa Suomen raveissa katsojia 258 000, vuonna 1973 määrä oli yli 600 000, ja miljoonan raja puhkaistiin 1977.¹⁶ Lämminveristen ravihevosten määrä kasvoi vuoden 1970 reilusta tuhannesta vuoden 1980 yli 8000:een. Suomenhevosten määrä sen sijaan lähti laskuun: 1970 niitä oli Suomessa vajaat 90 000, mutta 1980 enää hieman alle 20 000¹⁷. Koneet olivat syrjäyttäneet hevosen lopullisesti maatalouden töissä ja hevosista oli tullut ”urheiluväline”. Syyskuun 30. päivänä 1972 Ravirenkaan pohjalle perustettiin Suomen Hippos ry (jatkossa Hippos), joka yhdisti koko hevostalouden toimintansa alle.¹⁸

¹⁴ Raevuori, ym. 1982, 17,22.

¹⁵ Mahlamäki 2003, 151–152.

¹⁶ Raevuori, ym. 1982, 22–23, 260; Mahlamäki 2003, 148: taulukko 13; 153: taulukko 17.

¹⁷ Liite 2.

¹⁸ Mahlamäki 2003, 178–180; Heiskanen, Kauppinen, Klemola, Kumpulainen 2002, 28.

1.3. Joensuun raviradan synty ja toiminta 1800-luvun lopulta 1980-luvulle

Marraskuun 10. päivänä 1872 ehdotti nimismies Johan Kock ystävilleen ”Hevosystävä-yhdistyksen” perustamista Joensuuhun. Ehdotus sai heti osakseen suurta kiinnostusta, mutta yli vuosi ehti kulua, ennen kuin 11. joulukuuta 1873 kokoontui Keski-Karjalan Hevosystäväinseuran perustava kokous. Tilaisuudessa hyväksyttiin seuran ohjesääntö ja päätettiin anoa varoja kilpa-ajojen palkintoihin, joita valtio myönsi aluksi 820¹⁹ markkaa (2900€) vuodessa ja vuodesta 1893 lähtien, kun valtionajot ajettiin kerran vuodessa myös Joensuussa, 1800 markkaa (6700€). Myös muunlaisia avustuksia anottiin, koska taloustilanne oli seurassa erittäin huono.²⁰ Tämän tutkimuksen kannalta merkittävin avustushakemus on joulukuulta 1901:

”Päätettiin kaupungin valtuusmiehiltä anoa, että seuralle tahi yhtiölle samassa tarkoituksessa luovutettaisiin 25 vuoden arennilla - - maa-ala kaupungin läntisen linjan ulkopuolelta - - Tälle arentipalalle perustaisi seura tahi sitä varten perustettu erityinen yhtiö ravikilpailuradan ja näyttelykentän sekä talleja näyttelyjä, eläinhuutokauppoja ja eläinsuojelutarkoituksia varten²¹.”

Edellä mainitusta yhtiön perustamisesta luovuttiin keskustelujen jälkeen. Anomus hyväksyttiin, ja huhtikuussa 1902 myönsi Pohjois-Karjalan Maanviljelysseura ratahankkeelle 1200 markan (4450€) avustuksen ja toukokuussa Joensuun kaupunki 1000 markan (3700€) avustuksen²². Kesäkuussa alkoi rata-alueen raivaus. Vuonna 1903 kesäkuussa pidettiin radalla ensimmäiset tamma- ja varsanäyttelyt, mutta kilpailuja ei uskallettu vielä järjestää radan heikon kunnon vuoksi. Ensimmäisten kilpailujen aika koitti 6.6.1905.²³ Ensimmäiset valtionajot ajettiin uudella maaradalla vuonna 1907. Samalla suoritettiin eräs ensimmäisistä oriiden kantakirjauksista Suomessa, jossa 15 oria todettiin sopiviksi jatkamaan sukuaan. Radan rakennusvaiheessa Joensuun kaupunki ja Pohjois-Karjalan Maanviljelysseura antoivat huomattavaa taloudellista tukea radan ja sen rakennelmien aikaansaamiseksi. Vuonna 1915 radalle valmistui päärakennus, jossa oli kokoushuone, katsojaparveke ja vahtimestarin asunto.

¹⁹ Keski-Karjalan hevosystäväin seuran ensimmäinen siitosori maksoi 500 markkaa, joten summa oli merkittävä.

²⁰ Erälä, 1923, 15–18, 35.

²¹ Erälä 1923, 49.

²² Keskimääräinen työmiehen tuntiansio tuohon aikaan oli 0,31 markkaa, joten avustusten yhteenlaskettu summa 2200 markkaa vastasi noin 7100 työtunnin palkkaa.

²³ Erälä 1923, 50, 52–53.

Sisällissodan aikana radalle rakennettiin 80 hevosen talli Karjalan Ratsujääkäriyrykmentin tarpeisiin, missä osasto asui ja harjoitteli.²⁴

Vuonna 1948 sai Joensuu kunnian olla kuninkuusravien isäntänä ensimmäistä kertaa. Näissä kuninkuusraveissa tehtiin historiaa, sillä ensimmäistä kertaa kruunattiin ravikuninkaan lisäksi myös kuningatar. Aikaisemmin oriit ja tammat olivat kilpailleet samassa sarjassa. Ensimmäisen ravikuningattaren tittelin voitti Ilo ohjaksissaan Urho Ali-Mäkelä. Vuoden 1961 hevosjalostusliittojen haasteajojen yhteydessä esiteltiin Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliiton puheenjohtajan Erkki I. Pesosen kehittämä autolähetys. Uusi lähetystapa levisi nopeasti ja pian se oli käytössä kaikilla Suomen radoilla.²⁵

1960-luvun puolivälissä Joensuun kaupunki oli kasvanut niin paljon, että ravirata alkoi olla joka puolelta rakennusten ympäröimä. Alettiin etsiä uutta paikkaa radalle kaupungin läheisyydestä. Vuonna 1968 vedettiin raviradan pohjoisosan läpi Martikkalantie, nykyinen Yliopistokatu. Nyt viimeistään oli selvää, ettei ravirata voisi toimia enää vanhalla paikallaan, vaikka seuraavana vuonna rataa siirrettiinkin hieman etelään päin. Suomalaiseen ja Joensuulaiseen raviurheiluun voimakkaasti aikanaan vaikuttanut Erkki I. Pesonen ehdottikin vuonna 1969 radan rakentamista Linnunlahdelle. Neljä vuotta kestäneen politikoinnin jälkeen kaupunginvaltuusto päätti 26.11.1973 äänin 28–12 uuden raviradan rakentamisesta Linnunlahdelle²⁶. Myönteisen rakentamispäätöksen jälkeen ei aikaa hukattu. Rata ja tuomaritorni sekä totokatos rakennettiin hämmästyttävän nopeasti, sillä jo juhannuksena 1974 ravattiin uuden radan vihkiäisravit. Vuosikymmenen loppuun mennessä oli rata-alue saatu huoltorakennuksineen ja toimistoineen ajan vaatimusten mukaiseksi, ja käytiinpä jo keskusteluja katsomorakennuksen rakentamisesta sekä osakeyhtiön perustamisesta.²⁷

²⁴ Rauma, Aarne ”Sataan vuoteen mahtuu monenlaista.” Joensuun ravirata 100 vuotta – juhlaulkaisu. Liite Sanomalehti Karjalaisessa 4.6.2005.

²⁵ Pesonen oli nähnyt kyseistä lähetystapaa käytettävän Keski-Euroopassa ja kehitti sen Suomen oloihin sopivaksi. Aikaisemmin lähdöt ajettiin tasoitusajoina. Rauma 2005.

²⁶ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 26.11.1973. n:o 461. JoKA.

²⁷ Rauma 2005.

1.4. Tutkimustehtävä, lähteet ja tutkimusperinne

Tutkimuksessani olen selvittänyt Suomalaisen ja erityisesti Joensuulaisen raviurheilun muutoksia aikavälillä 1980–2006. Erityisesti olen perehtynyt koko raviurheilua pyörittävän voiman, pelitoiminnan, muutoksiin. Olen jakanut tutkimukseni kolmeen ajanjaksoon: 1980-luku, 1990–2001 ja ”euroaika” 2002–2006. Tutkimusmetodi on kvantitatiivinen, ja taulukkoja on paljon. Tutkimus etenee aika- mutta myös asiajärjestyksessä siten, että ensin käsittelen Suomalaista raviurheilua ja toimintaympäristön muutoksia yleisellä tasolla aikajakson puitteissa. Toisessa vaiheessa tutkimuksen alla on Joensuun ravirata Oy:n taloudellinen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset. Tässä olen myös peilannut osakeyhtiön toimintaa Joensuulaiseen liikuntakulttuuriin. Lopuksi käsittelen kilpailu- ja pelitoimintaa, johon olen hakenut vertailukohtia koko Suomen raviurheilusta.

Tarkempia tarkastelun kohteita tutkimuksessani ovat Joensuun Ravirata Oy:n taloudellinen kehitys, palkintosummien ja pelivaihtojen kehitys sekä yleisömäärien kehitys 1980–2006. Vuosien 1984 ja 2000 kuninkuusravit on käsitelty omina lukuinaan, koska kyseiset tapahtumat vaikuttivat osakeyhtiön talouteen ja toimintaan erityisen merkittävästi. Pelivaihtojen osalta olen valinnut tarkastelun kohteikseni kokonaisvaihdot ja V4-pelin vaihdot vuoteen 1998 saakka. Ratkaisu on käytännön sanelema, sillä V4-peli on ainoa pelimuoto, josta on erikseen merkitty vaihdot koko ajanjaksolta. Taulukoissa V4-pelin vaihdot sisältyvät kokonaisvaihtoihin. Vuodesta 1998 lähtien ei V4-pelin vaihtoja Joensuun ravirata Oy:n osalta ole eritelty. Tästä johtuen vertailu tapahtuu kokonaisvaihtojen sekä totoline-pelaamisen kehityksen puitteissa. Koko Suomen osalta V4-vaihdot näkyvät taulukoissa koko tutkimusjakson ajalta. Totoline-peli näkyy koko Suomen pelivaihtoja käsittelevissä kuvioissa osana kokonaisvaihtoa. Esimerkiksi vuoden 2000 totopelien kokonaisvaihto oli 709,2 Mmk, josta totoline-pelin osuus oli 508,2 Mmk. Joensuun ravirataa käsittelevissä kuvioissa olevat totoline – sarakkeet ilmoittavat sen summan, joka on kyseisenä vuonna pelattu Joensuun raviradalta ja Joensuun alueen etäpelipisteistä **kaikkiin kyseisenä vuonna järjestettyihin totoline-raveihin**. Esimerkiksi vuonna 1995 Joensuussa järjestettyjen ravien kokonaisvaihto oli 6,36 Mmk, mutta totoline-peliä pelattiin Joensuusta 7,1 Mmk. Radalta radalle-peli (RR-peli) sisältyy Joensuun osalta totoline-, ei kokonaisvaihtoihin. Vuodesta 2002 lähtien internet-pelin vaihto sisältyy totoline-vaihtoihin koko Suomen osalta. Inflaatio on otettu huomioon indeksoimalla pelivaihtojen ja palkintojen sekä pääsymaksutulojen rahasummat vuoden 2006 euroiksi. Myös vertailu tapahtuu indeksoitujen summien perusteella. Vuosien 2002–2006

osalta taulukot on indeksoitu suoraan vastaamaan vuoden 2006 rahasummia, sillä erot indeksoitujen ja indeksoimattomien summien välillä ovat mitättömiä, eikä ole järkevää laittaa tutkimukseen kahta lähes identtistä kuviota peräkkäin.

Raviurheilun sijoittaminen liikuntakulttuuriin on vaikeaa. Samoin on Joensuun ravirata Oy:n sijoittaminen Joensuulaiseen liikuntakulttuuriin, sillä ravirata toimii osakeyhtiömuodossa, eikä samantyyppistä vertailukohtaa ole. Lisäksi Joensuulaisten urheiluseurojen saaminen osaksi tutkimusta osoittautui ylitsepääsemättömäksi esteeksi. Osakeyhtiön sijoittumisen Joensuun liikuntakulttuuriin olen suorittanut vertailemalla Joensuun kaupungin liikuntalautakunnan jakamia avustuksia ja Joensuun ravirata Oy:n kaupungilta saamia avustuksia keskenään. Vertailusta oli vaikeaa saada järkevää, sillä liikuntalautakunta on jakanut saamansa rahavarat useiden kymmenien urheiluseurojen ja liikuntapaikkojen tukemiseen, kun taas ravirata Oy on oma yksikkönsä. Kun vielä otetaan huomioon, että Joensuun kaupunki on alusta saakka ollut osakkaana Joensuun ravirata Oy:ssä, on vertailu entistä hankalampaa. Kaupungilla on tietysti ollut motivaatio saada osakeyhtiö tuottamaan, eikä se ole voinut olla näkymättä tuen määrässä. Tarkasteltaessa osakeyhtiön tekemää tulosta on otettava huomioon eräs kaikille raviradoille erityinen seikka. Normaalisissa yritysvertailussa raviradat jäävät usein keskiarvon alapuolelle johtuen heikosta tuotosta suhteessa liikevaihtoon. Näin on myös Joensuun ravirata Oy:n kohdalla. Syy, miksi raviradat tuottavat huonosti suhteessa liikevaihtoon johtuu niiden tarkoituksiperistä. Raviratojen pääasiallinen tarkoitus on maksaa palkintoja kilpailijoille, ei haalia voittoja omiin taskuihinsa. Vuodessa 300 000 euroa palkintoja maksava ja 20 000 euroa tappiota tekevä rata on kilpailukykyisempi kuin 200 000 euroa palkintoja maksava ja 20 000 euroa voittoa tekevä rata. Hippos luokittelee Suomen raviradat juuri palkintojenmaksukyvyn perusteella, ei liikevoiton, kuten yleensä yritysvertailuissa.

Tutkimuksen lähdeaineisto jakaantuu arkisto-, lehti- ja kirjallisuusmateriaaliin. Näistä arkistomateriaali on selvästi tärkein. Kirjallisuusmateriaalia olen käyttänyt lähinnä taustatietojen kokoamiseen, sillä suomalaisesta raviurheilusta on tähän päivään mennessä tehty varsin vähän tieteellistä tutkimusta, eikä kirjallisuuttakaan ole julkaistu kuin muutama varteenotettava teos. Näistä voisi mainita tässä tutkimuksessa käyttämäni *Suuri Suomalainen Ravikirja* – teoksen, jonka on toimittanut Antero Raevuori. Teos esittelee Suomalaisen raviurheilun historiaa 1980-luvulle saakka lähinnä legendaaristen hevosten ja hevosmiesten kautta. Myös raviradat ja pelaaminen sekä koti- ja ulkomaiset suurkilpailut on esitelty

kattavasti. Kyseisen teoksen – kuten koko raviurheilua koskevan tutkimuksen – ainoa huono puoli on vanhentuminen. Teos on julkaistu vuonna 1982.

Ainoa lähiaikoina julkaistu teos suomalaisesta raviurheilusta on Matti Mahlamäen vuonna 2003 ilmestynyt *Pelloilta paanalle ja pussihousumiehistä patiinipoikiin*. Se käsittelee Suomen raviurheilun historiaa lähinnä järjestötason (Hippos) näkökulmasta. Teos on eräänlainen historiikin ja tieteellisen tutkimuksen välimuoto, sillä lähdeviittaukset ovat osin puutteellisia, mutta toisaalta teos pitää sisällään myös tieteellistä analyysiä. Johdantoa kirjoittaessani olen käyttänyt Suuren Suomalaisen Ravikirjan lisäksi Väinö Erälän vuonna 1923 kirjoittamaa teosta *Piirteitä Keski-Karjalan hevosystäväinseuran toiminnasta 1873–1923*. Teos on historiikki kyseisen seuran toiminnasta ja lähdeviittaukset ovat puutteelliset. Teoksen perusteella saa kuitenkin hyvän kuvan seuran perustamisesta ja toiminnasta, eikä liialliseen lähdekritiikkiin ole syytä. Kolmas teos, jota olen käyttänyt johdannon kokoamisessa, on Pekka Hyvärisen vuonna 1985 ilmestynyt pro gradu -tutkielma *Ravikilpailutoiminta Suomessa 1939–1959*. Tätä teosta olen käyttänyt Suomalaisen raviurheilun kehitystä käsittelevässä luvussa.

Varsinaista tutkimuskirjallisuutta edustaa oikeastaan vain kaksi teosta. Helsingin yliopiston Maatalousekonomian laitoksen tutkimusjulkaisu *Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa (1989)*, sekä Ylä-Savon ammattiopiston hevostietokeskuksen tutkimusjulkaisu *Hevostalous-merkitys ja tulevaisuus Suomessa (2002)*. Ensin mainittu tutkimus on julkaistu 1989, mutta tutkimuksen kohteena ovat vuodet 1980–1987, jälkimmäinen puolestaan vuonna 2002 ja sen tutkimuksen kohteena ovat vuodet 1998–2002. Teokset ovat kokonaisvaltaisia selvityksiä hevostalouden merkityksestä elinkeinona Suomessa. Molemmat tutkimukset käsittävät hevostalouden koko kirjon hevostalousyrittämisestä ratsastustallien kautta raviratojen taloustilanteeseen. Ne käsittelevät myös hevosurheilun kehitystä ja ongelmia sekä niihin vaikuttavia seikkoja.

Muusta kirjallisuudesta maininnan ansaitsevat Kalevi Heinilän esitelmä Liikuntakulttuurin haasteet. Tässä esitelmässään Heinilä käsittelee liikuntakulttuurin ideologiaa, erilaistumista ja kehittämisen ongelmia. Esa Sirosen toimittama teos Uuteen Liikuntakulttuuriin käsittelee liikuntakulttuurin muutosta Suomessa. Hevos- ja varsinkin raviurheilun osuus näissä teoksissa jää lähinnä maininnan asteelle.

Lehdistöaineistona olen käyttänyt sanomalehti Karjalaista. Aarne Rauman Joensuun ravirata Oy:n 100-vuotis juhlaraveihin kirjoittama artikkeli ”100 vuoteen mahtuu monenlaista” on lehdistöaineeksesta merkittävin. Lehdistä olen kerännyt lähinnä Joensuun kuninkuusraveihin 1984 ja 2000 liittyvää aineistoa, mutta myös joitakin tutkimukseni kannalta tärkeisiin tapahtumiin liittyviä kirjoituksia. Tällaisia ovat muun muassa ravirata Oy:n perustaminen ja vuoden 1982 ravikriisi, joka sai paljon palstatilaa Karjalaisessa. Lehdistöaineiston käyttö on vähäistä ja se on ”sulautettu” tutkimukseen, eikä siitä siten ole omaa käsittelylukuaan. Kaikki lehdistöaine on luettu mikrofilmeiltä Joensuun yliopiston kirjastossa.

Arkistoaineisto muodostaa ylivoimaisesti suurimman osan lähteistäni. Osakeyhtiön taloudellista tilannetta olen tutkinut Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomusten ja pöytäkirjojen avulla. Kilpailuja ja palkintosummia sekä pelivaihtoja koskevia lähteitä ovat osakeyhtiön vuosikertomukset. Vertailu koko Suomen kehitykseen on tapahtunut Suomen Hippos ry:n vuosikertomusten ja vuositilastojen avulla. Kaupungin suorittamia avustuksia ja lainojen takauksia Joensuun ravirata Oy:lle olen tutkinut Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirjojen sekä Kiinteistö- ja yleisten töiden lautakunnan pöytäkirjan avulla. Liikuntalautakunnan jakamat avustukset olen saanut Joensuun rahatoimiston käyttösuunnitelmista sekä Joensuun kaupungin vuosikertomuksista. Joensuun kaupunkiin liittyvän arkistomateriaalin olen tutkinut Joensuun kaupunginarkistossa (JoKA).

2. Kriisistä nousukauteen

2.1. Suomalainen raviurheilu 1980-luvun yhteiskunnassa

1980-luku ja varsinkin sen jälkimmäinen puolikas oli Suomessa kasvavan kulutuksen ja investointien aikaa. Suomi ylitti selvästi teollisuusmaiden keskimääräisen tulotason. Positiivinen talouskehitys innoitti kansaa kuluttamaan yhä enemmän, ja alhainen korkotaso kannusti ottamaan lainaa. Tämä johti yksityisen kulutuksen voimakkaaseen kasvuun. Kasvu oli keskimäärin 3,3 % vuodessa. Lähestyttäessä vuosikymmenen loppua tuli luotonsaanti koko ajan helpommaksi ja helpommaksi. Pankkien myöntämät luotot kotitalouksille

kaksinkertaistuivat 1980-luvun jälkipuoliskolla 350 miljardiin markkaan (noin 90 miljardia euroa). Suomalaisilla meni siis hyvin. Rahaa oli, ja jos ei ollut, sitä sai helposti pankista alhaisella korolla. Tämä johti niin sanottujen kestokulutustavaroiden eli autojen, osakkeiden ja tonttien kysynnän kasvuun, mikä puolestaan johti hintojen nousuun. Hintojen nousu taas lisäsi kulutusta ja johti kotitalouksien velkaantumiseen, mitä ei osattu pitää huonona asiana, koska osan maksetuista koroista sai vähentää verotuksessa. Myös korot pysyttelivät alhaalla, joten Suomalaisilla oli kova luottamus siihen, että talouskasvu jatkuisi pitkään, eikä lamaa osattu pelätä. Vuosikymmenen lopussa kansainvälisen korkotason nousu heijastui myös Suomeen, ja korot nousivat rajusti syksyllä 1989. Muitakin merkkejä tulevasta lamasta alkoi näkyä: pörssikurssit laskivat, suuryhtiöitä haettiin konkurssiin ja asuntojen hinnat lähtivät laskuun.²⁸

Tultaessa 1980-luvulle meni Suomalaisella raviurheilulla hyvin. Ravirataverkosto oli rakennettu menneen vuosikymmenen aikana nykyaikaiseksi suurine katsomoineen, joissa ihmisiä riitti. Koko 1970-luvun olivat totopelien vaihdot nousseet jyrkästi, eikä nousu näyttänyt pysähtyvän uudella vuosikymmenelläkään. Erityisesti V5-peli, joka oli tullut valtakunnalliseksi peliksi vuonna 1974, kasvoi hurjaa vauhtia. Suomessa oli siis 1970-luvun puolivälissä kaksi kilpailevaa asiamiesverkkoa: Oy Veikkaus ab:n (jatkossa Veikkaus) ja Hippoksen. Hippoksen ylläpitämistä hevospeleistä tuotot menivät suoraan hevostalouden käyttöön, kun taas veikkauksen peleistä tuotot tulivat valtion kassaan. Valtiovalta halusi osansa hevospelien tuotoista. Se oli ollut kiinnostunut totopelien kasvaneista vaihdoista, ja koko 1970-luvun ajan oli säännöllisesti esitetty totopelien liittämistä arpajaisverolain piiriin. Hippoksen päättäjiä kosiskeltiin luovuttamaan V5-peli Veikkauksen järjestettäväksi. Veikkauksen etuna oli suurempi asiamiesverkosto, jonka avulla V5-pelin vaihtojen lupailtiin moninkertaistuvan. Syyskuun 13. päivänä 1980 Suomen hippos ry:n valtuuskunta hyväksyi V5-pelin siirron. Sopimuksen ehdot olivat tiukat: pelaajien osuus tuli säilyttää entisellään 65 %:ssa ja tuotosta suurin osa tuli palauttaa hevostalouteen. Valtio sai vain 10 % pelin tuotosta. V5-peliä ei silti siirretty Veikkaukselle vuodenvaihteessa, kuten aikomus oli. Valtiovalta oli huolestunut mahdollisesta lottoveikkaajien menettämisestä hevospelille ja sitä kautta tulojen vähenemisestä. Lotosta ja muista veikkauksen peleistä kun valtio sai 40 % itselleen, mutta V5-peleistä se olisi saanut siis vain 10 %.²⁹

²⁸ Kiander & Niva 1998, 16–17, 67–68, 78, 80, 83.

²⁹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1980; Mahlamäki 2003, 154–156, 222–227.

Vuoden 1982 tulo- ja menoarvioesityksessä totopeleille esitettiin jälleen 10 % arpajaisveroa. Tähän Hippos ei voinut suostua, ja alkoi kova poliittinen väantö totopelien verotuksesta. Lopulta päädyttiin kompromissiin, jossa totopelejä verotettiin viiden prosentin arpajaisverolla ja V5- peli siirrettiin Veikkauksen alaisuuteen. Arpajaisverolain muutos hyväksyttiin 18.12.1981. Näin Hippos luuli tehneensä hyvän sopimuksen, koska V5-pelin siirtyminen Veikkaukselle nostaisi vaihtoja laajentuvan asiamiespiirin johdosta, eikä arpajaisvero vaikuttaisi niin paljon raviurheilulle suuntautuviin rahavirtoihin. Toisin kuitenkin kävi. Pelaajille jaettavaa osuutta laskettiin 65 prosentista 55 prosenttiin, mikä laski vaihtoja selvästi. Kun myös V5-pelin osalta päätettiin jakaa veikkausvoittovarot hevosjalouden ohella taiteelle ja muille yleishyödyllisille kulttuurin muodoille, koki suomalainen raviurheilu vain suuria taloudellisia menetyksiä.³⁰

Hevosväki ei katsonut hyvällä suurten rahavirtojen menetystä, vaan otti käyttöön kovat aseet. Hippoksen edustajat sanoivat, että heidän allekirjoittamansa sopimus ei ollut sellainen kuin oli sovittu. Heidän mukaansa sopimustekstiä oli muutettu siten, että allekirjoitetusta sopimuksesta puuttui kaksi Hippoksen valtuuskunnan hyväksymässä sopimuksessa ollutta pykälää. Puuttuvat pykälät määrsivät V5-pelin mahdollisesta palauttamisesta takaisin Hippokselle sekä menettelystä niissä tapauksissa, joissa pelaajien voitto-osuuteen puututaan. Ravivalmentajat uhkasivat V5-raveja boikotilla, kunnes pelaajien osuus olisi palautettu takaisin 65 prosenttiin. Boikotti peruttiin erityisen työryhmän alettua selvittää tilannetta. Tammikuun 10. päivä 1982 päättivät kolmentoista raviradan edustajat lopettaa ravikilpailutoiminnan toistaiseksi. Syyksi mainittiin arpajaisvero, joka vaikutti niin paljon ihmisten pelaamiseen, että kaikki vuoden 1982 alussa järjestetyt ravit olivat tappiollisia. Hevosväki ei luonnollisestikaan ollut tyytyväinen omiensa toimintaan. Hippoksen valtuuskunnan kokous erotti 23.1.1982 toimitusjohtaja Pekka Ilkan ja myönsi eron toiselle ”väärän” sopimuksen allekirjoittaneelle Bengt Nybondakselle. Tämä ”ravikriisi” päättyi vasta kuukauden kuluttua 13.2.1982. V5-raveja ajettiin seuraavan kerran vasta saman vuoden kesäkuussa.³¹ Lehdistössä käsiteltiin kriisiä tasapuolisesti molempien osapuolten kantilta. Karjalainen julkaisi sekä Veikkauksen, että Hippoksen mielipiteet asioista ottamatta kantaa siihen, kumpi on oikeassa. Hippoksen ja hevosväen kommentit olivat hyökkääviä ja

³⁰ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1981; Mahlamäki 2003, 236–246.

³¹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1982; Mahlamäki 2003, 178, 227–228, 235–238, 241–242, 244, 249–251.

syytteleviä, kun taas Veikkaus otti puolusteleavan roolin.³² Vastakkainasettelu on täysin ymmärrettävä, olihan Veikkaus ”varastanut” Hippokselta yhden sen parhaista pelimuodoista.

Vuosi 1983 oli arpajaisveron ja V5-pelin menettämisen myötä joka suhteessa miinusmerkkinen. Arpajaisveron tultua ravipelien kiusaksi oli hevostalouskertymä pienentynyt puoleen verrattuna aikaan ennen veroa³³. Hevostalouskertymän pienentyminen vaikeutti koko hevostalouden toimintaa, ei yksinään raviurheilun. Kasvattajapalkkioiden maksatusta viivästytettiin, eikä esimerkiksi valtion hevosjalostuslaitoksen investointeihin löytynyt rahoitusta. Pelivaihdot tosin nousivat edellisvuodesta, mutta vertailukohtana kriisivuosi 1982 on huono. Ravikriisi vaikutti myös keskusjärjestön, Hippoksen, talouteen. Valtuuskunta ei hyväksynyt vuoden 1983 talousarviota ja syksyllä jouduttiin jopa perustamaan kriisiryhmä selvittämään talousongelmia. Sen puheenjohtajaksi valittiin Maa- ja Metsätalousministeriön kansliapäällikkö Reijo Uronen. ”Urosen työryhmän” ratkaisuna oli aluksi raviratojen pelituotoista Hippokselle maksamien prosenttiosuuksien nosto. Vuoden 1984 puolella työryhmä luovutti Hippoksen hallitukselle ohjelman, jolla järjestön talous saataisiin kuntoon. Hippos myös valmistautui kiinnittämään Mannerheimintielle Helsingissä sijaitsevan kiinteistönsä takuiksi verovelkojen hoidosta. Kiinnitystä ei tarvinnut lopulta tehdä, sillä Yhdyspankki myönsi Hippokselle pankkitakauksen ilman vastavakuutta. Myös raviratojen Hippokselle suunniteltua prosenttiosuuksien nostoa pelituotoista voitiin pienentää suunnitellusta. Vaikka verovelka olikin saatu hoidettua järjestötasolla, vaikeutti arpajaisvero raviratojen toimintaa. Investoinneista ei kannattanut edes haaveilla, vaan oli keskityttävä tiukkaan talouden hoitoon.³⁴

Tultaessa vuosikymmenen puoliväliin jatkui kädenvääntö V5-pelin kohtalosta ja hevostalouden merkityksestä yhteiskunnalle. Hevosväki piti hevostalouden tukemista äärimmäisen tärkeänä, jotta ne kymmenet tuhannet työpaikat, joita hevostalous piti yllä, säilyisivät. Valtio taas halusi kasvattaa tuottojaan hevospeleistä, eikä yhteisymmärrystä näyttänyt löytyvän. Lisäksi Hippoksen oma kenttäkin hajaantui etelän suurien ratojen etuja ajavien ja pohjoisen tasapuolisuutta hakevien leireihin. Keväällä 1985 Maatalousministeriö perusti työryhmän, jonka tuli selvittää hevostalouden yhteiskunnallisia vaikutuksia ja hevostalouden kehittämisen päämääriä. Työryhmä julkisti raporttinsa 30.4.1986. Raportissa

³² Sanomalehti Karjalainen 11.1; 12.1; 24.1; 27.1; 28.1; 29.1; 4.2; 11.3; 14.3; 17.3 ja 28.3.1982.

³³ Liite 19.

³⁴ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1983–1984; Mahlamäki 2003, 272–282.

todettiin Suomalaisen raviurheilun olevan eurooppalaisella huipputasolla, eikä muukaan hevostalous ollut huonossa kunnossa. Raportin mukaan hevostalous työllisti vuonna 1985 päätoimisesti hieman yli 7200 ja sivutoimisesti reilut 28 000 henkilöä. Raviratojen velkaantuminen oli työryhmän suurin huolenaihe ja niiden talouden parantaminen tärkein tehtävä. Myös valtakunnallisen V5-pelin kehittämistä oli jatkettava, jotta kovasti kaivattuja lisätuloja saataisiin koko hevostaloudelle. Työryhmä ehdotti myös palkintotukea, joka kohdistettaisiin erityisesti nuorten hevosten lähtöihin. Palkintotukea alettiin maksaa vuodesta 1987 alkaen ja siitä on kehittynyt merkittävä tukimuoto raviurheilulle, joka on käytössä vielä tänä päivänäkin³⁵. Tultaessa vuosikymmenen lopulle raviratojen taloudellinen tilanne alkoi näyttää paremmalta. Velkoja oli maksettu tiukan taloudenhoidon ansiosta merkittävästi pois ja yleismaailmallinen talouden kasvu vaikutti positiivisesti myös raviratojen talouteen. Totalisaattoripelien siirtyminen atk-aikaan oli eräs merkittävä tekijä suomalaisen raviurheilun kehityksessä 1980-luvun viimeisinä vuosina. Tämä ”slippitoto” aloitettiin suurimmilla radoilla vuonna 1987 ja vuosikymmenen lopussa se oli käytössä lähes kaikilla maakunta-radoilla³⁶. Myös kansainvälistä yhteistyötä kehitettiin koko vuosikymmenen ajan. Eniten yhteistyötä tehtiin yllättäen Neuvostoliittolaisten kanssa, vaikka jo tuolloin Ranska, Ruotsi ja Italia olivat merkittävimmät Eurooppalaiset raviurheilumaat. Vasta aivan vuosikymmenen lopussa aloitettiin laajempi kanssakäyminen näiden raviurheilun suurmaiden kanssa.³⁷

2.2. Joensuun ravirata Oy:n perustaminen ja toiminnan alku

Loppuvuodesta 1979 päätti Joensuun kaupunginvaltuusto äänin 5-4 liittyä osakkaaksi Joensuun ravirata osakeyhtiöön³⁸. Kaupunginvaltuusto lisäsi sopimukseen ponnen, jonka mukaan:

” Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupunginhallitus välittömästi ryhtyy toimenpiteisiin raviradan keskustan muun käytön suunnittelemiseksi niin, että alue raviurheilun ohella voi palvella kaupunkilaisten muita liikunta- ja virkistystarpeita. Talousarvioon on varattava tarkoitukseen riittävät määrärahat.”³⁹

³⁵ esimerkkinä Suomen hippoksen nuorten sarjat 3-4 vuotiaille lämminverisille ja 4-5 vuotiaille suomenhevosille. Palkinnot ovat noin kaksin- tai kolminkertaiset normaalisti maksettaviin verrattuna.

³⁶ Ks. Liite 3.

³⁷ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1985–1989; Mahlamäki 2003, 284–297.

³⁸ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 9, 29.10.1979, n:o 425. JoKA.

³⁹ Kiinteistö- ja yleisten töiden lautakunnan pöytäkirja 2.12.1980, n:o 857 JoKA.

Tarkoituksena oli rakentaa raviradan keskelle jäävälle alueelle ratsastus- ja jalkapallokenttiä. Hankkeen kustannusarvio oli 1,7 miljoonaa markkaa.⁴⁰ Lehdistökin oli kiinnostunut Osakeyhtiön perustamisesta ja katsomorakennuksen rakentamisesta. Sanomalehti Karjalaisessa oli 16.11.1979 kirjoitus otsikolla ”*Joensuun ravitoiminnan kehitys ollut nopeaa*”. Jutussa mainittiin, että Osakeyhtiön toiminta oli tarkoitus aloittaa mahdollisimman nopeasti vuoden 1980 alkupuolella, ja että katsomorakennuksen rakentaminen oli tarkoitus aloittaa kauden päätyttyä lokakuussa. Katsomon rakentaminen sai hyvin palstatilaa, sillä siitä oli kirjoituksia useaan otteeseen alkuvuodesta 1980. Katsomon rakentamisen katsottiin hyödyntävän myös muita tapahtumia, kuin raveja. Ainakin Laulujuhlat mainittiin tällaisena tapahtumana.⁴¹

Vuoden 1980 alussa perustettiin Joensuun ravirata Oy jatkamaan Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliiton ja Keski-Karjalan hevosystäväinseuran toimintaa kaupungin tuella vahvistettuna. Jo 1.1.1980 oli sovittu ravirata-alueen vuokraamisesta kaupungilta 30 vuodeksi. Yhtiön perustamiskirja allekirjoitettiin 18.3.1980 ja yhtiö merkittiin kaupparekisteriin 30.5.1980. Osakepääoma oli 650 000 markkaa (272 000€). Osakeyhtiön pääosakkaaksi tuli Pohjois-Karjalan Hevosjalostusliitto, jonka osakepääoma oli 76,9 %, mikä tarkoitti viittätuhatta 100 markan arvoista osaketta. Pienemmillä osuuksilla mukana olivat Keski-Karjalan hevosystäväinseura 15,4 % eli 1000 osaketta ja Joensuun kaupunki 7,7 % eli 500 osaketta. Osakeyhtiön toimitusjohtajaksi valittiin Pentti Ollikainen. Toimitusjohtaja jouduttiin valitsemaan pian uudelleen. Uudeksi toimitusjohtajaksi valittiin 1.6.1980 alkaen Matti Riekk.⁴²

⁴⁰ Kiinteistö- ja yleisten töiden lautakunnan pöytäkirja 2.12.1980, n:o 857 JoKA.

⁴¹ Sanomalehti Karjalainen, 16.11.1979; 26.1.1980; 6.3.1980.

⁴² Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomus 1980; Joensuun ravirata Oy:n perustamiskirja 18.3.1980; Vuokrasopimus 3.1.1980, kohdat 2, 4, 7, 9.

Taulukko 1. Joensuun ravirata Oy: voitto/ tappio tilikausittain 1980–1989

	Tilikauden voitto markkoina	Indeksoituna vuoden 2006 Euroiksi
1980	284,29	118,37
1981	-109246	-40615
1982	-211312	-71874
1983	-263772	-82663
1984	351606	102977
1985	-256876	-71061
1986	-138021	-36855
1987	337335	86903
1988	280523	68885
1989	21799	5022

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989

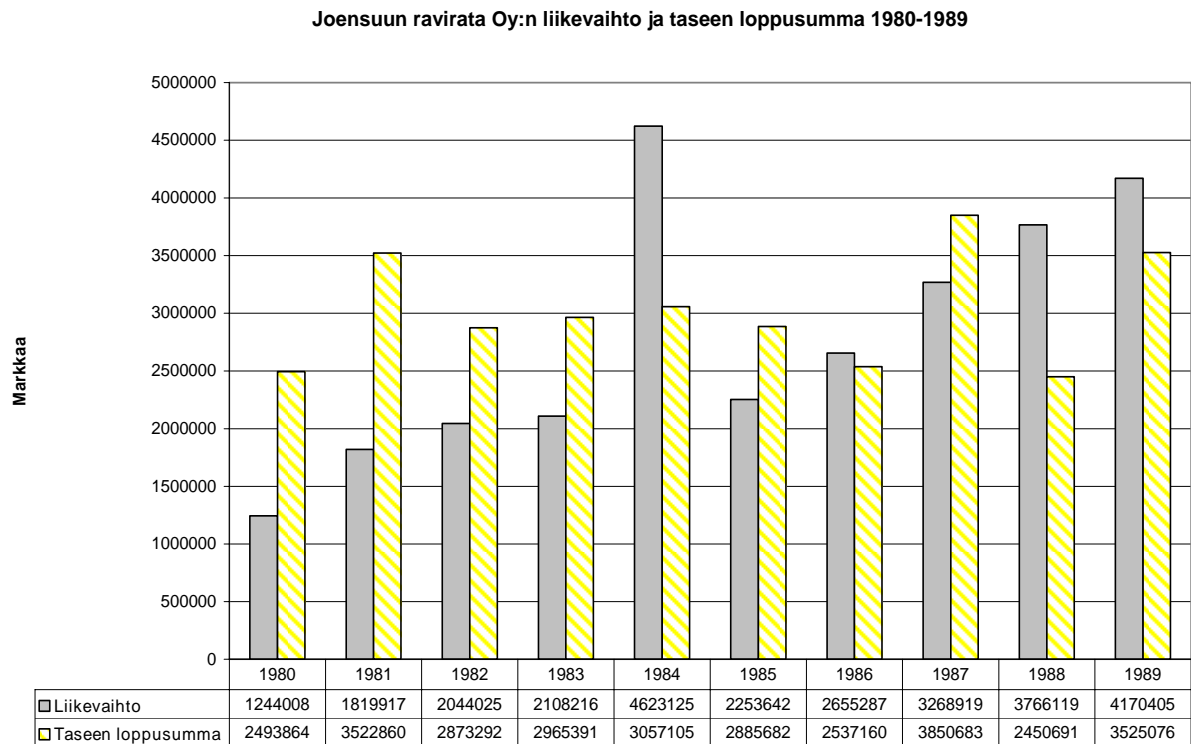
Joensuun kaupungin tuki oli varsinkin alkuvaiheessa välttämätöntä, sillä osakeyhtiön perustamiskirja ei antanut valtuuksia pantata yhtiön omistamia rakennuksia lainan takuiksi. Niinpä kaupunki suostui takaamaan lainat aina kolmeen miljoonaan markkaan saakka. Tuosta summasta tosin tingittiin jo vuoden 1980 aikana, sillä lähinnä istumakatsomon rakentamista varten osakeyhtiön velkataakka paisui vuoden loppuun mennessä 3,7 miljoonaan markkaan (1,55M€). Tämä siitä huolimatta, että Maatilahallitus (nykyisin Maa- ja metsätalousministeriö) tuki rakennushanketta noin 2,1 miljoonalla markalla (880 000€). Katsomorakennuksen rakentaminen aloitettiin syyskuun lopussa 1980 ja 750-paikkainen katsomo valmistui 1.3.1981.⁴³ Yhtiön ensimmäisen vuoden liikevaihto oli reilut 1,2 miljoonaa markkaa (502 000 €) ja tilikauden tulos käytännössä nolla. Jotakin osakeyhtiön ja sen toiminnan merkityksestä kaupungille kertoo se, että alusta saakka kaupungilla on ollut kaksi paikkaa hallituksessa. Alkuvuosina sekä kaupunginjohtaja että apulaiskaupunginjohtaja istuivat Joensuun ravirata Oy:n hallituksessa.⁴⁴

Vuosi 1981 oli taloudellisesti heikko Joensuun ravirata Oy:lle. Liikevaihto kasvoi tosin 30 % edellisvuodesta yli 1,8 miljoonaan markkaan (674 000€). Tässä kohtaa on otettava huomioon, että kaudella 1981 ajettiin 19 ravipäivää, kun niitä vuonna 1980 oli 16. Lisäpäivät luonnollisesti kasvattivat liikevaihtoa. Yhtiön taseen loppusumma kohosi 3,5 miljoonaan markkaan (1,3M€), mikä johtuu suureksi osaksi katsomorakennuksen rakentamiseen otetuista

⁴³ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirjat 9, 29.10.1979, n:o 425; 11, 24.11.1980, n:o 576. JoKA; Joensuun ravirata Oy:n perustamiskirja 18.3.1980; Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomus 1981.

⁴⁴ Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomus 1980; taulukko 1; kuvat 1 ja 2.

suurista lainoista. Jo toisena tilikautenaan Joensuun ravirata Oy teki yli 100 000 markkaa (40 000€) tappiota. Tappiollisen vuoden syitä olivat suuret investoinnit ja lisääntyneet palkintokustannukset.⁴⁵

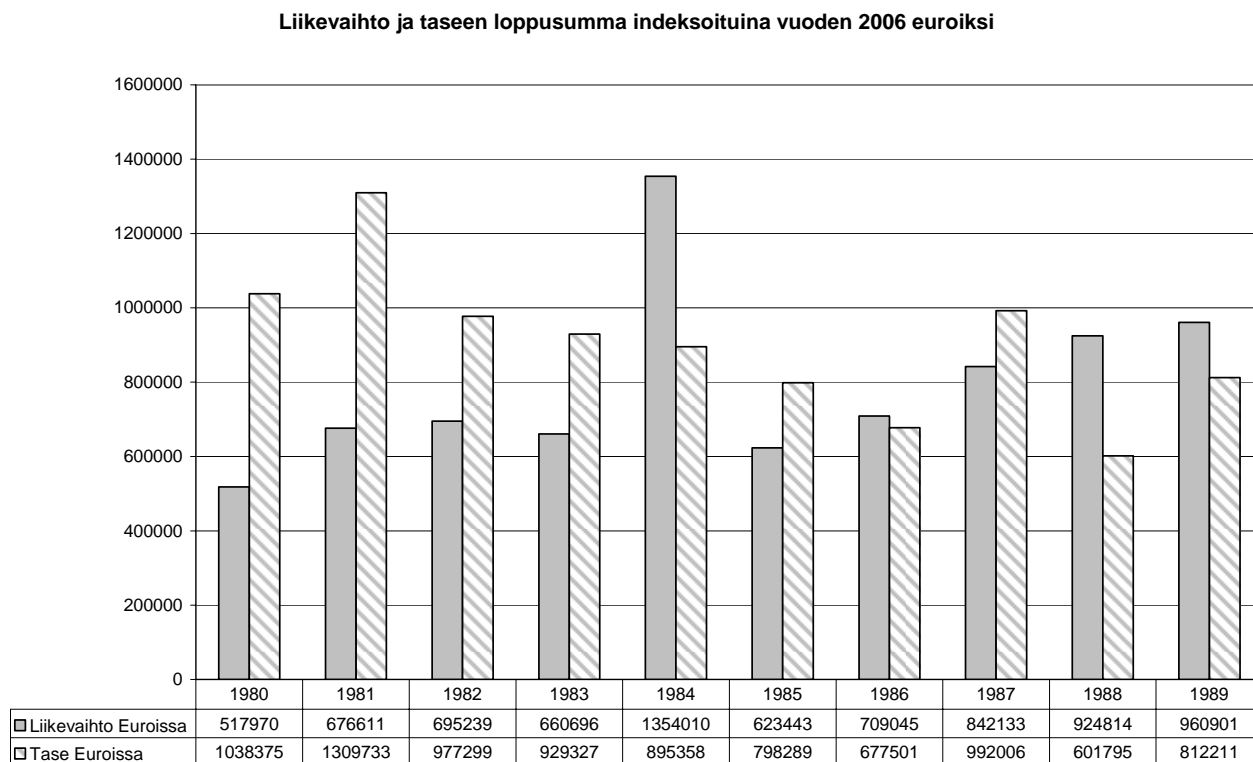
Kuvio 1. Joensuun ravirata Oy:n liikevaihto ja taseen loppusumma 1980–1989

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989.

***Liikevaihto on kirjanpidollinen termi, jolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jonka yritys saa varsinaisesta liiketoiminnastaan, eli yrityksen myyntiä tietyssä tilikautena. Liikevaihdosta ei ole vähennetty myyntitoiminnan aiheuttamia kuluja.**

***Tase osoittaa yrityksen rahoitusaseman tilinpäätöshetkellä. Se mittaa yrityksen omaisuuden ja velkojen arvoa tietyssä ajankohtana. Mikäli velan määrä kasvaa suhteessa omaisuuden määrään, tase nousee. Vastaavasti mikäli velan määrä suhteessa omaisuuteen laskee, tase laskee. Lähde: Taloussanasto 1994, 149, 296.**

⁴⁵ Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomus 1981; taulukko 1; kuviot 1 ja 2.

Kuvio 2. Liikevaihto ja taseen loppusumma indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Arpajaisvero ja ravikriisi vaikuttivat Joensuun ravirata Oy:n toimintaan samoin kuin raviratojen toimintaan yleensä Suomessa. Kauden 1982 ensimmäiset ravit jouduttiin perumaan⁴⁶, eikä toisissakaan raveissa saavutettu vaihtotavoitteita. Näistä seikoista huolimatta liikevaihto kasvoi ja velkoja saatiin maksettua reilusti. Yhtiön tase laski lähes 650 000 markalla (220 000€) eli noin neljänneksellä. Vaikka vuosi oli näennäisesti paljon parempi kuin edellinen, käytäntö oli toinen. Kasvaneet palkintokustannukset ja arpajaisvero sekä V5-pelin siirtyminen veikkaukselle laskivat tuloja selvästi. Yhtiö teki yli 200 000 markan (72 000€) tappion tilikaudelta. Vuonna 1983 valmistauduttiin jo seuraavan vuoden kuninkuusraveihin, mikä näkyy kasvaneina investointeina ja sitä kautta lisääntyneenä velan määränä. Suurin yksittäinen investointi oli kaviouran uudistaminen. Tappiota kertyi yli 260 000 markkaa (83 000€).⁴⁷

⁴⁶ Ilmeisesti perutut ravit on saatu järjestää myöhemmin uudelleen, sillä vuosikertomuksen mukaan ravipäiviä on ollut 19, eikä 18, kuten voisi olettaa. Myös kasvanut liikevaihto tukee näkemystäni. Asiasta ei ole mainintaa vuosikertomuksessa.

⁴⁷ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1982–1983; taulukko 1; kuviot 1 ja 2.

2.3. Kuninkuusraveista uutta intoa

Vuonna 1984 oli Joensuun vuoro järjestää toiset kuninkuusravinsa. Ajankohta oli elokuun ensimmäinen viikonloppu 4–5.8. Jälleen tehtiin historiaa, kun Pentti Savolainen voitti ensimmäisenä - ja toistaiseksi ainoana - sekä ravikuninkuuden että -kuningattaruuden Vekselillä ja Vekkuliinalla. Tämä teko sai osakseen suuren huomion paikallislehdistössä, jopa niin suuren, että Pertti Karppisen kolmas olympiakulta jäi sen varjoon Karjalaisen etusivulla⁴⁸. Suorituksen arvoa nostaa se, että molemmat kuninkaalliset olivat Savolaisen kasvattamia, omistamia ja valmentamia.⁴⁹ Kuninkuusravit olivat erittäin merkittävä tapahtuma niin Joensuun ravirata Oy:lle kuin Joensuun kaupungillekin. Yleisöä paikan päällä oli kahtena päivänä 26 613, mikä on enemmän kuin kaikkina muina 17:sta ravipäivänä yhteensä ja totovaihto oli 4 442 823 markkaa (1,3M€), mikä on noin 40 % hieman yli 11 miljoonan markan vuosivaihdosta⁵⁰. Liikevaihto noina kahtena päivänä oli 2 531 000 markkaa (750 000€), mikä on yli puolet koko vuoden 4,6 miljoonan markan liikevaihdosta. Voittoa kuninkuusravit tuottivat 516 000 markkaa (152 000€), jonka ansiosta vuoden 1984 tilikauden voitto oli 354 000 markkaa (104 000€). Ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1980 Osakeyhtiö teki voitollisen tilikauden.⁵¹ Joensuun kaupungin arvioitiin hyötynneen tästä urheilun massatapahtumasta varovaistenkin arvioiden mukaan 7–10 miljoonaa markkaa (2-3M€) niin välittöminä kuin välillisinä tuloina. Kaupungin hotellit olivat täynnä koko viikonlopun, samoin lähialueiden majoitustilat. Mainittavia järjestyshäiriöitä ei suurista ihmismassoista huolimatta sattunut, ja poliisi oli tyytyväinen tapahtuman järjestelyihin.⁵²

⁴⁸ Sanomalehti Karjalainen, 6.8.1984. Toimittajina Kuninkuusraveissa olivat Aatto Jääskeläinen, Seppo Korhonen ja Jorma Vuoksenmaa.

⁴⁹ Rauma 2005.

⁵⁰ Taulukko 2.

⁵¹ Pohjois-Karjalan hevosjalostusliiton pöytäkirja 2/84-J. 14.9.1984, n:o 6; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1984; taulukot 1 ja 2; kuvat 1 ja 2.

⁵² Sanomalehti Karjalainen 4.8.1984; 6.8.1984.

Taulukko 2. Vertailu Kuninkuusravit vs. muut 17 kilpailupäivää sekä indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

	Kuninkuusravit 1984	Muut kilpailupäivää 17	Kuninkuusravit indeksoituina	Muut indeksoituina 17
Pääsymaksutulot	787000	316200	23200	93200
Liikevaihto	2531000	2091000	746000	616000
Pelivaihto	1301200	1965800	384000	579000
Palkinnot	654000	882000	193000	260000
Voitto	516000 mk	-162000 mk	152000 €	-47700 €
Yleisö	26613	21242		

Lähteet: Pohjois-Karjalan hevosjalostusliiton pöytäkirja 2/84-J. 14.9.1984, n:o 6; Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomus 1984

2.4. Kohti lamaa

Joensuun ravirata Oy:n taloustilanne vuoden 1985 alussa ei ollut erityisen hyvä vaikka kuninkuusravien tulot hieman helpottivatkin tilannetta. Arpajaisveron vaikutus ja V5-pelin tulojen ehtyminen vuodesta 1982 lähtien näkyivät Joensuun, kuten koko Suomenkin, raveissa. Joensuun ravirata Oy:llä oli velkaa yli 3,7 miljoonaa markkaa (1,03M€). Suurimmat lainat oli otettu katsomorakennuksen rakentamiseen ja Kuninkuusraveja varten tehtyihin maisemointi- ja rakennustöihin. Helmikuun alussa 1985 osakeyhtiön saamalla voitolla kuninkuusraveista maksettiin edellisten vuosien tappioita, jonka jälkeen yhtiön osakepääomaa alennettiin 650 000 markasta 390 000 markkaan (181 000 eurosta 109 000 euroon). Tästä saaduilla rahavaroilla pystyttiin peittämään tappioita, joita kertyi koko vuoden aikana 256 000 markkaa (71300€). Huhtikuun 30. päivänä suoritettiin osakepääoman korotus, jossa osakepääoma kaksinkertaistettiin 780 000 markkaan (218 000€). Suurin sijoittaja oli Joensuun kaupunki, joka sijoitti hankkeeseen 300 000 markkaa (84 000€). Pohjois-Karjalan hevosjalostusliitto sijoitti 50 000 (14 000€) ja Keski-Karjalan hevosystäväinseura 40 000 markkaa (11 000€). Osakepääoman korotuksen jälkeen oli Pohjois-Karjalan hevosjalostusliitolla 44,9 %, Joensuun kaupungilla 42,3 % ja Keski-Karjalan hevosystäväinseuralla 12,8 % osakkuus

Joensuun ravirata Oy:stä. Osakepääoman korotuksesta saaduilla varoilla maksettiin Joensuun ravirata Oy:n pitkäaikaisia lainoja 307 000 markkaa (85500€). Suuria investointeja ei tehty.⁵³

Vuonna 1986 raviradan alueelle rakennettiin olutkahvila, lastenhuone ja henkilökunnan kahvila. Hippos asennutti radalle videovalvontalaitteet, joista tuli lisäkuluja myös radalle. Yhteensä näihin rakennus- ja laitehankkeisiin osakeyhtiö sijoitti 84 000 markkaa (22 500€). Avustuksia osakeyhtiö sai Joensuun kaupungilta 350 000 markkaa (94 000€) ja valtion hevostalouskertymästä 150 000 markkaa (40 000€). Nämä rahat käytettiin lähinnä velkojen maksuun. Vuonna 1987 tuli uudistus totopeleihin, kun slippitoto alkoi. Se tiesi lisäkustannuksia radoille, ja Joensuun ravirata Oy:lle uusi järjestelmä maksoi 1 244 000 markkaa (320 000€). Kustannukset katettiin pääosin rahoitusvekseleillä, mikä selittää taseen korkean loppusumman. Joensuun kaupungilta saatiin 350 000 markan (90 000€) avustus. Vuonna 1988 osakeyhtiö sai kaupungin 350 000 markan (86 000€) avustuksen lisäksi Maatilahallitukselta 1 220 000 markan (300 000€) avustuksen. Tuet käytettiin käyttöomaisuuden⁵⁴ arvon vähentämiseen, mikä näkyy yhtiön taseen rajuna laskuna.⁵⁵

Vuosi 1989 oli Joensuun raviradalla investointien vuosi. Radan ympäristöön rakennettiin valjastushallit, pesu- ja wc tilat sekä eläinlääkäriin tilat. Hankkeiden kokonaiskustannukset olivat 1 575 000 markkaa (365 000€). Avustuksia osakeyhtiö sai Joensuun kaupungilta ja Maatilahallitukselta molemmilta 250 000 markkaa (58 000€) sekä Hippokselta 10 000 markkaa (2300€). Lainaa jouduttiin ottamaan 900 000 markkaa (209 000€), mikä näkyy taseen loppusummassa. Pasi Pykäläinen valittiin uudeksi toimitusjohtajaksi 1.8.1989 alkaen.⁵⁶

Kuten kuviosta 3 ilmenee, Joensuun ravirata Oy ei saanut kaupungilta avustuksia toiminnan alkuvuosinaan. Kaupunki avusti osakeyhtiötä epäsuorasti takaamalla lainoja ja osallistumalla osakepääoman korotukseen vuonna 1985⁵⁷. Eräänlaiseksi avustukseksi voi sanoa raviradan alueen vuokrahintaa: 17,5 hehtaarin alueen vuokra oli nimelliset 2000 markkaa (840–350€)

⁵³ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1985; Joensuun ravirata Oy:n pöytäkirja n:o 5-84-H, 15.11.1984, kohta 45; Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 25.3.1985 n:o 115. JoKA.

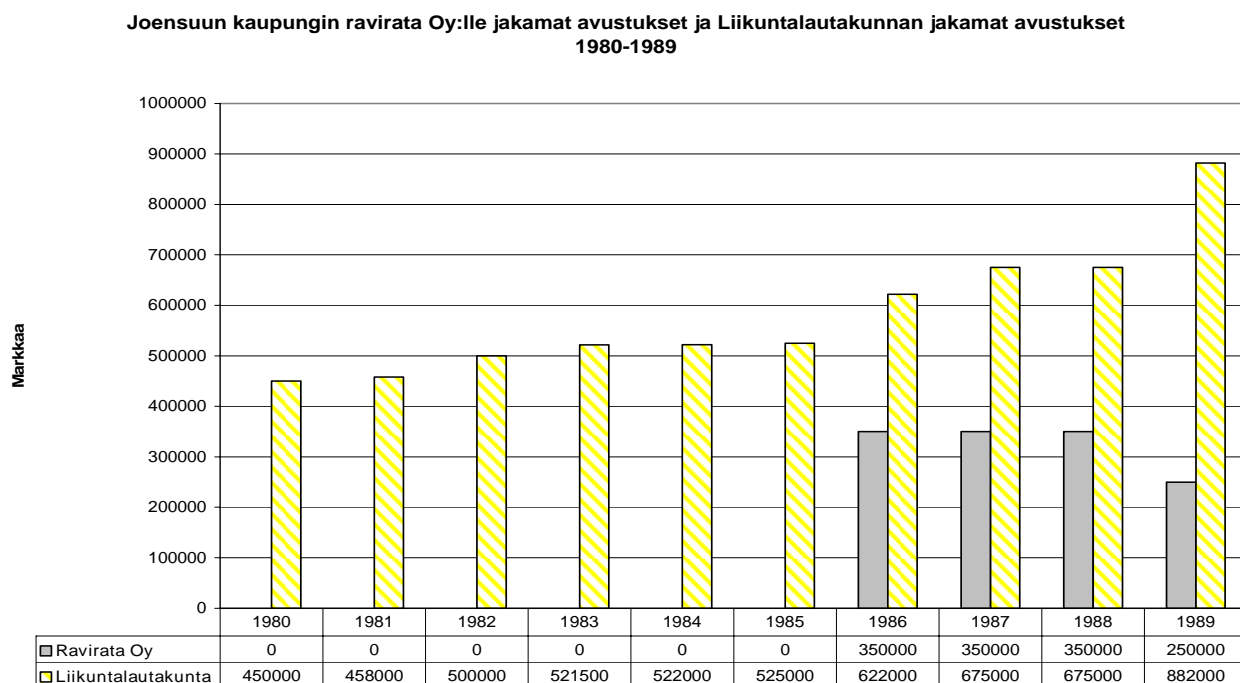
⁵⁴ Käyttöomaisuutta ovat esineet, jotka on hankittu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena. Tällaisia ovat esimerkiksi rakennukset ja tuotantovälineet. Taloussanasto 1994, 139.

⁵⁵ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1986–1988; taulukko 2; kuvat 1–4.

⁵⁶ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1989; taulukko 2; kuvat 1–4.

⁵⁷ Joensuun kaupunki sijoitti 302 000 markkaa osakepääoman korotukseen. Joensuun ravirata Oy:n pöytäkirja n:o 5-84-H, 15.11.1984, kohta 45. Päätöksiä lainojen takauksista: Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirjat 24.11.1980 n:o 576; 12.1.1982 n:o 9; 19.12.1983 n:o 388. JoKA.

vuodessa⁵⁸. Ravirata Oy sai tukea maatilahallitukselta ja myös Hippos avusti vähäisessä määrin investoinneissa.⁵⁹

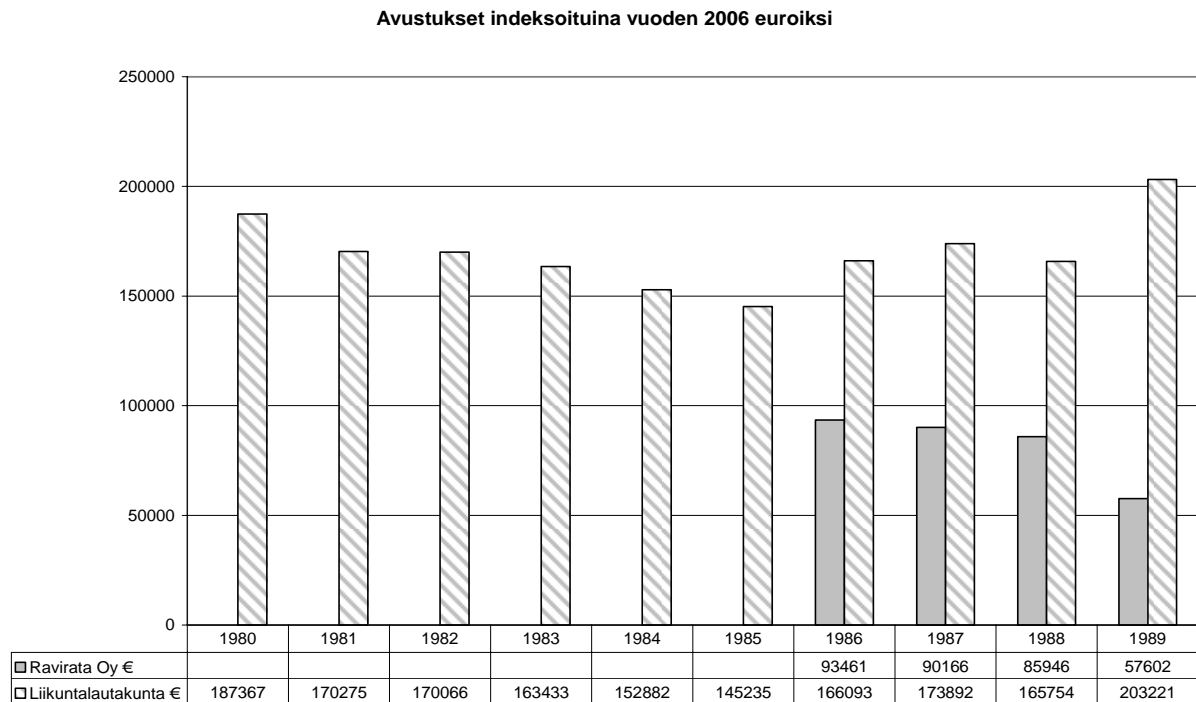

Kuvio 3. Joensuun kaupungin ravirata Oy:lle jakamat avustukset ja Liikuntalautakunnan jakamat avustukset 1980–1989

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989; Joensuun kaupungin vuosikertomukset 1987–1989; Joensuun rahatoimiston käyttösuunnitelmat 1980–1986.

⁵⁸ Vuokrasopimus 30.1.1980. Joensuun ravirata Oy:n arkisto.

⁵⁹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1984.

Kuvio 4. Avustukset indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Yleinen yhteiskunnallinen nousukausi alkoi näkyä myös Joensuun kaupungissa 1980-luvun puolivälissä. Kaupungin talous parani ja avustusten määrä kasvoi huomattavasti. Tästä sai osansa myös liikuntalautakunta⁶⁰. Vuodesta 1986 lähtien alkoi Joensuun kaupunki maksaa avustuksia myös ravirata Oy:lle. Avustusten määrä on suuri, kun verrataan niitä liikuntalautakunnan jakamiin avustuksiin. Ravirata Oy:n saama avustus oli jopa yli puolet liikuntalautakunnan jakamasta tuesta. On muistettava vielä, että liikuntalautakunta jakoi omat avustuksensa useille kymmenille eri kohteille koko kaupungin alueella. Tämä seikka vain korostaa ravirata Oy:n saamien tukien suuruutta. Vuonna 1986 Kaupunki lisäksi panttasi haltijavelkakirjojaan ravirata Oy:n 200 000 markan lainan vakuudeksi.⁶¹ Vuonna 1989 ravirata Oy:n saama avustus laski 100 000 markalla (28 000€) ja liikuntalautakunnan jakamat avustukset kasvoivat yli 200 000 markalla (37 500€), joten suhde muuttui liikuntalautakunnan silmin katsottuna hieman järkevämpään suuntaan. Syynä tähän oli sekä Joensuun kaupungin, että Joensuun ravirata Oy:n parantunut taloustilanne. Kaupungilla oli enemmän rahaa jaettavana avustuksia varten, joten myös liikuntalautakunta sai lisää jaettavaa. Toisaalta

⁶⁰ Kulttuuri- liikunta- ja nuorisolautakunta. Tutkimuksessani käytän termiä liikuntalautakunta.

⁶¹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989; Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 27.1.1986 n:o 4. JoKA.

ravirata Oy:n parantunut taloustilanne ei vaatinut enää niin paljon tukea kaupungilta kuin aikaisemmin.⁶²

2.5 Kilpailu- ja pelitoiminta 1980–1989

Joensuun raveissa maksettiin vuonna 1980 palkintoja yhteensä hieman vajaat 630 000 markkaa (262 000€), joista 53,3 % Suomenhevosille ja 46,7 % lämminverisille. Koko Suomen raveissa maksettiin palkintoja lähes 38,5 miljoonaa markkaa (16 M€), joista lämminverisille 57,4 % ja suomenhevosille ainoastaan 42,6 %.⁶³ Ero on hätkähdyttävän suuri. Tästä voidaan päätellä ainakin se, että Joensuussa järjestettiin keskimäärin huomattavasti enemmän lähtöjä suomenhevosille kuin kaikissa Suomen raveissa. Joensuussa myös maksettiin keskimäärin suurempia palkintoja suomenhevosille kuin lämminverisille. Lämminverisille koko Suomessa maksetun palkintopotin suuri prosenttiosuus selittyy myös sillä, että mukana ovat kaikki suuret ikäluokka- ja kutsukilpailut. Ikäluokkakilpailuissa maksetaan lämminverisille noin kaksi kertaa suurempia palkintoja kuin suomenhevosille. Suuripalkintoisia kutsukilpailuja järjestettiin lähes yksinomaan lämminverisille, mikä nostaa myös lämminveristen osuutta kokonaispalkintopotista.⁶⁴

Seuraavana vuonna palkintosummat kasvoivat niin Joensuun kuin koko Suomen raveissa. Joensuussa kasvu oli selvästi koko Suomea nopeampaa. Prosenteissa Joensuussa kasvu oli 25 ja koko Suomessa noin yhdeksän. Palkintosummien kasvu kertoo siitä, että raviradat saivat lisätuloja kohonneista pelivaihdoista sekä pääsymaksu- ja myyntituloista. Ravit alkoivat kiinnostaa ihmisiä ja kohonneen elintason myötä oli varaa harrastaa myös vedonlyöntiä. Palkintosummien kasvu kääntyi lieväksi laskuksi vuodesta 1982 eteenpäin koko Suomen osalta⁶⁵. Vuodesta 1985 lähtien alkoi nousukausi, joka loppui vasta laman iskiessä vuosikymmenen lopussa. Vuoden 1989 kokonaispalkintosumma oli jo lähes 95 miljoonaa markkaa (21,8M€). Vuodesta 1986 lähtien lämminveristen prosentuaalinen osuus kasvoi entisestään ollen vuonna 1989 jo 61,7 %.⁶⁶

⁶² Joensuun kaupungin vuosikertomus 1989; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1989; kuvat 3 ja 4.

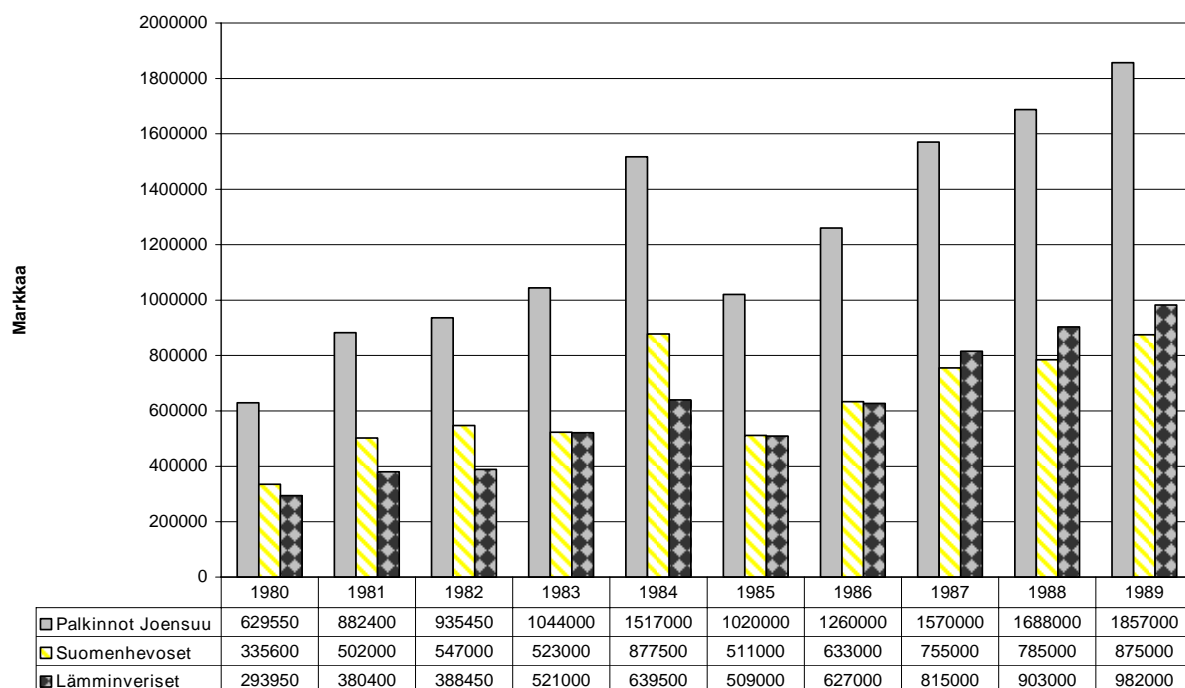
⁶³ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1980; Suomen Hippos ry:n vuosikertomus 1980; kuvat 5–8.

⁶⁴ Kuvat 5-8, liitteet 13 ja 16.

⁶⁵ Tarkasteltaessa vuoden 2006 euroiksi indeksoituja summia.

⁶⁶ Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa 1989, 35–36; kuvat 5–8.

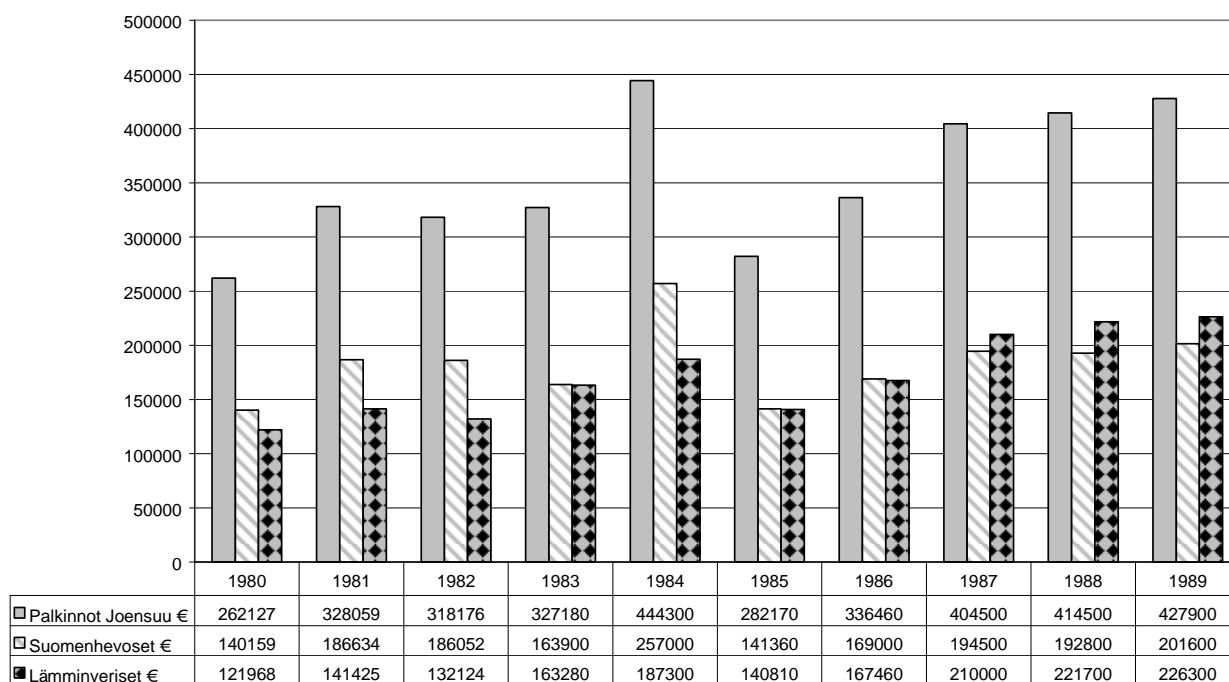
Joensuun raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduttain 1980-1989

Kuvio 5. Joensuun raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduttain 1980–1989

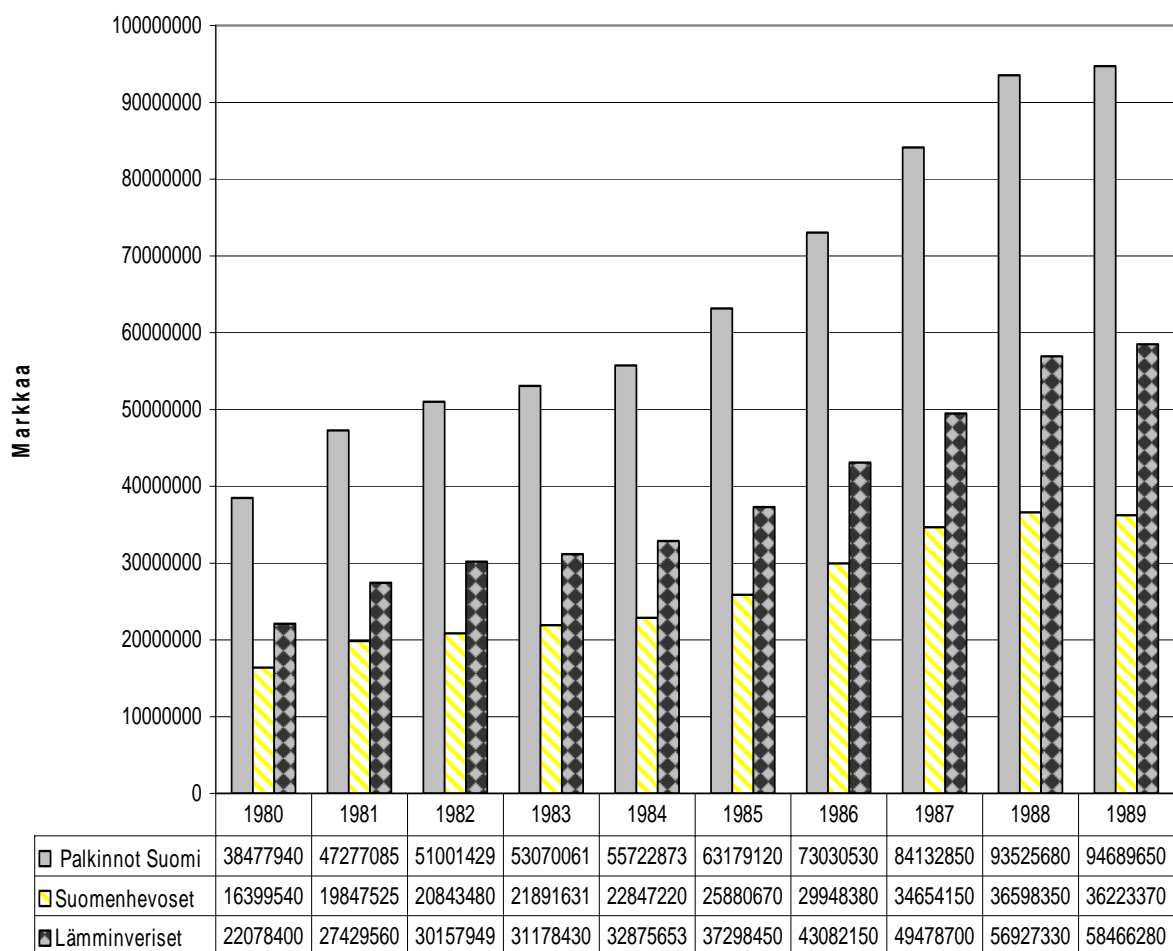
Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989, Suomen hippos ry:n vuositilastot.

Joensuussa maksetut palkinnot indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi

Kuvio 6. Joensuussa maksetut palkinnot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

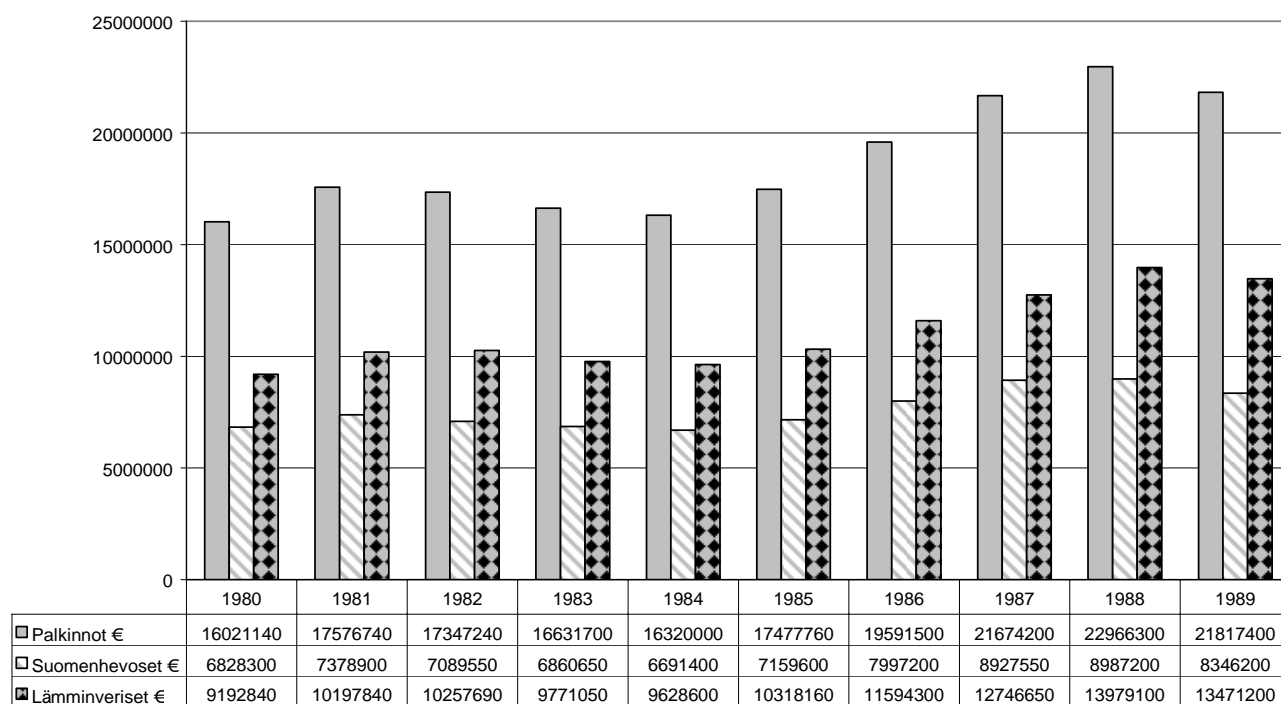
Kaikissa Suomen raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduittain 1980-1989

Kuvio 7. Kaikissa Suomen raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduittain 1980–1989

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989; Suomen hippos ry:n vuositilastot 1980–1989.

Koko Suomen palkinnot indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi

Kuvio 8. Koko Suomen palkinnot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Joensuun tilanne oli hieman erilainen. Palkintosummat kasvoivat tutkitun ajanjakson aikana jopa enemmän kuin keskimäärin koko Suomessa, mutta myös vaihteluja oli enemmän. Vuoden 1982 ravikriisi ei vaikuttanut kovinkaan paljon Joensuun maksamien palkintojen määrään ja seuraavana vuonna kokonaispalkintosumma kasvoi. Vuonna 1983 maksettiin Joensuussa suomenhevosille enää niukasti enemmän palkintoja kuin lämminverisille. Tämä kertoo lämminveristen suosion nopeasta kasvusta, samoin se, että lämminverisille järjestettiin enemmän lähtöjä kuin suomenhevosille⁶⁷. Kuninkuusravivuosi 1984 oli luonnollisesti myös palkintosummien suhteen erikoinen. Suomenhevosille maksettiin suhteessa poikkeuksellisen suuri osa palkinnoista, sillä kuninkuus- ja kuningattaruuskilpailuiden palkinnot olivat suuret. Vuosi 1985 meni ”kuninkuusravikrapulaa” potiessa, ja palkintotaso laski vertailtaessa vuoteen 1983, joka oli viimeisin normaali vuosi ennen sitä. Joensuun raveissa maksettiin vuonna 1985 palkintoja yhteensä 1 020 000 markkaa (282 000€). Palkinnot jakautuivat tasan rotujen välillä. Lähtöä kohden lämminverisille maksettiin hieman suurempia palkintoja kuin suomenhevosille, mutta erot olivat minimaaliset⁶⁸. Vertailtaessa prosentteja koko Suomen

⁶⁷ Liite 13.

⁶⁸ Liite 13.

vastaaviin on ero huomattava. Vuonna 1985 maksettiin kaikissa Suomen ravikilpailuissa palkintoja yhteensä 63 miljoonaa markkaa (17,5M€). Maksetuista palkinnoista vain 41 % jaettiin suomenhevosille ja 59 % lämminverisille. Suuri eroavaisuus selittyy aiemmin mainittujen syiden lisäksi sillä, että Joensuussa on ajettu vuodesta 1984 lähtien Erkki I. Pesosen muistoajo, jonka palkintosumma oli 20 000–30 000 markkaa (6000–8000€) vuosittain, ja vuodesta 1985 lähtien suomenhevosten suurkilpailu, Osuuspankki-ajo, jossa palkintoja maksettiin 45 000–65 000 markkaa (13 000–18 000€) vuosittain. Nämä kaksi kilpailua nostivat suomenhevosille maksettujen palkintojen määrää.⁶⁹

Vuosikymmenen loppuun mennessä Joensuun raveissa maksettiin jo lähes 1,9 miljoonaa markkaa (428 000€) palkintoja ja lämminveriset olivat ohittaneet suomenhevoset palkintojen määrässä. Vuonna 1989 lämminverisille maksettiin 52,8 % palkinnoista Nopean palkintojen kasvun selittävät paitsi parantunut taloustilanne ja pelivaihtojen nopea kasvu, mutta myös se, että Hippos alkoi jakaa vuonna 1987 raviradoille palkintotukea, johon rahat otettiin hevestalouskertymästä⁷⁰. Joensuun ravirata sai vuonna 1987 palkintotukea 130 000 markkaa (33 500€), mikä oli 8,3 % maksetuista palkinnoista. Palkintotuen osuus kasvoi seuraavina vuosina ollen Joensuun osalta vuonna 1989 jo 258 000 markkaa (59 500€). Summa on noin 14 % kaikista maksetuista palkinnoista⁷¹

Totopelien vaihto oli koko Suomen ravien osalta vuonna 1980 vajaat 316 miljoonaa markkaa (132 M€), mistä V4:n osuus oli reilut 51 miljoonaa (21,5 M€) eli noin 16 %. Päivää kohden vaihto oli noin 404 000 markkaa (vajaat 170 000 euroa). Vaihdot kasvoivat koko 1980-luvun ajan tasaisesti johtuen pelipäivien ja yleisömäärien lisääntymisestä. Vuonna 1981 kokonaisvaihto kasvoi 11,9 % ja päiväkohtainen vaihto 10,4 %. Ainoan pienen notkahduksen aiheutti vuoden 1982 ravikriisi, joka näkyi tilastossa noin miljoonan markan (342 000 €) laskuna edellisvuoteen verrattuna⁷². Prosenteissa kokonaisvaihto laski 8,7 % ja päivää kohden 9,8 %. V4-pelin vaihto kasvoi lakosta huolimatta, tähän on tosin syynä V4:n pelipäivien lisääntyminen⁷³. Ravikriisin jälkeen vaihtojen kasvu hieman tasaantui. Vuonna 1983 kokonaisvaihto kasvoi 5,3 % ja päiväkohtainen vaihto 4,4, %. Seuraavana vuonna kokonaisvaihdon kasvu oli 3,4 % ja päiväkohtaisen vaihdon 1 %. Vuonna 1985 totopelien

⁶⁹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1983–1985; Kuviot 5–8.

⁷⁰ Suomen Hippos ry:n vuosikertomus 1987.

⁷¹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1987–1989; kuviot 5 ja 6.

⁷² Kuviot 9–10.

⁷³ V4-peliä ei aluksi pelattu kaikkina järjestettyinä ravipäivinä. Vuodesta 1989 lähtien on V4 järjestetty joka raveissa.

vaihto oli 567 miljoonaa markkaa (158M€), josta V4:n osuus oli 128 miljoonaa markkaa (35,6M€) eli hieman vajaa neljäsosa kokonaisvaihdosta. Päivää kohden pelattiin totopelejä keskimäärin 656 000 markkaa (183 000€). Kokonaisvaihto kasvoi 7,4 % ja päiväkohtainen vaihto 2,7 % edellisvuodesta. Vuodesta 1986 lähtien vaihtojen kasvu kiihtyi. Kokonaisvaihto kasvoi 9 % ja päiväkohtainen vaihto 6,2 %. Seuraavana vuonna päästiin vielä kovempiin lukuihin. Kokonaisvaihto oli 11,7 % ja päiväkohtainen vaihto 10,6 % edellisvuotta korkeampi. Keväällä 1988 hevosinfluenssa levisi lähes koko Suomeen ja aiheutti keväällä ja alkukesällä suuria vaikeuksia kilpailutoimintaan. Useita raveja jouduttiin peruuttamaan hevospuolan takia. Ajetuissa raveissa lähdöt kutistuivat usein muutaman hevosen kilpailuiksi, mikä pienensi vaihtoja huomattavasti. Näistä vaikeuksista huolimatta totopelien kokonaisvaihto kasvoi 5,6 % ja päiväkohtainen vaihto 7,2 %.⁷⁴

Vuosi 1989 oli tarkastellun ajanjakson absoluuttisten pelivaihtojen huippuvuosi. Totopelejä pelattiin koko Suomessa lähes 930 miljoonalla markalla (215M€), mikä on 6 % edellisvuotta enemmän. Päiväkohtainen vaihto kasvoi 6,4 %. Vuosikymmenen aikana olivat toto-vaihdot nousseet koko Suomessa 1,5 -kertaisiksi ja V4-pelin osalta 2,1 -kertaisiksi⁷⁵. Vaihtojen nousuun vaikuttivat ensisijaisesti lisääntyneet kävijämäärät raveissa ja ihmisten lisääntynyt varallisuus, mutta myös uuden totopelin, troikan, lanseeraaminen 1987. Sen osuus kokonaispelivaihdoista on ollut noin viidennes⁷⁶. Troikka ei näytä vieneen kovinkaan paljon pelivaihtoja muilta pelimuodoilta, kuten V4-peliltä, joten se on ollut onnistunut lisäys pelivalikoimaan ja sen merkitys pelivaihtojen kohottajana on ollut merkittävä.⁷⁷

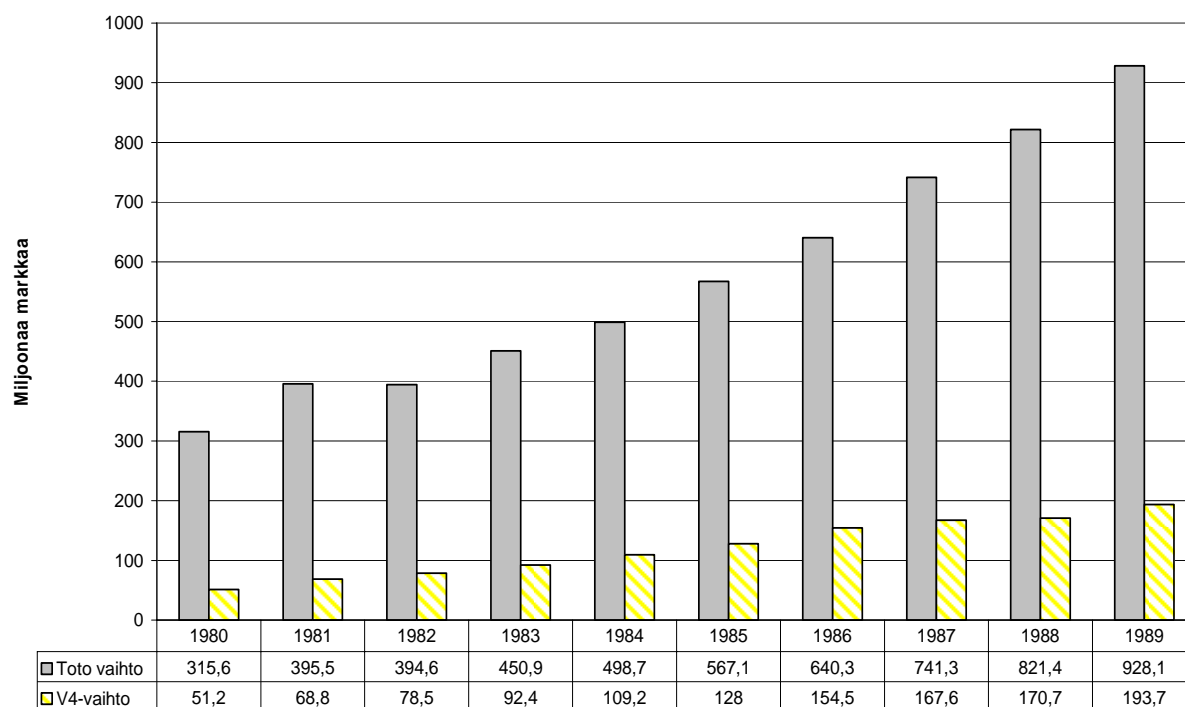
⁷⁴ Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1988; kuviot 9 ja 10; liitteet 4 ja 5.

⁷⁵ Vuoden 2006 Euroiksi indeksoitujen summien mukaan.

⁷⁶ Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1987–1989.

⁷⁷ Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989; Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa 1989, 40–42; kuviot 9 ja 10; liitteet 4 ja 5.

Toto ja V4-vaihdot kaikissa Suomen raveissa 1980-89

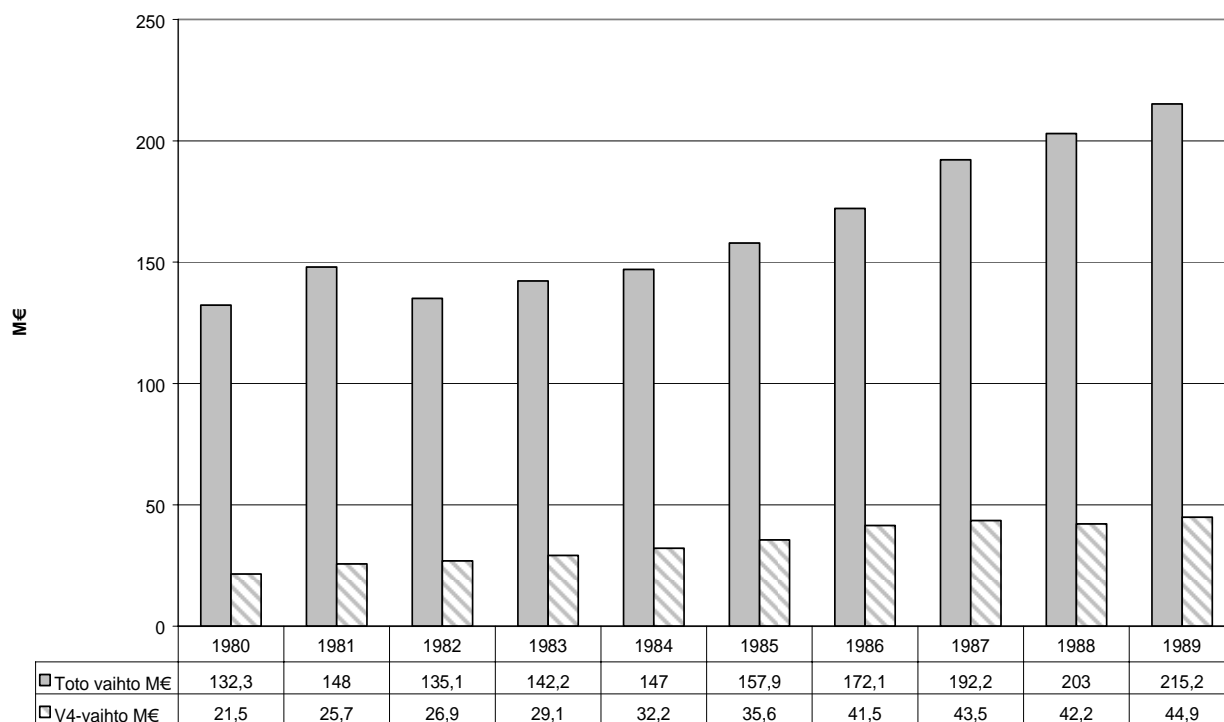

*Taulukossa ei ole näkyvissä V5-pelin vaihtoja vuosilta 1980 ja 1981, jolloin se kuului vielä Hippoksen pelivalikoimaan. Vuonna 1980 V5-pelin vaihto oli 54,2 ja vuonna 1981 73,1 Miljoonaa markkaa.

Kuvio 9. Toto ja V4-vaihdot kaikissa Suomen raveissa 1980–1989

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989; Suomen hippos ry:n vuositalastot 1980–1989.

Toto ja V4-vaihdot indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi

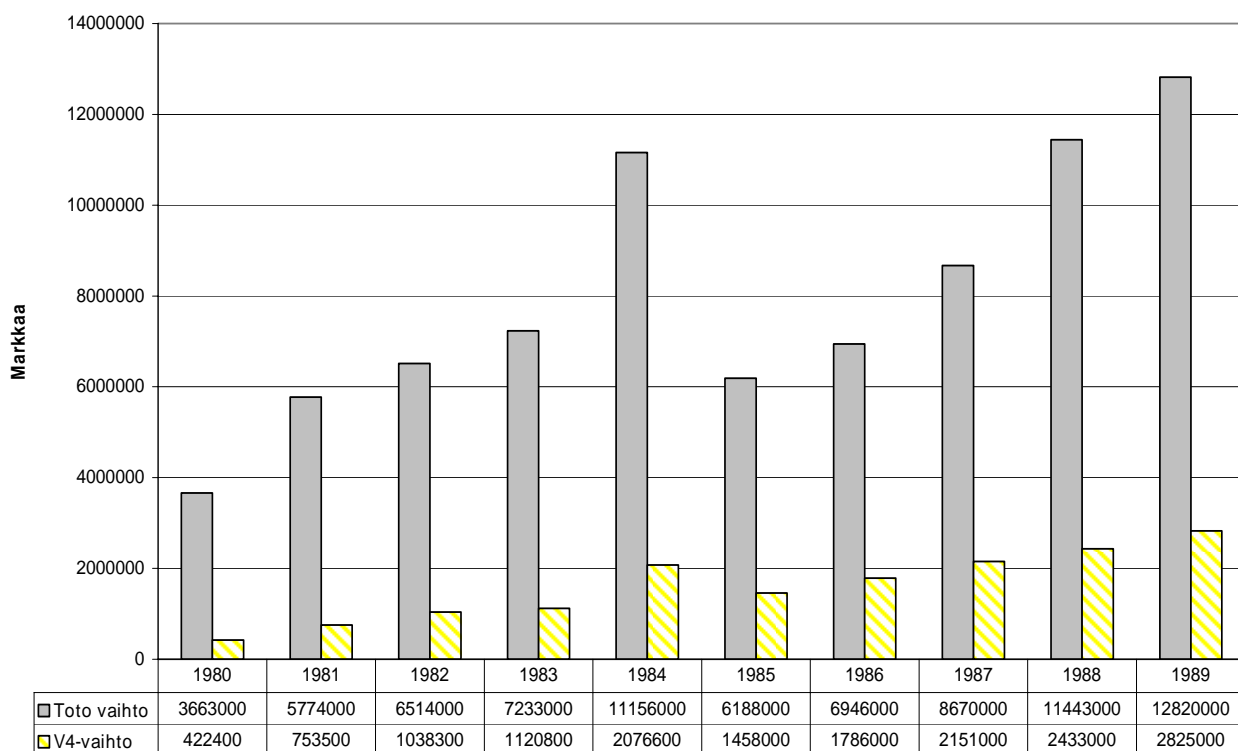

Kuvio 10. Toto ja V4-vaihdot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Joensuun ravien kokonaisvaihto oli vuonna 1980 vajaat 3,7 miljoonaa markkaa (1,5M€), mistä V4:n osuus oli reilut 420 000 markkaa (177 000€) eli 11,5 %. Päivää kohden Joensuussa pelattiin noin 229 000 markkaa (vajaat 96 000 euroa). Seuraavien kolmen vuoden aikana kokonaisvaihto lähes 1,5-kertaistui, ja V4-pelin osalta vaihto kasvoi kaksinkertaiseksi. Vuonna 1981 kokonaisvaihto oli 40,7 % enemmän kuin edellisvuonna ja päiväkohtainen vaihto kasvoi 18,5 %. Joensuun saamat kolme lisäpäivää vaikuttivat kokonaisvaihdon räjähdysmäiseen kasvuun, mutta myös päivää kohden vaihdon kasvu oli huomattava. Seuraavana vuonna vaihtojen kasvu luonnollisesti tasaantui, koska lisäpäiviä ei enää saatu. Kokonaisvaihto kasvoi 3,2 % ja päiväkohtainen vaihto luonnollisesti saman verran. Vuoden 1983 vaihdot kasvoivat 2,3 % edellisvuoteen verrattuna. Kuninkuusravit nostivat vuoden 1984 vaihdot omaan kastiinsa, mutta 6,7 miljoonan markan (2M€) vaihto jaettuna 17 ravipäivälle on kuitenkin verrattavissa edellisen vuoden 7,2 miljoonan markan (2,3M€) vaihtoon 19 ravipäivän aikana. Vaihdot kasvoivat kuninkuusravien ansiosta 44,1 %. Vuoden 1985 lukuja on vaikea vertailla, sillä kuninkuusravivuoteen vertailtaessa vaihdot laskivat 47,6 %. Vertailtaessa edelliseen normaalivuoteen, 1983, vaihtojen lasku oli 24,4 %, mikä lienee lähempänä totuutta. Kuninkuusravikrapula näkyi joka tapauksessa myös pelivaihdoissa.

Krapulavuoden jälkeen vaihdot alkoivat taas kasvaa kiihtyvällä tahdilla ja vuoden 1986 vaihdot olivat 8,4 % edellisvuotta korkeammat. Seuraavana vuonna Joensuu sai jälleen yhden lisäpäivän, mikä kasvatti vaihtoja. Kokonaisvaihto kasvoi 20,4 % ja päiväkohtainen vaihto 14,4 %. Vuoden 1988 pelivaihtojen kasvu, lähes 26 %, on erittäin suuri. Hevosinfluenssa ei vaikuttanut Joensuun ravitoimintaan läheskään niin merkittävästi kuin koko Suomen ravikilpailuihin. Uusi pelimuoto, troikka, kasvatti myös vaihtoja. Vuosi 1989 oli tarkastellun ajanjakson absoluuttisten pelivaihtojen huippuvuosi myös Joensuussa. Kokonaisvaihto oli 12,8 miljoonaa markkaa (3M€), mistä V4-pelin osuus 2,8 miljoonaa (655 000€), eli lähes 22 %. Pelivaihdot kasvoivat 5,1 % edellisvuodesta. Kokonaisvaihto oli lähes kaksinkertaistunut, ja V4-vaihto peräti 3,7 -kertaistunut kymmenen vuoden aikana.⁷⁸

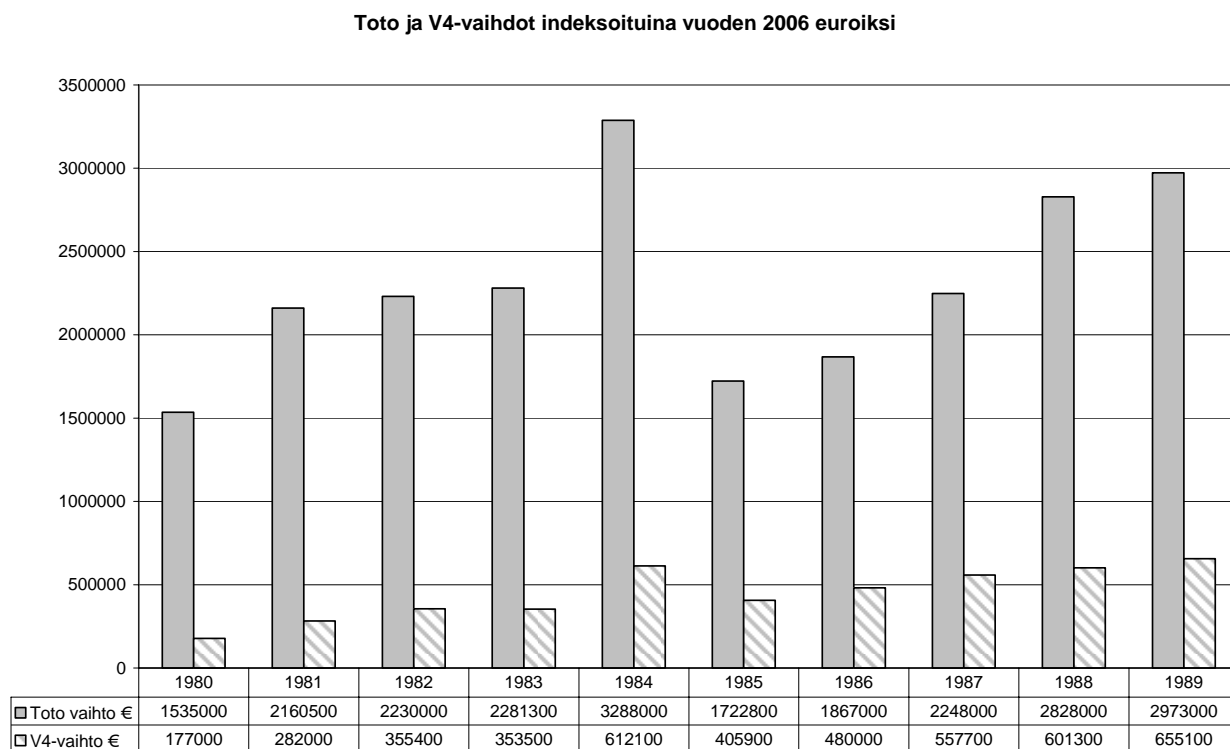
Toto ja V4-vaihdot Joensuun raveissa 1980-1989

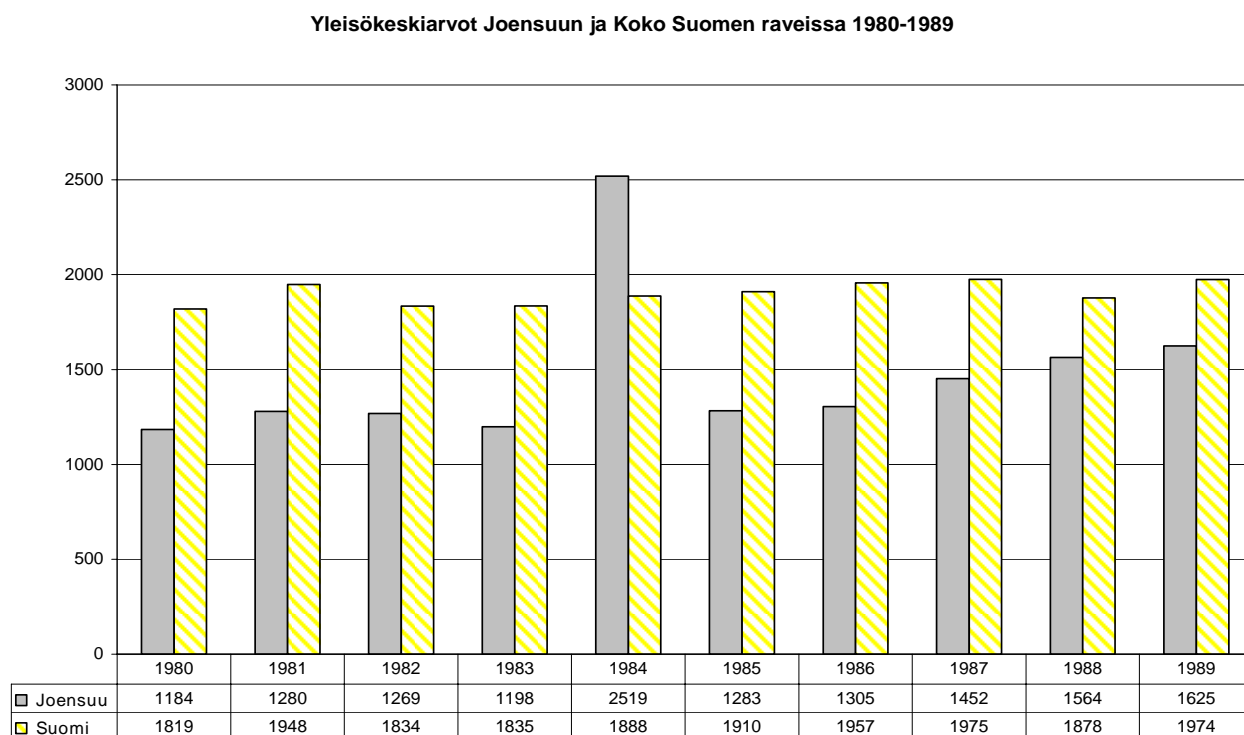
Kuvio 11. Toto ja V4-vaihdot Joensuun raveissa 1980–1989

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989.

⁷⁸ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989; kuviot 11 ja 12; liitteet 4 ja 5.

Kuvio 12. Toto ja V4-vaihdot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Kuvio 13. Yleisökeskiarvot Joensuun ja koko Suomen raveissa 1980–1989

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989, Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989.

Kokonaisyleisömäärä Joensuun raveissa vuonna 1980 oli 18942 maksanutta katsojaa. Kaikissa Suomessa järjestetyissä ravikilpailuissa kävi 1 191 517 henkilöä⁷⁹. Joensuun saamat kolme uutta ravipäivää vuonna 1981 nostivat sekä kokonaisyleisömäärää, että keskiarvoa huomattavasti. Yleisökeskiarvo oli Joensuussa 1980- luvun alkupuolella noin 1200 ja koko maassa vajaat 2000 henkeä raveja kohti. Vuoden 1982 ravikriisi laski yleisökeskiarvoa koko maan kohdalla, mutta Joensuun raveissa ei mainittavaa laskua tullut, kuten ei pelivaihtojen tai palkintojen kohdallakaan. Kuninkuusravit nostivat Joensuun yleisökeskiarvon vuonna 1984 yli 2500:n, mutta muutenkin vuosikymmenen puolivälin jälkeen alkoi keskiarvo kohota.⁸⁰ Kokonaisyleisömäärä Joensuun raveissa vuonna 1985 oli 24 383 ja koko Suomessa 1 277 690. Yleisömäärät kasvoivat Joensuun raveissa aina vuoteen 1989 asti, mikä selitti pitkälti myös pelivaihtojen ja sitä kautta Joensuun ravirata Oy:n taloudellisen kasvun. Koko Suomessa vuonna 1988 yleisömäärä laski hieman hevosinfluenssan vaikeuttaessa kilpailutoimintaa, mutta yleisesti katsojamäärä nousi lähestyttäessä vuosikymmenen loppua. Tässä kohtaa on otettava huomioon, että ajanjaksolla 1980–1989 myös järjestettyjen kilpailujen määrä Suomessa kasvoi. Vuonna 1980 Suomessa ajettiin 655 totoravit, kun vuonna 1989 niitä ajettiin jo 696. Yleisökeskiarvo kasvoi ajanjaksolla 155 hengellä tapahtumaa kohden, kun absoluuttinen yleisömäärän kasvu oli noin 182 000 henkilöä.⁸¹ Yleisömäärien kasvu ei aina korreloi pääsymaksutulojen kanssa. Esimerkiksi vuosina 1986 ja 1989 yleisömäärät kasvoivat, mutta pääsymaksutulot laskivat. Sponsoreille jaetut ilmaisliput voivat vaikuttaa pääsymaksutulojen laskuun jonkin verran, mutta suurin syy lienee se, että kyseisinä vuosina järjestettiin äitienpäivänä ilmaisravit. Koko Suomen osalta ei pääsymaksutuloista ole tilastointia.⁸²

⁷⁹ Taulukko 3.

⁸⁰ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1984; Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1984; Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa 1989, 34; kuvio 13.

⁸¹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1985–1989; Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1985–1989; kuvio 13; taulukko 3, liite 9.

⁸² Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1985–1989; Suomen hippos ry: vuosikertomukset 1985–1989; taulukko 3; liite 10.

Taulukko 3. Yleisömäärät koko Suomen ja Joensuun raveissa 1980–1989.

Vuosi	Yleisö Suomi	Yleisö Joensuu
1980	1191517	18942
1981	1273907	24327
1982	1168569	24111
1983	1178361	22761
1984	1217995	47855
1985	1277690	24383
1986	1317001	24794
1987	1368760	29032
1988	1314365	31287
1989	1374000	32508

Lähteet: Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989; Joensuun ravirata Oy: vuosikertomukset 1980–1989

3. Pystynoususta syöksylaskuun

3.1. Sekä yhteiskunta että hevostalous laman kourissa

Vuonna 1990 talouskasvu kääntyi laskuun, ja pankkien sekä yritysten kannattavuus heikkeni jyrkästi. Vaikka vielä alkuvuodesta 1990 tuotanto kasvoi, loppuvuosi oli kovaa alamäkeä. Työttömyys alkoi kasvaa, korot olivat korkealla ja asuntojen sekä tonttien hinnat laskivat rajusti. Irakin hyökkäys Kuwaitiin elokuussa nosti öljyn maailmanmarkkinahintaa ja vaikeutti tilannetta entisestään. Seuraavina vuosina tilanne vain paheni. Neuvostoliitto hajosi loppuvuodesta 1991, mikä aiheutti Suomen ulkomaankaupalle vaikeuksia, olihan Neuvostoliitto ollut erittäin merkittävä kauppakumppani, eikä sekasortoinen Venäjä kyennyt organisoimaan ulkomaankauppaansa moneen kuukauteen. Vienti supistui myös muihin Euroopan maihin. Työttömyys lisääntyi, tuotanto heikkeni ja korot pysyivät edelleen korkealla. Esimerkiksi teollisuus menetti vuosina 1990–1993 jopa neljänneksen

työpaikoistaan. Pahimmin kärsi rakennusala, jossa työpaikat vähenivät noin 40 %. Vuoden 1994 työttömyysaste oli korkeimmillaan 18,4 %. Kotitaloudet olivat ajautuneet vaikeuksiin suurien lainojen ja korkeiden korkojen kanssa, eikä ylimääräistä rahaa enää ollut. Yksityisen kulutuksen lasku jatkui vuoteen 1993 saakka. Vuodesta 1994 lähtien alkoi lama hellittää. Aluksi vienti ja myöhemmin myös tuonti kasvoivat, työttömyys lähti laskuun, samoin korkotasot. Vuonna 1994 tuotanto kasvoi 4,4 % ja lamaa edeltänyt taso saavutettiin vuoden 1996 lopulla.⁸³

Vuosikymmenen alun lama vaikutti myös hevostalouteen varsin dramaattisesti. Neuvostoliiton hajoamisen myötä yhteistyö sillä suunnalla loppui ja katseet käännettiin länteen, mikä vaikutti suuresti Suomalaisen hevostalouden kehitykseen. Hevospelien vaihdot kääntyivät vuoden 1990 lopussa laskuun, jota jatkui aina vuoteen 1995 saakka. Voimakkaimmin laskivat Hippoksen ravipelit, Veikkauksen hevospelien vaihdot kääntyivät laskuun vasta vuonna 1994. Veikkaus oli siirtynyt online-peliin vuosikymmenen alussa ja muuttanut V5-pelinsä V65-peliksi vuoden 1991 syksyllä, mikä piti sen hevospelejä ”pinnalla” vähän aikaa. Syksystä 1993 lähtien veikkauksen tuotevalikoimaan tuodut urheiluviedonlyönnin muodot kuten pitkä-, tulos-, moni- ja voittajavedot laajensivat taitopelaajien pelivalikoimaa. Nämä uudet pelimuodot söivät hevospelien jo muutenkin alhaisia vaihtoja, ja sitä kautta tuloja rajusti. Lama vaikutti myös muihin hevostalouden tulonlähteisiin. Laskeneiden pelivaihtojen myötä hevosalouskertymä pieneni vuoden 1990 noin 50 Mmk:sta (11M€) vuoden 1994 vajaaseen 18 Mmk:aan (3,5M€)⁸⁴. Tämän seurauksena investointi- ja kasvatustukia oli pakko jättää maksamatta, tai kuten Hippoksessa sanottiin ”maksaa viiveellä”. Monilla raviradoilla oli paljon velkaa, ja korkojen nousu sekä pienentyneet tulot laittoivat ratojen talouden erittäin tiukoille.⁸⁵

Vuoden 1992 syksyllä tuli voimaan uusi arpajaisverolaki, joka yhdenmukaisti pelien verotuksen. Verotuksen kohteeksi tulivat kaikki pelipanokset, kun aikaisemmin verotus oli ollut veikkauksen peleissä progressiivinen, eli eniten voittaneet olivat maksaneet suurimmat verot. Käytännössä uudistus merkitsi lisää tuloja valtiolle pelaajien kustannuksella. Myös vedonlyöntiasetusta oli muutettu useampaan kertaan vuosikymmenen alussa. Asetuksen merkittävin anti hevostaloudelle oli V5-pelin toimeenpanemisen mahdollistaminen Hippoksen

⁸³ Kiander & Niva 1998, 67–68, 78, 80, 83, 96–109, 112–119, 154–157; Kiander: Laman pitkä varjo 2000, 17–19, 23–25, 88–93.

⁸⁴ Liite 19.

⁸⁵ Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1990–1993; Mahlamäki 2003, 308–310, 326: taulukko 42.

taholta. Hippos oli menettänyt V5-pelin vuoden 1982 ravikriisissä veikkaukselle, mutta kun Veikkaus oli muuttanut oman hevospelinsä V65:ksi, avautui Hippokselle näin mahdollisuus ”uuteen” pelimuotoon. Ensimmäinen V5-kierros ajettiin Helsingissä Vermon raviradalla huhtikuussa 1993. Suomalaisen hevostalouden kannalta merkittävän lama-ajan poliittisista päätöksistä oli Hippoksen vuonna 1992 saama toimilupa kokeilla radalta radalle peliä. Pelikohteina olivat aluksi Vermon keskiviikkoravit viikoittain sekä jotkin suurkilpailut. Aluksi vaihdot olivat pieniä, mutta pikkuhiljaa ihmiset alkoivat kiinnostua mahdollisuudesta pelata oman paikkakunnan radalta muihin raveihin. Vuonna 1994, kun radalta radalle pelipäiviä lisättiin selvästi, kasvoivat myös vaihdot. Hippoksen saamaa kohdekorvausta V65-pelistä korotettiin seitsemästä kymmeneen prosenttiin, mikä kasvatti hevostalouden tuloja merkittävästi. Vuoden aikana aloitettiin Hippoksen toimesta kampanja nimellä ”hevostaloutemme uhattuna”. Kampanjan tarkoituksena oli saattaa yleiseen tietoon hevostalouden merkittävä työllistävä vaikutus ja huono taloudellinen tilanne. Kampanjan vaikutuksesta valtion lisämenoarvioon merkittiin 17 miljoonan markan (3 370 000 €) laina Hippokselle, joka käytettiin kasvattajapalkkioiden maksuun ja palkintotason säilyttämiseen vuoden 1993 tasolla.⁸⁶

3.2. Totolinen ja EU:n myötä uuteen nousuun

Vuonna 1995 toteutui arpajaislain osittaisuudistus, jossa Veikkaus sai päivän parin ja keskiviikon V5-pelin uusina ravipelien muotoina itselleen. Hippokselle puolestaan myönnettiin lupa myydä pelejään raviratojen ulkopuolella ”etäpelinä”. Peli nimettiin totoline-peliksi. Se mahdollisti totopelien pelaamisen radan ulkopuolelta, mistä tahansa totoline pelipisteestä, joita oli ensimmäisenä vuonna 20. Etäpelipisteistä oli suora kuvayhteys kilpailupaikalle. Ratoja, joille etäpeliä pelattiin oli aluksi neljä ja etäpelipisteistä pelattiin neljänä päivänä viikossa⁸⁷. On kuitenkin otettava huomioon, että raviratojen totoline pelistä saama tuotto oli huomattavasti pienempi kuin radalla tapahtuneesta pelistä. Korkeat kuvanvälityskulut söivät katetta, joka oli muutenkin pienempi kuin radalla pelatuista peleistä. Totoline pelipisteen pitäjä otti nimittäin oman siivunsa potista, ja se maksettiin raviradoilla.

⁸⁶ Suomen Hippos ry:n vuosikertomukset 1992–1994; Mahlamäki 2003, 310–311, 358.

⁸⁷ Etäpeliä pelattiin Helsinkiin, Tampereelle, Turkuun ja Lahteen, pelipäiviä olivat tiistai, keskiviikko, torstai ja lauantai.

Palkintotaso laski hieman edellisestä vuodesta johtuen etäpelin kasvaneesta osuudesta ja sitä kautta pienentyneistä tuloista. Totoline-pelin tulo vaikutti merkittävästi raviratojen toimintaan. Ennen totolinea raviradoilla oli toimintaa vain ravipäivinä. Totolinen myötä raviradat muuttuivat ympärivuotisiksi toimijoiksi ja se muutti myös ratojen tulonmuodostusta. Radat saivat alueellaan myydyistä totopelien vaihdosta myyntikorvausta ja omiin raveihinsa myydyistä totopeleistä niin sanottua kohdekorvausta. Nämä korvaukset olivat kuitenkin selvästi pienemmät kuin varsinaisesta pelimyynnistä raviradalla saatu korvaus. Totolinen työllisyysvaikutus oli merkittävä, kun totoline-pisteisiin ja raviratojen pelipisteisiin tuli olla joka päivälle osaava totopelien myyjä. Suuret kustannukset totoline-laitteistojen asentamisesta lisäsivät ratojen menoja ensimmäisenä etäpelivuotena. Hevostalouskertymästä jaettiin ylimääräistä palkintotukea radoille kompensoimaan pienentyneitä tuloja ja kasvaneita menoja. Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että järjestettyjen ravien määrä laski totolinen myötä selvästi, joten palkintotaso itse asiassa hieman kasvoi ravipäivää kohden vaikka kokonaispalkintosumma laski⁸⁸. Vuonna 1995 ajettiin Suomessa 55 ravikilpailut vähemmän kuin edellisvuonna.⁸⁹

Vuoden 1995 alusta Suomi liittyi Euroopan Unionin jäseneksi. Tämä tiesi lisää tuloja raviurheilulle, sillä EU:n maatalouspolitiikassa hevostalous oli osa maataloutta, mikä takasi tukiaisia myös monille hevostaloudesta ansionsa saaville. Rajoituksena oli vähintään 3 peltohehtaarin suuruinen tila. Myös yli 3-vuotiaat kilpahevoset rajattiin tuen ulkopuolelle. Tuen määrä oli 3500 markkaa (687€) eläintä kohti. Tuen arvioitiin tuoneen vuositason 25 miljoonaa markkaa (4,9M€) lisää hevostalouden käyttöön. EU-tukijärjestelmä vaikutti erityisen positiivisesti hevosten kasvattamiseen. Raviradat tai keskusjärjestö Hippos eivät EU-tukia nauttineet, joten esimerkiksi palkintotasoon tuet eivät vaikuttaneet.⁹⁰ Vuonna 1996 Suomen raviurheilu jatkoi hienoisessa noususuhdanteessa. Pelivaihdot ja palkintotaso nousivat, mutta yleisömäärät jatkoivat laskuaan. Syynä tähän oli totoline-peli, jonka myötä ei ollut enää pakko olla paikanpäällä pystyäkseen pelaamaan. Etäpeli kasvatti suosiotaan ja uusia peliravintoloita perustettiin ympäri Suomea useita kymmeniä. Vuoden lopussa etäpelipisteiden verkko oli kaksinkertaistunut 40:een. Lisäksi lähes jokainen ravirata oli säilyttänyt etäpelipisteensä, mikä lähes kaksinkertaisti pelipaikkojen todellisen määrän.

⁸⁸ Liite 21.

⁸⁹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1995; Suomen Hippos ry:n vuosikertomus 1995; Liite 9.

⁹⁰ Mahlamäki 2003, 325, 328.

Totoline-ratojen määrä nostettiin kymmeneen ja –ravien määrä nousi 206:een. Yli kolmannes järjestetyistä raveista oli topline-raveja.⁹¹

Vuonna 1997 pelivaihdot jatkoivat kasvuaan etäpelipaikkojen lisääntymisen myötä. Myös palkintotaso kasvoi hieman. Vaikka vaihdot kasvoivatkin, pienentyivät raviratojen saamat pelituotot tolinen myötä. Pienentyneet pelituotot alkoivat vaikuttaa ratojen talouteen. Raviratojen päättäjät vaativat Hippokselta toimia pelien tuoton jaon muuttamiseksi siten, että radoille palautuisi suoraan enemmän topline-pelin tuotosta. Vuoden 1997 tilanteessa radat olivat palkintojen maksun suhteen tukien varassa. Raviradat halusivat välttää turhaa rahan kierrätystä keskusjärjestön kautta. Hippoksen johto alkoi vaatia arpajaislakiin korjausta verotuksen suhteen. Ravipelejä verotettiin paljon ankarammin kuin Veikkauksen tai RAY:n pelejä, vaikka pelit muutoin kuuluivat saman arpajaislain piiriin. Veikkaus maksoi arpajaisveroa 9,5 % ja RAY 8,25 % pelaajien voitoilla vähennetystä myynnistä, kun taas Hippos maksoi 5 % kokonaisvaihdosta. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että Hippoksen peleistä arpajaisveroa maksettiin suhteessa huomattavasti enemmän kuin muista arpajaislain alaisista peleistä. Hippoksen vaatimukset eivät saaneet vastakaikua, vaan totopelien verotus säilyi ennallaan. Radoilla pelivaihdot jatkoivat laskuaan, mutta kokonaisyleisömäärä nousi hieman edellisvuodesta. Kokonaisuudessaan ravipelien vaihdot olivat aikavälillä 1994–1997 nousseet paljon enemmän, kuin taulukot hippoksen peleistä osoittavat. Veikkauksen kaksi uutta ravipeliä (V5 ja päivän pari) saivat hyvän vastaanoton ja Veikkauksen osuus kaikista hevospeleistä oli vuoden 1997 loppuun mennessä jo yli 40 %.⁹²

Lähestyttäessä vuosituhannen vaihdetta alkoivat puheet Hippoksen oman peliyhtiön perustamisesta käydä kiivaina. Hevosväki halusi kaikki hevospelit saman, Hippoksen perustaman, peliyhtiön alle. Tällaista Veikkaus ei tietenkään voinut hyväksyä. Oli Hippoksen vuoro käyttää likaista peliä. Hippoksen hallitus oli keskustellut maaliskuussa 1998 raviurheilun julkisuuskuvasta. Keskusteluiden tuloksena oli päätetty tilata ulkopuoliselta tiedotustoimistolta ”näyttävä, hevostalouden yhteiskunnallista merkitystä, erityisesti työllisyyttä korostava kampanja”⁹³. Kampanjan alku oli onnistunut. Kauppalehti uutisoi ensimmäisenä 28.4.1998 valtioneuvoston aikeista siirtää hevospelit kokonaan Hippoksen alaisuuteen. Uutinen levisi nopeasti, yhteensä seuraavan viikon aikana asiasta tehtiin lähes 40

⁹¹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1996; Mahlamäki 2003, 331–332.

⁹² Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1995–1997; Mahlamäki 2003, 330–334, 359: taulukko 47.

⁹³ Mahlamäki 2003, 339. Mahlamäki ei mainitse lainaukselle tarkempaa lähdettä, mutta oletettavasti se on peräisin hippoksen hallituksen kokouspöytäkirjasta maaliskuulta 1998.

valtakunnallista uutisjuttua ja MTV3 käsitteli asiaa niin televisiossa kuin internet-sivuillaan. Veikkauksen leirissä oltiin tyrmistyneitä tällaisesta väitteestä, eikä valtiovaltakaan tietoa vahvistanut, päinvastoin. Tämän ”seitsemän päivän mediasodan”, kuten Mahlamäki kyseistä episodista nimittää, vaikutukset jäivät laihoiksi. Vuoden 1998 arpajaisverolain uudistuksessa hevospelien jako säilyi ennallaan, V65- ja V5-pelit sekä päivän pari säilyivät veikkauksen alaisuudessa ja muut ravipelit hippoksen alaisuudessa. Hippoksen pelien vaihdot kasvoivat edelleen, samoin totoline-pelin määrä.⁹⁴

3.3. Fintoton aikakauteen

Vuoden 1999 alusta alettiin ajaa totoline-raveja myös maanantaisin tammi-maaliskuun sekä loka-joulukuun ajan. Perjantain ja sunnuntain ravit ajettiin vielä ilman kuvayhteyttä, mutta totoline-peli niihin tuli mahdolliseksi vuoden loppuun mennessä. Tällaisia, ilman kuvayhteyttä mutta pelimahdollisuudella, raveja alettiin nimittää toto+ raveiksi. Maaliskuussa 1999 avattiin peliyhteys 50 veikkausrasti-myyvälässä ja niiden fuusioituttua rautakirjan kanssa, vielä 26 R-kioskissa. Vuoden lopussa raviratojen ulkopuolisia totopelipisteitä oli 159. Rautakirjan kanssa tehdyn sopimuksen myötä alettiin V4-pelistä tehdä totopelien lippulaivaa. Markkinoinnin ja lisääntyneiden myyntipaikkojen myötä V4-pelin vaihto kasvoi 35 % edellisvuodesta. Myös muiden totopelien vaihdot kasvoivat, mutta Veikkauksen ravipelien vaihdot lähtivät laskuun. Hieman yli 80 % totopeleistä pelattiin muualla kuin raviradoilla. Vuosituhannen viimeisenä vuonna Hippos sai uuden arpajaislakimuutoksen myötä luvan myydä pelejään internetin ja puhelimen välityksellä. Vuoden 2000 aikana tapahtui suomalaisessa raviurheilussa paljon. Uusi V4-pikapeli lanseerattiin ja halpoja kimppelejä tuotiin myös markkinoille. Etäpelipisteiden määrä lähes kaksinkertaistui ollen vuoden lopussa 294. Huhtikuun lopussa pelattiin ensimmäistä kertaa ulkomailta suomalaisiin raveihin, kun Ruotsi, Norja ja Ranska ottivat perinteikkään Finlandia-ajon pelikohteekseen. Lokakuussa otettiin käyttöön ensimmäinen ”merellinen” etäpelipiste, kun Viking-Cinderellaan asennettiin totoline-laitteisto kuvayhteyksineen. Merkittävin tapahtuma suomalaiselle hevostaloudelle ja etenkin raviurheilulle oli vuoden 2000 aikana kuitenkin oman peliyhtiön, Fintoto Oy:n, perustaminen. Tämä Hippoksen tytäryhtiö, joka oli kokonaan sen omistuksessa, perustettiin

⁹⁴ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1998; Mahlamäki 2003, 335–339.

30.6.2000 Hippoksen valtuuskunnan ylimääräisessä kokouksessa. Yhtiön toiminta alkoi seuraavan vuoden alusta.⁹⁵

Uuden peliyhtiön toiminta suunnattiin vain ja ainoastaan pelaamisen markkinointiin ja kansan peliolosuhteiden parantamiseen. Sen päätavoitteita olivat pelituottojen ja palkintojen maksimointi sekä raviurheilun ja siihen liittyvän vedonlyönnin yhteiskunnallinen hyväksyttävyys. Hippokselle jäivät kaikki muut hevostalouteen liittyvät asiat kuten hevosten kasvatus ja jalostus sekä ratsu- ja ponitoiminta. Vuoden 2001 alusta, kun Fintoto aloitti toimintansa, sen toimilupaa muutettiin siten, että totopelien myynnille ei enää asetettu kilpailuajaisia rajoituksia. Käytännössä tämä muutos pidensi totopelien myyntiaikaa siten, että pelejä voitiin myydä jo aamu yhdeksästä lähtien aina kunkin lähdön tapahtumiseen saakka. Ennen toimiluvan muutosta pelien myynti oli avautunut vain hieman ennen ravien alkamista, joten muutos oli merkittävä peliajan pidentessä jopa kahdeksalla tunnilla. Totopelipisteiden määrä jatkoi kasvuaan, vuoden lopussa niitä oli 388. Virosta aloitettiin säännöllinen pelaaminen Suomen totoline-raveihin kevään aikana. Vuoden 2001 aikana valmistui myös uusi arpajaislaki lopullisesti. Se tuli voimaan 23.11.2001. Uusi laki jakoi hevospelit edelleen Veikkauksen ja Fintoton kesken, käsitteet vain olivat muuttuneet. Veikkaukselle kuuluivat nyt ”voittoluokka” pelit, eli pelit, joissa jakosumma jaettiin voittoluokkien kesken. Fintotolle puolestaan kuuluivat pelit, joissa oli ”muuttuva kerroin”. Ainoa konkreettinen muutos, jonka uusi laki sai aikaan, oli muuttuvakertoimisen päivän duopelin siirtyminen takaisin Fintotolle. Peli oli ollut Veikkauksen pelikonseptissa vuodesta 1995 lähtien nimellä ”päivän pari”. V4-peli sitä vastoin säilyi Fintoton pelinä, vaikka onkin niin sanotusti ”voittoluokkapeli” ja olisi lakia tiukasti tulkiten kuulunut Veikkauksen pelitarjontaan. Uuden lain merkittävin parannus hevostaloudelle oli kuitenkin kohdekorvausten nouseminen. Veikkaus maksoi Hippokselle korvausta niiden ravikilpailuiden järjestämisestä, joihin se järjesti peliä (V5- ja V65-päivät). Korvauksen määrä oli aikaisemmin noin kymmenen prosenttia pelivaihdosta. Kohdekorvauksen määrä nousi uuden lain myötä kahteentoista prosenttiin alle 64 miljoonan markan osalta ja kolmeentoista prosenttiin siitä ylimenevältä osalta. Käytännössä kohdekorvaus nousi 12 prosenttiin. Vuoden aikana tapahtui muutoksia myös pelirintamalla. Veikkaus muutti taantuneen V65-pelin uudeksi, kolmen voittoluokan V75-peliksi ja Fintoto lanseerasi uuden version helpottamaan V4:n pelaamista. Uusi tuote sai nimekseen V4-pikapankki. V75-peli ei saavuttanut odotettua

⁹⁵ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1999–2000; Mahlamäki 2003, 344–345, 347.

suosiota ensimmäistä pelikierrosta lukuun ottamatta, vaan vaihdot jäivät pieniksi. V4-peli sen sijaan jatkoi noususuhdanteessa, samoin kaikki fintoton pelit.⁹⁶

3.4 Lama näkyi liikuntakulttuurissa -kaupungin tuella suosta ylös.

Lama näkyi myös joensuulaisessa raviurheilussa, vaikka vuosi 1990 oli toistaiseksi urheilullisesti paras niin koko Suomen kuin Joensuun ravirata Oy:nkin osalta. Yleisömäärät ja pelivaihdot olivat huipussaan, mikä kasvatti liikevaihtoa, mutta siitä huolimatta osakeyhtiö teki raskaasti tappiollisen vuoden. Vuoden 1990 tappiot olivat monien seikkojen summa. Palkintojen määrä oli korkeampi kuin koskaan ennen ja lisäksi raviradan alueen kunnossapitokustannukset nousivat lähes kaksinkertaisiksi. Tämä johtui alueelle rakennetuista uusista huolto-, pesu- ja WC-rakennuksista sekä valjastuskatoksista. Kaupunginvaltuusto myönsi ravirata Oy:lle omavelkaisen takauksen 1,4 miljoonan markan (304 000€) lainaan rakennushankkeita varten⁹⁷. Kaupunki vuokrasi kertavuokralla pesu- ja WC-tilat sekä huoltorakennuksen ravirata Oy:ltä 20 vuodeksi (1.6.1990–31.12.2009) laulujuhlia varten. Vuokrasumma oli 483 000 markkaa (105000€) eli sama kuin rakennusten rakennuskustannukset. Vuokrasopimus tarkoitti käytännössä sitä, että Joensuun ravirata Oy omistaa rakennukset, mutta niitä hallinnoi ja niiden kunnossapidosta vastaa Joensuun kaupunki. Sopimus ei koskenut valjastuskatoksia.⁹⁸

Myös varsinaisen raviradan kunnossapitokustannukset nousivat. Uutta lanauskalustoa oli pakko hankkia, koska enää ei haluttu perua raveja radan huonon kunnon takia, kuten keväällä 1989 oli jouduttu tekemään. Kolmas merkittävä syy taloudellisesti heikkoon vuoteen oli se, että vuokratulot olivat lähes olemattomat. Myös laman vaikutukset alkoivat näkyä tässä vaiheessa Joensuun ravirata Oy:n taloudessa. Lainojen korot nousivat huomattavasti, ja tämä vaikutti omalta osaltaan tappiolliseen vuoteen. Joensuun kaupungilta saatiin 200 000 markan (43 700 euron) avustus ja Skopista otettiin 485 000 markan (106 000 euron) valuuttalaina kunnossapitokustannusten kattamiseksi.⁹⁹

⁹⁶ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2001; Mahlamäki 2003, 348–351.

⁹⁷ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 1; n:o 8, 29.1.1990, JoKA.

⁹⁸ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1990; Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 4; n:o 188, 28.5.1990, JoKA.

⁹⁹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1990.

Vuosi 1991 oli Joensuun ravirata Oy:lle taloudellisesti hyvä vuosi. Liikevaihto kasvoi entisestään, ja yhtiö pääsi voitolliseen tulokseen, vaikka laman vaikutus näkyikin korkeina korkoina ja pelivaihtojen laskuna. Sponsoriravit yleistivät vuoden 1991 aikana, ja Joensuussakin ravattiin lähes kaikissa raveissa sponsoroituja lähtöjä. Näin radan osuutta maksetuista palkinnoista voitiin vähentää. Tämä selittää pitkälti taloudellisesti positiivisen vuoden. Suurin yksittäinen sponsoroitu lähtö oli lämminveristen suurkilpailu, Joensuu-ajo, jota Joensuun kaupunki sponsoroiti peräti 250 000 markalla (52 000 eurolla)¹⁰⁰. Vuoden aikana rata-alueelle rakennettiin ulkoterrassi, varikkoaluetta laajennettiin ja rataa kiertämään tehtiin mainosaita. Joensuun kaupunki avusti hankkeita 250 000 markalla (52 000 eurolla) ja Maatilahallitus 375 000 markalla (78 000 eurolla).¹⁰¹

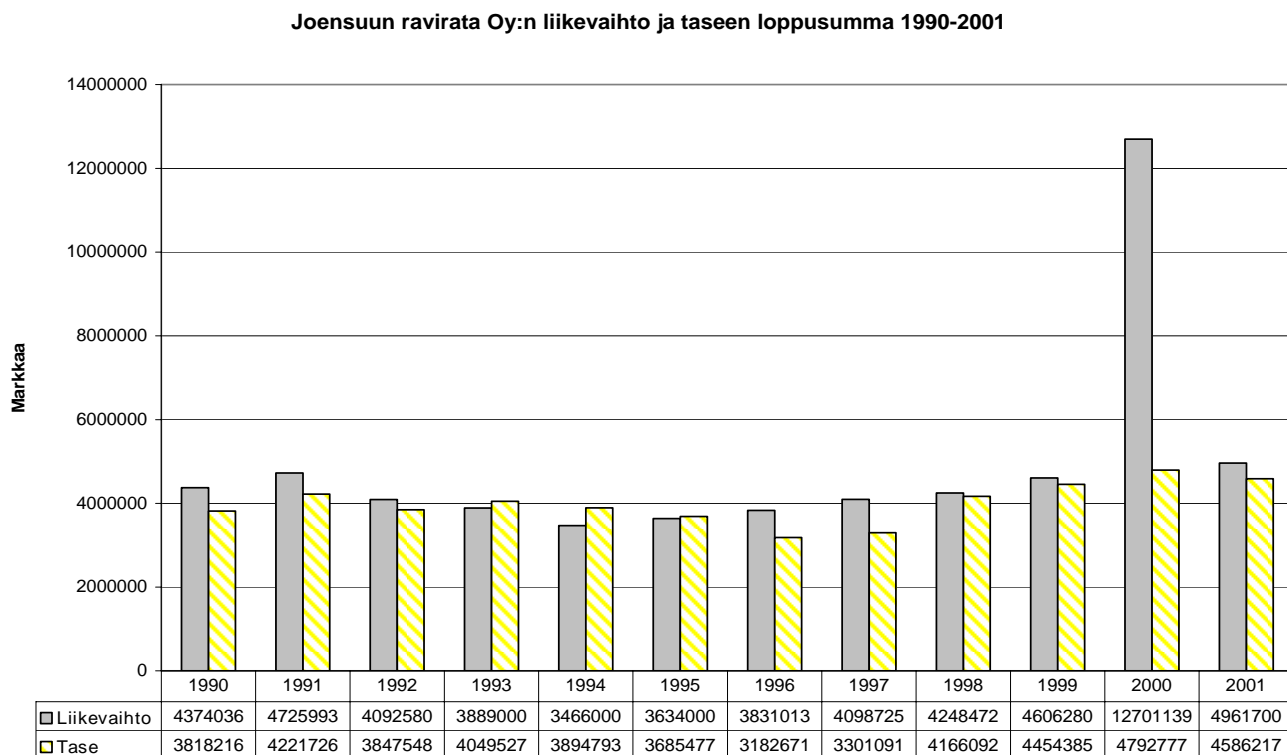
Taulukko 4. Joensuun ravirata Oy: voitto/ tappio tilikausittain 1990–2001.

	Tilikauden voitto markkoina	Indeksoituna vuoden 2006 Euroiksi
1990	-227459	-49 393 €
1991	8254	1 722 €
1992	88113	17 913 €
1993	94124	18 740 €
1994	10600	2 088 €
1995	3920	765 €
1996	-50791	-9 848 €
1997	75563	14 472 €
1998	124090	23 439 €
1999	-281102	-52 488 €
2000	1088996	196 733 €
2001	129011	22 719 €

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001

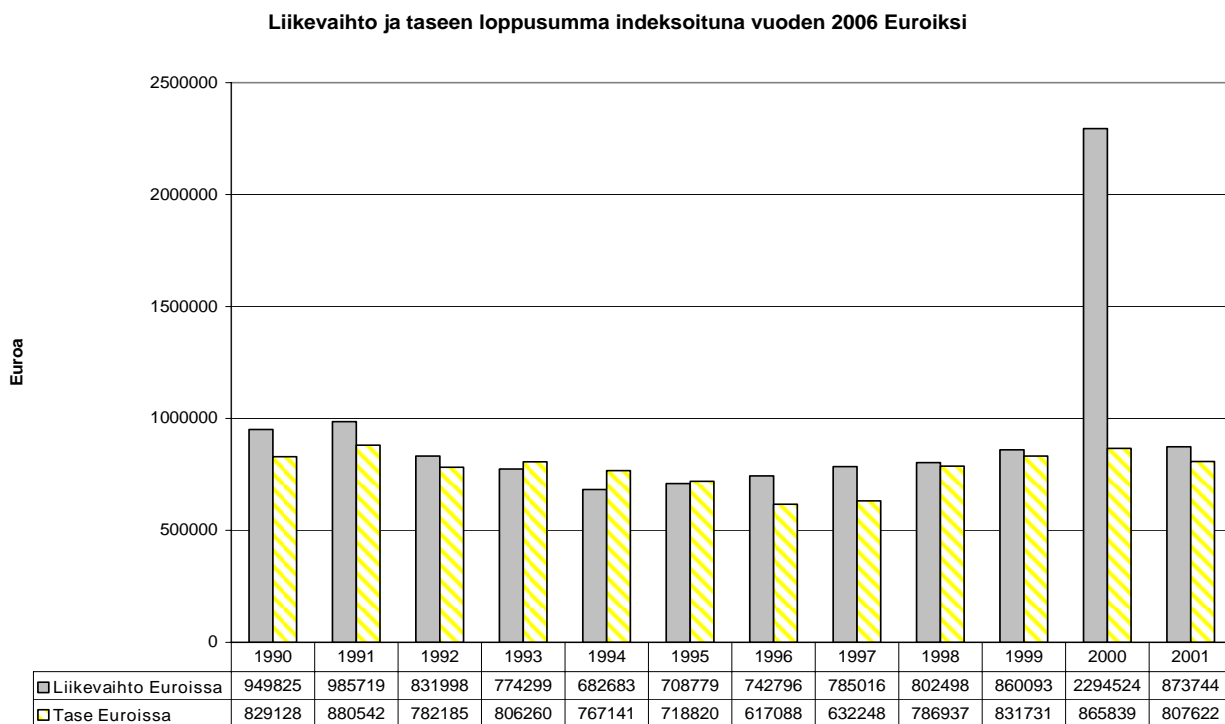
¹⁰⁰ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3; n:o 128, 23.4.1990, JoKA.

¹⁰¹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1991.

Kuvio 14. Joensuun ravirata Oy:n liikevaihto ja taseen loppusumma 1990–2001

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001.

Kuvio 15. Liikevaihto ja taseen loppusumma indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuosi 1992 oli selvästi edellistä heikompi taloudellisesti, mikä näkyi kaikessa toiminnassa. Liikevaihto laski selvästi, rakennushankkeita ei aloitettu ja pelivaihdot romahtivat. Huolimatta laman vaikutuksista pystyi osakeyhtiö tekemään voitollisen vuoden. Tähän vaikuttivat kasvaneet vuokratulot¹⁰², sekä tiukka taloudenhoito: muun muassa palkintotasoa laskettiin. Suurin menoerä oli myrskyn aiheuttamien katsomorakennuksen katon, ja muiden pienempien vaurioiden korjaaminen. Niihin kului yhteensä 213 000 markkaa (43 300 euroa). Sponsoriravit vakiinnuttivat paikkansa Joensuun raveissa. Vuoden aikana ajettiin 11 sponsoriravit. Venäjän ravimaajoukkue vieraili syyskuussa Linnunlahdella. Isännät olivat tyyliä vieraitaan kohtaan, parhaaksi Venäläisten sijoitukseksi tuli viides tila. Joensuun kaupungilta osakeyhtiö sai 200 000 markan (40 700 euron) avustuksen raviradan toiminnan tukemiseksi.¹⁰³

Vuosi 1993 oli merkittävä Joensuun ravirata Oy:n historiassa. Keski-Karjalan hevosystäväinseura ja Pohjois-Karjalan hevosjalostusliitto myivät omistamansa Lintuaidan harjoitusraviradan rakennuksineen Joensuun kaupungille asuntomessualueeksi. Kaupan hinta oli 2,7 miljoonaa markkaa (538 000 euroa)¹⁰⁴. Myynnistä saatuja varoja sijoitettiin 28.4.1993 tehtyyn Joensuun ravirata Oy:n osakepääoman korotukseen 1,4 miljoonalla markalla (279 000 eurolla). Pääoman korotukseen Keski-Karjalan hevosystäväinseura ja Pohjois-Karjalan hevosjalostusliitto sijoittivat molemmat 500 000 markkaa (99 600 euroa) ja Joensuun kaupunki 400 000 markkaa (79 700 euroa) sopimuksella, jossa se maksoi 14 vuorokauden sisällä 150 000 markkaa (29 900 euroa) ja loput 250 000 markkaa (49 800 euroa) tuli tilittää vuoden 1994 loppuun mennessä¹⁰⁵.

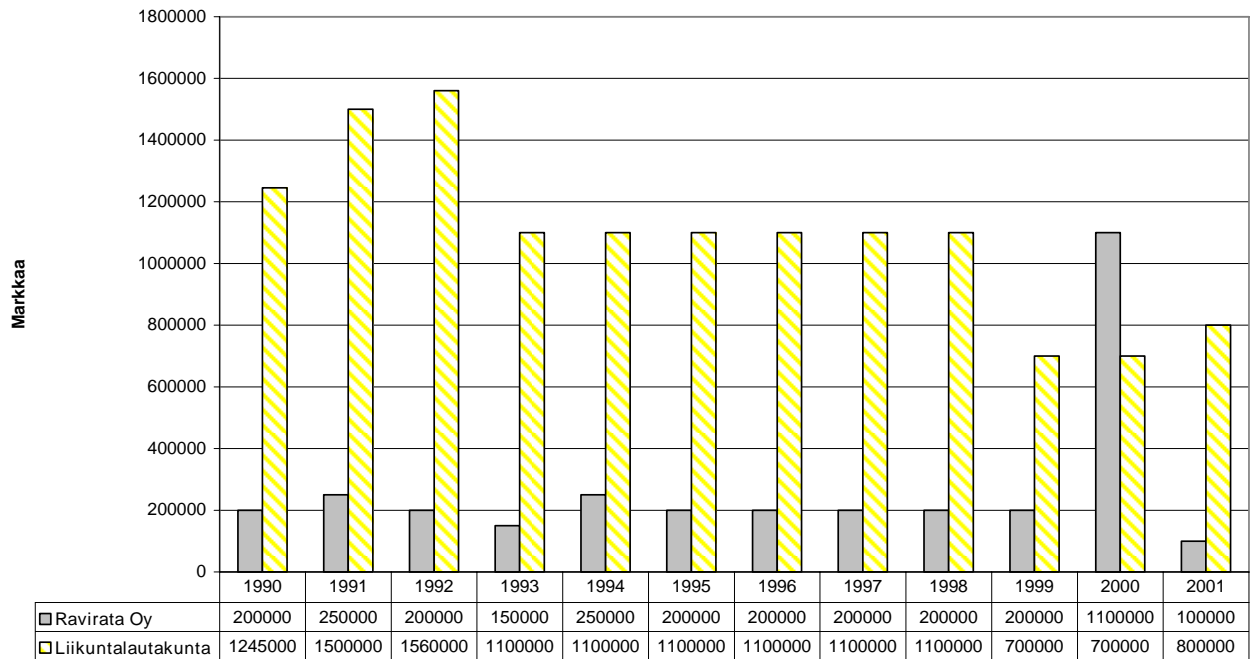
¹⁰² Rata-aluetta vuokrattiin mm. moottorikelkkakilpailuihin, koiranäyttelyyn ja Ilosaari-rockin majoitusalueeksi. Lisäksi talvella pysäköintialueella toimi curling-halli.

¹⁰³ Joensuun ravirata Oy:n toimintakertomukset 1991–1992.

¹⁰⁴ Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 3; n:o 136, 29.3.1993, JoKA.

¹⁰⁵ Joensuun ravirata Oy:n yhtiökokouksen pöytäkirja; n:o 17, 28.4.1993.

Joensuun kaupungin ravirata Oy:lle jakamat avustukset ja liikuntalautakunnan jakamat avustukset 1990-2001

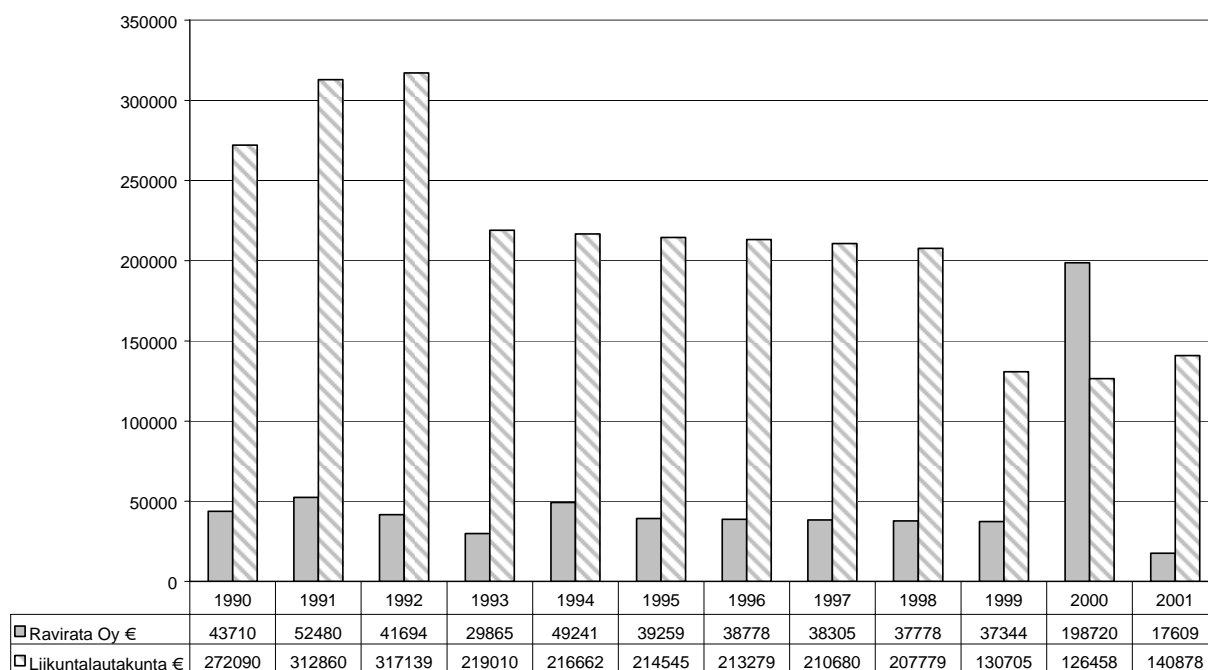
Kuvio 16. Joensuun kaupungin ravirata Oy:lle jakamat avustukset ja liikuntalautakunnan jakamat avustukset 1990–2001

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001, Joensuun kaupungin vuosikertomukset 1990–2001.

Osakkuussuhteet Joensuun ravirata Oy:ssä muuttuivat siten, että korotuksen jälkeen Pohjois-Karjalan hevosjalostusliitto omisti 39 %, Joensuun kaupunki 33,5 % ja Keski-Karjalan hevosystäväinseura 27,5 % osakeyhtiöstä. Osakeyhtiön osakepääoma oli korotuksen jälkeen 2 180 000 markkaa (437 000€). Osakepääoman korotuksesta saaduilla rahoilla Joensuun ravirata Oy lyhensi 1,2 miljoonaa markkaa (239 000 euroa) pitkäaikaisia lainojaan. Uusia rakennushankkeita ei aloitettu ja muutkin kulut pidettiin kurissa. Tilikausi jäi reilusti voitolliseksi, vaikka yleisömäärä, ja pelivaihdot jatkoivat laskuaan. Palkintotasoa laskettiin kolmantena vuonna peräkkäin.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1993.

Avustukset indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi

Kuvio 17. Avustukset indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuonna 1994 jatkui taloudellinen alamäki. Osakeyhtiön liikevaihto laski alimmalle tasolleen sitten vuoden 1985. Osakeyhtiö pääsi niukasti voitolliseen tulokseen vain laskemalla palkintotasoa entisestään, vaikka Hippos oli myöntänyt ylimääräistä palkintotukea vuosille 1994–95 peräti 350 000 markkaa (69 000€). Radalta radalle pelin myötä pelivaihdot lähtivät tosin hienoiseen nousuun, mutta raviradan talouteen ne eivät vaikuttaneet. Tappiolliseen vuoteen olivat syinä myös Joensuu-ajon päällekkäisyys toisen suurkilpailun, Seinäjoen tangoravien kanssa, joka vaikutti yleisömäärään ja pelivaihtoihin paikanpäällä Linnunlahdella. Kansainvälinen FICC:n (Fédération Internationale de Camping et de Caravanning) suurleiri heinä-elokuussa pysäytti ravitoiminnan kolmeksi viikoksi. Taloustilannetta ei helpottanut 1.6.1994 voimaan tullut laki arvonnäköisestä, joka vei 22 % tärkeimmistä raviradan tulonlähteistä. Arvonnäköinen ulottui nimittäin pääsymaksu-, mainos-, käsiohjelma- ja sponsorituloihin. Arvonnäköisen vaikutus näkyy selvästi osakeyhtiön tekemässä tuloksessa verrattaessa vuosia 1994 ja 1995 aikaisempiin vuosiin. Joensuun

kaupunginvaltuusto hyväksyi ehdotuksen raviradan keskusalueen kunnostamiseksi harrastus- ja virkistyskäyttöön.¹⁰⁷

Vaihdot kääntyvät radalta radalle pelin myötä nousuun Joensuun raveissa jo vuonna 1994, ja vuosi 1995 on jo selvästi edellisvuotta parempi totonen ansiosta. Hippos myönsi ylimääräistä palkintotukea 300 000 markkaa (60 000 €). Tuki maksettiin hevostalouskertymästä. Samaan aikaan alkoi näkyä merkkejä laman hellittämisestä. Joensuun ravirata Oy:n liikevaihto kasvoi ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1991. Liikevaihdon kasvu oli 3,8 %. Pelivaihdot jatkoivat kasvuaan, mutta yleisömäärä laski entisestään totonen myötä. Taloudellinen tilanne oli helpottunut myös Joensuun kaupungin osalta, ja kaupunginvaltuusto myönsikin vuoden 1995 lopulla ravirata Oy:lle 200 000 markan vuosittaisen avustuksen vuosille 1996–1998. Avustuksilla lyhennettiin osakeyhtiön velkoja. Vastineena avustuksesta raviradan rakennukset olivat korvauksetta kaupungin käytettävissä niinä päivinä, jolloin ravitoimintaa ei ollut. Sponsoriraveina ajettiin 13 kilpailut. Suurin vuokratulojen lähde oli heinäkuussa pidetyt herättäjäjuhlat, joissa vieraili jopa 30 000 henkeä.¹⁰⁸

Taloudellinen kasvu jatkui vuonna 1996. Liikevaihto jatkoi nousuaan (+4,8 %) ja velkojen lyhennysten myötä tase laski selvästi. Pankkilainat, joita oli 743 000 markkaa (144 000€) saatiin maksettua kokonaan kaupungin avustuksen ja Hippoksen myöntämän 400 000 markan (78 000€) osakasluoton avulla. Suurin syy taloudellisesti hyvään vuoteen olivat kahdet totonen-ravit, joita ei ollut aiemmin Joensuussa järjestetty. Ne nostivat pelivaihtoja ja sitä kautta osakeyhtiön tuloja tuntuvasti. Myös myyntituotot kasvoivat selvästi edellisvuodesta. Vuoden 1997 aikana Osakeyhtiön talous jatkoi vahvistumistaan. Liikevaihto kasvoi yleisömäärän, ja sitä kautta myyntitulojen, sekä vuokratulojen nousun myötä 5,7 %. Vuokratulojen kasvuun vaikuttivat raviradan alueella vuoden aikana pidetyt rakennus- ja maaseutunäyttelyt sekä hevosten työmestaruuskilpailut. Osakeyhtiöllä ei ollut pankkilainoja, ainoa pitkäaikainen vieras pääoma oli Keski-Karjalan hevosystäväinseuran myöntämä 400 000 markan (77 000€) osakasluotto. Palkintosumma nousi selvästi kasvaneiden palkintotukien myötä. Pelivaihdot kasvoivat myös hieman kohonneiden totonen-vaihtojen

¹⁰⁷ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1994; Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 9, n:o 165, 19.12.1994, JoKA.

¹⁰⁸ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1995; Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 8, n:o 178, 11.12.1995, JoKA.

myötä. Joensuussa myös tavallisten¹⁰⁹ ravien vaihdot säilyivät edellisten vuosien tasolla, mikä oli poikkeavaa verrattuna muihin maakuntaratoihin, joissa vaihtojen lasku tavallisissa raveissa oli huomattavaa.¹¹⁰

Vuonna 1998 sekä liikevaihto että tase kasvoivat. Taseen kasvuun vaikutti 500 000 markan (95 000€) investointiluotto, joka otettiin uuden tuomaritornin/toimistorakennuksen rakentamiseen kuninkuusraveja silmällä pitäen. Joensuun kaupunki takasi luoton. Liikevaihto kasvoi 2,2 %, vaikka yleisömäärä paikanpäällä väheni. Viitenä päivänä viikossa auki ollut radan totoline-piste toi runsaasti myyntituloja osakeyhtiölle. Maakuntaan avattiin uusia pelipisteitä, mikä lisäsi osaltaan pelimyyntin kasvua. Palkintotaso laski hieman edellisvuodesta, aivan kuten koko Suomessakin. Peli paikanpäällä väheni edelleen. Vuosituhannen viimeinen vuosi oli osakeyhtiölle taloudellisesti hyvä, vaikka tappiota kertyikin vuoden aikana yli 280 000 markkaa (52 000€). Tappio tehtiin kuitenkin tietoisesti verotusteknisistä syistä ja ajatellen seuraavan vuoden kuninkuusraveja. Liikevaihto kasvoi 7 %. Joensuussa ajettiin vuonna 1999 kahdeksat toto+ ravit, jotka kasvattivat pelivaihtoja selvästi. Myös yleisömäärä lähti kasvuun toto+ ravien myötä. Lisääntyneistä tuloista johtuen voitiin myös palkintotasoa nostaa reilusti. Osakeyhtiö otti 500 000 investointiluoton tuomaritornin rakentamista varten, aivan kuten edellisvuonnakin. Näin pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä nousi 1,4 miljoonaan markkaan (263 000€). Vuoden aikana sovittiin osakeyhtiön ja Joensuun kaupungin välillä tärkeä sopimus. Osapuolet sopivat uudesta, 30-vuotisesta, maanvuokrasopimuksesta. Sopimus mahdollisti osakeyhtiölle kiinnitysten hakemisen luottojen vakuudeksi, mikä ei alkuperäisen maanvuokrasopimuksen perusteella ollut mahdollista. Tämä helpotti osakeyhtiön luotonsaantia huomattavasti. Samalla sovittiin myös uudesta käyttösopimuksesta vuosille 2000–2009. Raviradan alue ja rakennukset ovat kaupungin käytettävissä 30 päivänä vuodessa ravipäivien ulkopuolella. Kaupunki maksaa tästä korvausta 100 000 markkaa (16 800€) vuodessa.¹¹¹

Kaupungin tuki ravirata Oy:lle oli merkittävässä asemassa koko 1990-luvun. Hieman kärjistäen voidaan sanoa, että kaupungin tuki oli ratkaisevan tärkeää, kun ravirata Oy sinnitteli läpi lamavuosien tehden pääasiassa positiivista tulosta. Tuen määrä oli noin 200 000 markkaa (noin 40 000€) läpi vuosikymmenen. Liikuntalautakunta sai jaettavakseen 1,1–1,5

¹⁰⁹ Ilman totoline-peliä ja kuvayhteyttä ajetut ravit.

¹¹⁰ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1996–1997.

¹¹¹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1998–1999.

miljoonaa markkaa (200 000–300 000€) vuosittain. Joensuun ravirata Oy sai siis noin viidesosan kaikesta kaupungin liikuntalautakunnalle osoittamasta rahasta. Tämä kertoo siitä, että kaupungin päättäjät ottivat raviurheilun vakavasti vaikeinakin aikoina. Ravirata Oy:n menestyksekkäs toiminta oli myös poliittisesti tärkeää. Kaupungin suuri osakkuus Joensuun ravirata Oy:ssä vaikutti luonnollisesti siihen, että osakeyhtiöstä pidettiin hyvää huolta. Vuonna 1991 kaupungin tuki ravirata Oy:lle oli peräti 500 000 markkaa (150000€) johtuen kaupungin sponsoroimasta suurkilpailusta, Joensuu-ajosta. Summa on kolmasosa liikuntalautakunnalle annetusta tuesta. Vuosikymmenen lopussa kaupungin poliittinen linja muuttui, ja liikuntalautakunnan saama avustus tippui 700 000 markkaan (130 000€). Ravirata Oy:n tuki säilyi ennallaan 200 000 markassa (37 000€), mikä vain korostaa osakeyhtiön vahvaa asemaa kaupungin liikuntakulttuurissa.

3.5. Kuninkuusravit vakauttavat talouden

Vuonna 2000 oli jälleen Joensuun vuoro järjestää kuninkuusravit. Tapahtuma järjestettiin 29–30.7. Tätä suur tapahtumaa varten oli koko raviradan alue kunnostettava. Uusi tuomaritorni/toimistorakennus, jonka rakentaminen oli aloitettu vuonna 1998 oli valmistunut jo edellisvuonna. Valjastuskatos ja seremonia-aitio sekä mainosaita radan ympärille valmistuivat kuninkuusravivuoden kesällä. Äänentoisto uusittiin kokonaan, tallikahviota ja ohjastajien sosiaalitiloja laajennettiin. Olemassa olleita rakennuksia kunnostettiin ja maalattiin. Katsomorinteen maisemointiin käytettiin 25 000 kuutiometriä maa-ainesta ja 2000 puuta sekä pensasta. Alueella tehtiin myös asfaltointitöitä. Jotain tapahtuman merkittävyyydestä kertoo se, että valmistelut kahden päivän raveja varten veivät lähes kaksi vuotta! Osakeyhtiön työntekijämäärä moninkertaistui: yhtiö palkkasi osa-aikaisen markkinointipäällikön, kaksi toimistotyöntekijää, neljä rakennusmiestä sekä useita henkilöitä järjestelytoimikuntaan. Palkatuista työntekijöistä huolimatta talkootyön osuus oli ratkaisevan tärkeää tapahtuman onnistumiseksi. Sitä laskettiin tehdyn 2000 työtunnin edestä. Palkattomia toimihenkilöitä toimi kuninkuusravien aikana eri tehtävissä jopa 1000 henkeä.¹¹²

¹¹² Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1998–2000; liite vuosikertomukseen: kuninkuusravit 2000 Joensuussa.

Raviradan alueelle vuokrattiin 11 kilometriä penkkejä, 4000 neliömetriä teltoja sekä 120 vessaa ravikansan käytettäväksi. Jättiscreen palveli yleisöä keskikentällä. Viikonlopun aikana myytiin 55 000 ruoka-annosta ja yhteensä 20 000 litraa olutta sekä siideriä. Lehdistön edustajia oli paikalla noin 150 ja järjestyksestä vastasivat poliisin ohella 300 järjestyksenvalvojaa. Kaikkiaan 67 sponsoria tuki tapahtumaa ja ravitorilla omaa toimintaansa esitteli 40 yritystä. Lauantain iltajuhlissa oli noin 6000 kävijää ja illan ehdoton kohokohta oli ”Suomen virallisen valvojan” Aulis Gerlanderin valvoma suora lotto-arvonta. Koko Joensuun kaupungin ja lähialueiden koko majoituskapasiteetti oli kuninkuusraviväen käytössä. Viikonlopulta laskettiin 42 000 majoitusvuorokautta. Matkailutuloja Joensuun alue sai noin 24 miljoonaa markkaa (4,3 M€). Tällä kertaa historiallista oli se, että ensimmäistä kertaa ravit pystyi halutessaan seuraamaan suorana lähetyksenä internetin kautta.¹¹³

Taulukko 5. Vertailu Kuninkuusravit vs. muut 17 kilpailupäivää sekä indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

	Kuninkuusravit 2000	Muut kilpailupäivää 17	Kuninkuusravit indeksoituina	Muut indeksoituina 17
Pääsymaksutulot	2406000	194000	437000	35200
Liikevaihto	9015000	3686000	1639000	561000
Pelivaihto	13387575	2765000	2434000	503000
Palkinnot	1888000	1512000	343000	275000
Voitto	1610500	-521500	293000	-94800
yleisö	48654	19073		

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2000, liite vuosikertomukseen: kuninkuusravit 2000 Joensuussa

Kuninkuusravit luonnollisesti kasvattivat osakeyhtiön liikevaihdon jättimäisiin lukemiin, samoin tase kasvoi 500 000 markan (91 000€) investointiluoton oton myötä. Kuninkuusravien ansiosta osakeyhtiö pystyi maksamaan koko 1,5 miljoonan markan (273 000€) investointiluoton pois vuoden lopussa. Pitkääaikaista vierasta pääomaa oli vuoden lopussa jäljellä Keski-Karjalan hevosystäväinseuran myöntämä osakasluotto 400 000 markkaa

¹¹³ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2000; liite vuosikertomukseen: kuninkuusravit 2000 Joensuussa.

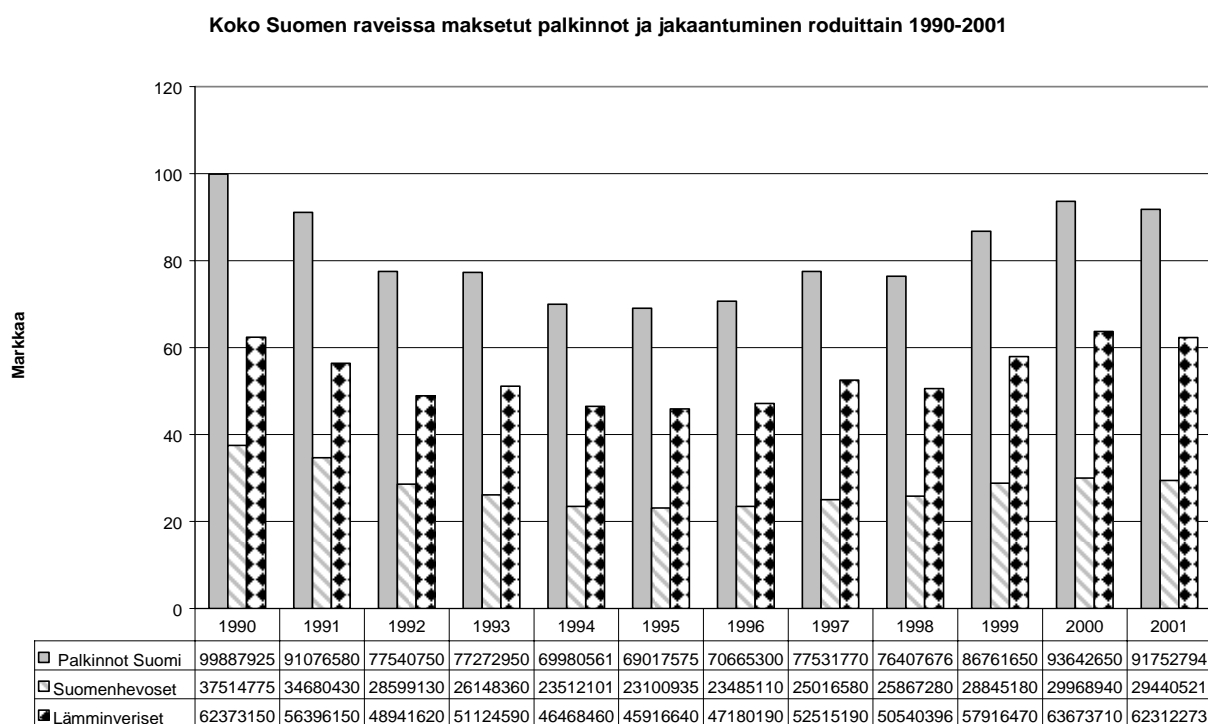
(73 000€). Kaupunki tuki suurtahtumaa 1,1 miljoonan markan (200 000€) tuella, liikuntalautakunnan saama tuki oli 700 000 markkaa (126 000€). Kaupungin panostus suurtahtumaan oli merkittävä ja olisi tuskin ollut mahdollinen ilman kaupungin osakkuutta Joensuun ravirata Oy:ssä. Vuoden 2000 aikana avattiin maakuntaan neljä uutta pelipistettä. Myös seuraavana vuonna avattiin neljä uutta pelipistettä, mikä nosti radan ulkopuolista myyntiä edellisvuodesta lähes 40 %. Kuninkuusravien jälkeisenä vuonna suuria investointeja ei tehty. Kaupungin myöntämä tuki tippui 100 000 markkaan (17 700€), kun se ennen kuninkuusraveja oli ollut kaksinkertainen. Käytännössä tuki tuli uuden käyttösopimuksen perusteella. Liikuntalautakunnan tarpeisiin varattiin 800 000 markkaa (140 000€). Kuninkuusraveista saatujen voittojen ansiosta ei osakeyhtiö tarvinnut kaupungin tukea yhtä paljon kuin aikaisemmin, vaan osa siitä voitiin siirtää liikuntalautakunnan käyttöön. Osakeyhtiön liikevaihtoa kuninkuusravivuoteen ei voi vertailla, mutta edeltävään, vuoteen 1999, verrattaessa kasvua tuli 1,6 %. Velkoja maksettiin pois ja tase laski edellisvuodesta 6,7 %. Pitkäaikaista vierasta pääomaa oli edelleen vain osakasluotto. Joensuun ravinuorten toiminta alkoi vuoden 2001 aikana. Ravinuorille tehtiin oma toimipiste, jossa järjestettiin mukavaa toimintaa hevosista kiinnostuneille lapsille ja nuorille. Ravinuoret järjestivät myös tutustumiskäyntejä ratsu- ja ravitalleille, sekä vuoden aikana viisi ponilähtöä ravien yhteydessä.¹¹⁴

3.6. Kilpailu- ja pelitoiminta 1990–2001

Palkintotaso oli vuonna 1990 Joensuun raveissa korkeammalla kuin koskaan. Palkintoja maksettiin 2,1 miljoonaa markkaa (459 000€). Edellisvuosien nousukiito näkyi kohonneina palkintoina. Suomenhevosille tästä palkintosummasta maksettiin 44,3 % ja lämminverisille 55,7 %. Lämminveristen osuus palkintosummasta jatkoi kasvuaan. Koko Suomessa palkintoja maksettiin hieman vajaat 100 miljoonaa markkaa (21,8M€), joka oli edellisvuosien tasoa. Suomenhevosien osuus oli 37,6 % ja lämminveristen 62,4 %. Seuraavanakin vuonna Joensuussa maksettiin palkintoja 2,1 miljoonaa markkaa (441 000 €), josta suomenhevosille 43 % ja lämminverisille 57 %. Suuri ero lämminveristen eduksi selittyy Joensuu-ajolla, jonka palkintosumma oli ensimmäisenä vuotena poikkeuksellisen suuri. Koko Suomessa laman

¹¹⁴ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2000–2001.

vaikutukset alkoivat näkyä selvemmin. Palkintosumma laski 12,4 % 91 miljoonaan markkaan (19,1M€), suomenhevosille jaettiin tästä 38,1 % ja lämminverisille 61,9 %. Seuraavina vuosina lama iski myös Joensuun raveihin ja palkintosummat laskivat huomattavasti. Alamäki jatkui vuosikymmenen puoliväliin saakka, jolloin Joensuun raveissa maksettiin palkintoja 1 341 000 markkaa (263 000€), josta suomenhevosten osuus oli 43 % ja lämminveristen 57 %. Koko Suomen raveissa palkintosumma oli hieman yli 69 miljoonaa markkaa (reilut 13,5M€). Suomenhevosten osuus oli 33,8 % ja lämminveristen 66,2 %. Vuoden 1990 lähtötasosta oli koko Suomen palkintotaso laskenut 38 % ja Joensuun raveissa peräti 42,6 %.¹¹⁵

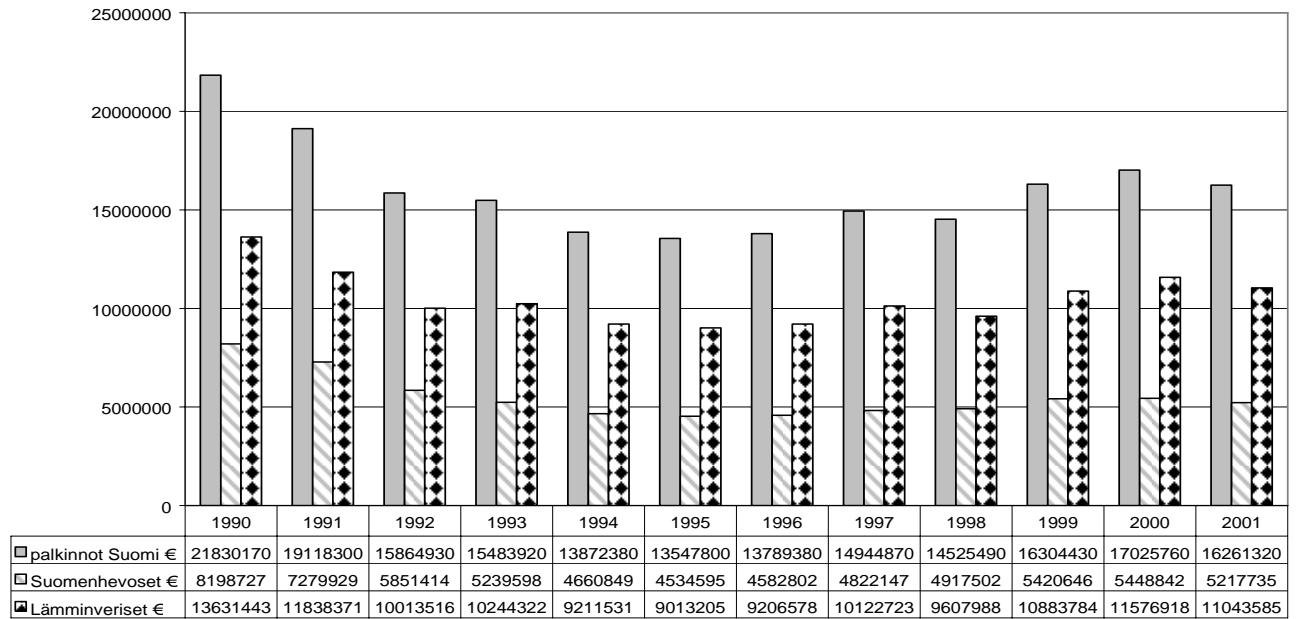

Kuvio 18. Koko Suomen raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduittain 1990–2001

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001.

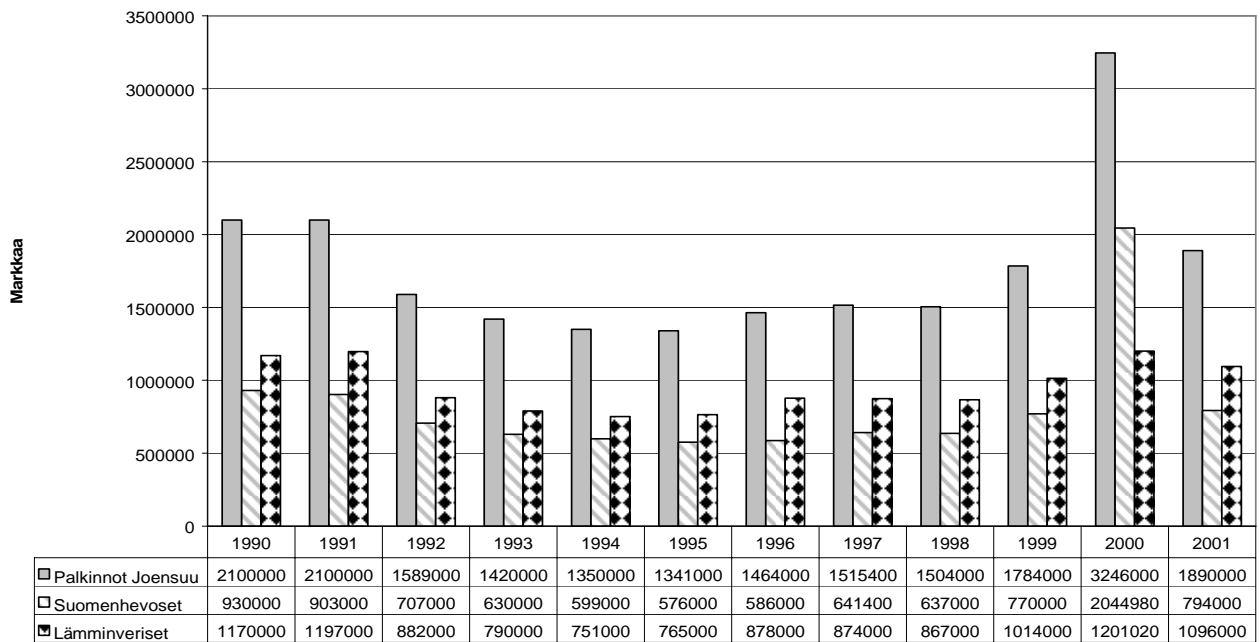
¹¹⁵ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset ja vuositilastot 1990–1995; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–1995; kuviot 18–21.

Palkinnot indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi

Kuvio 19. Palkinnot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

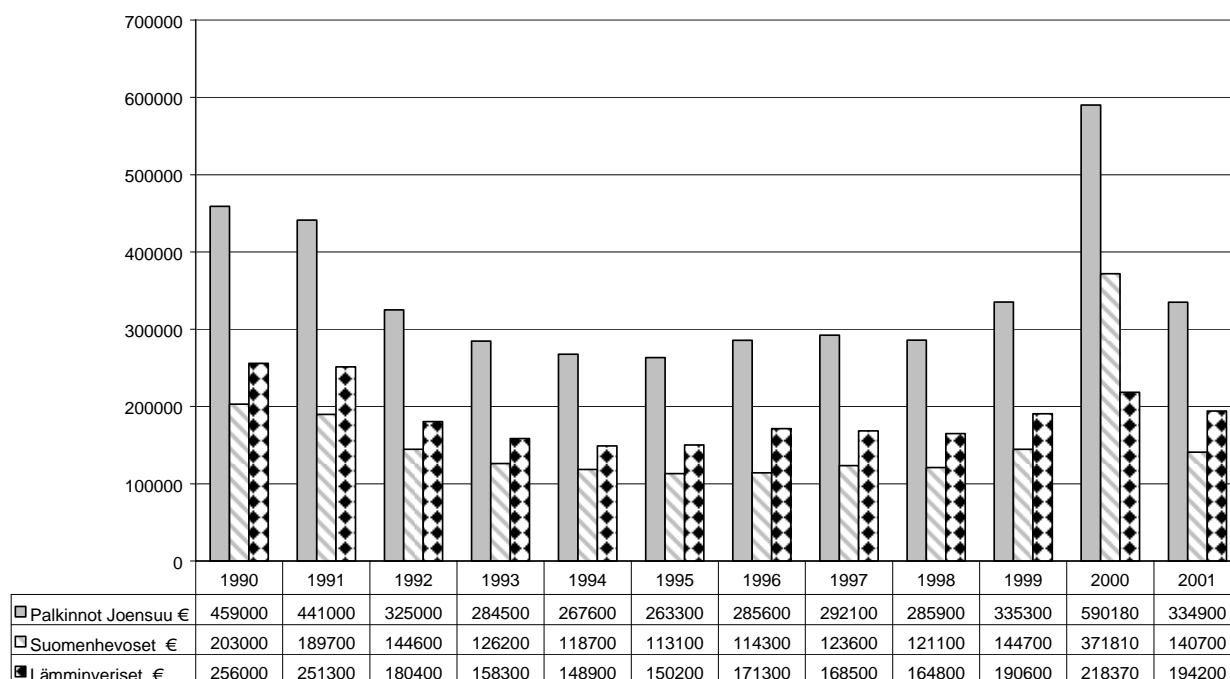
Joensuun raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduttain 1990-2001

Kuvio 20. Joensuun raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduttain 1990–2001

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001.

Palkinnot indeksoituina 2006 euroiksi

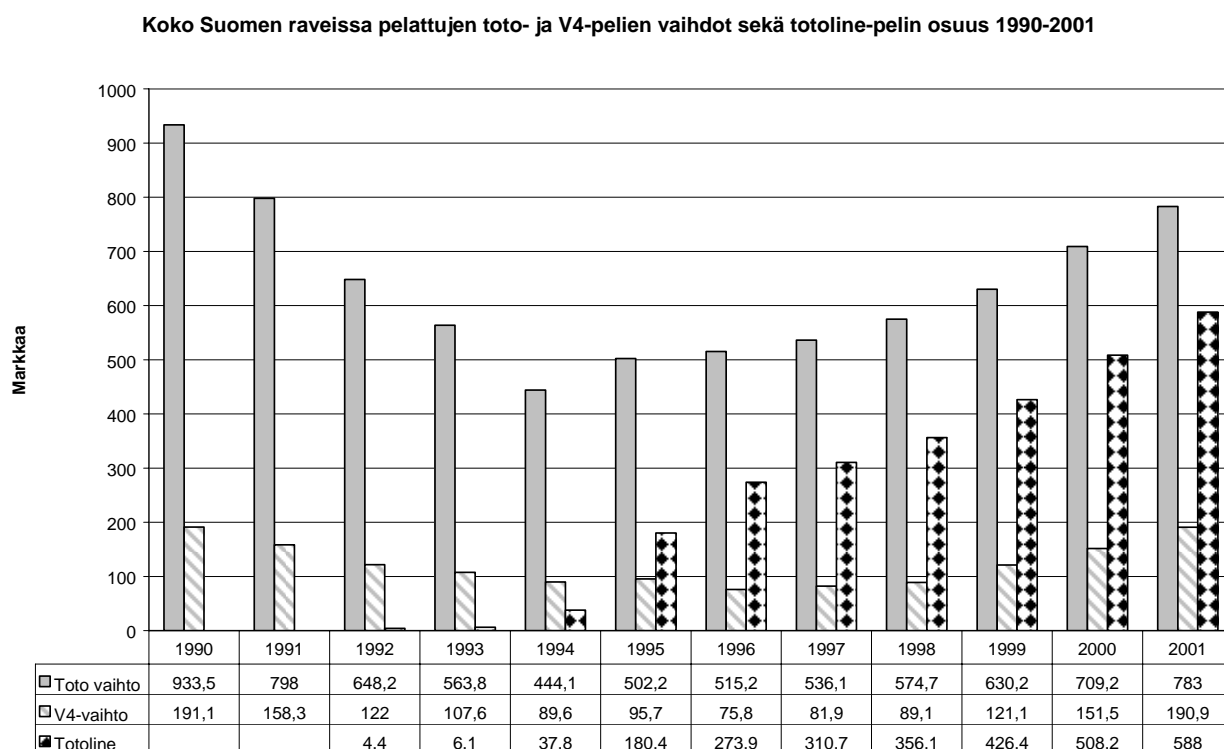
Kuvio 21. Palkinnot indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuodesta 1996 lähtien palkintotaso lähti nousuun totoline-pelin ja yleisen taloudellisen nousukauden myötä. Joensuussa järjestettiin vuoden aikana kahdet totoline-ravit, joista oli kuvayhteys ja pelimahdollisuus maanlaajuisesti. Tämä nosti osakeyhtiön peleistä saamia tuottoja ja mahdollisti yhdessä kasvaneen palkintotuen kanssa palkintojen nousun. Palkintotaso nousi 8,5 % edellisvuodesta. Suomenhevosten osuus palkintosummasta oli 40 % ja lämminveristen 60 %. Koko Suomen raveissa palkinnot kasvoivat 1,8 % lähes 70,7 miljoonaan markkaan (noin 13,8 M€), mistä suomenhevosille maksettiin 33,2 % ja lämminverisille 66,8 %. Uuden, Itä-Suomen radoilla ajetun suurkilpailun, Lotteria-ajon järjestämisvuoro osui kyseisenä vuonna Joensuulle, mikä nosti palkintosummaa ja etenkin lämminveristen osuutta palkinnoista.¹¹⁶

Palkintosummien nousu jatkui uuden vuosituhannen puolelle sekä Joensuussa että koko Suomen raveissa paria poikkeusta lukuun ottamatta. Vuonna 1998 Joensuun raveissa maksetut palkinnot laskivat noin 2 %. Syynä tähän olivat totoline-pelin myötä laskeneet pelituotot. Hippoksen maksamat palkintotuet eivät nousseet samaa tahtia nopeasti laskevien

¹¹⁶ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1996; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1996; kuvat 18–21.

pelituottojen kanssa. Radalla pelattu peli väheni entisestään: 77 % radan kokonaisvaihdosta tuli radan ulkopuolisesta pelistä. Lisäksi vuoden 1998 hevosinfluenssan vaikutukset näkyvät koko Suomen palkintotasossa. Se laski vajaat 3 %. Lähtöjen pienuuden takia monissa lähdöissä maksettiin palkintoja vain 4 parhaalle, kun yleisesti 6-7 parasta saavat rahapalkinnon. Vuoden 2000 kuninkuusravit vääristävät Joensuun palkintosummaa varsinkin suomenhevosten osalta. Tarkastellun ajanjakson viimeisenä vuotena palkintosummat lähtivät lievään laskuun. Joensuun raveissa palkintoina jaettiin vajaat 1,9 miljoonaa markkaa (noin 335 000€), missä on laskua 0,2 % vuodesta 1999, joka on edellinen realistinen vertailuvuosi. Palkinnoista 42 % jaettiin suomenhevosille ja 58 % lämminverisille. Koko Suomen raveissa palkintosumma oli 81,6 miljoonaa markkaa (14,5M€), mikä on 4,5 % vähemmän kuin edellisvuonna. Suomenhevosten osuus palkinnoista oli 32,1 % ja lämminveristen 67,9 %.¹¹⁷

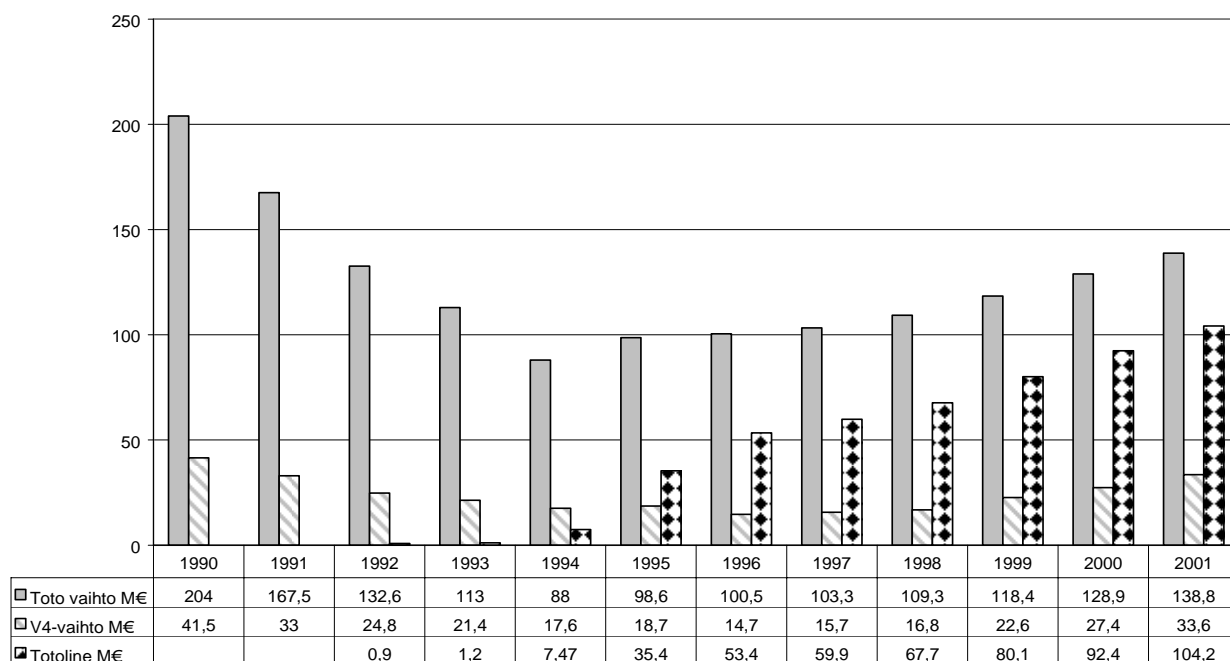
* Totoline-peli pitää sisällään sekä radalta radalle-pelin, että totiline-pisteistä pelatun pelin. Totoline-peli sisältyy kokonaisvaihtoihin.

Kuvio 22. Koko Suomen raveissa pelattujen toto ja V4-pelien vaihdot sekä totiline-pelin osuus 1990–2001

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001.

¹¹⁷ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1997–2001; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1997–2001; kuvat 18–21.

Vaihdot sekä totolinen osuus indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

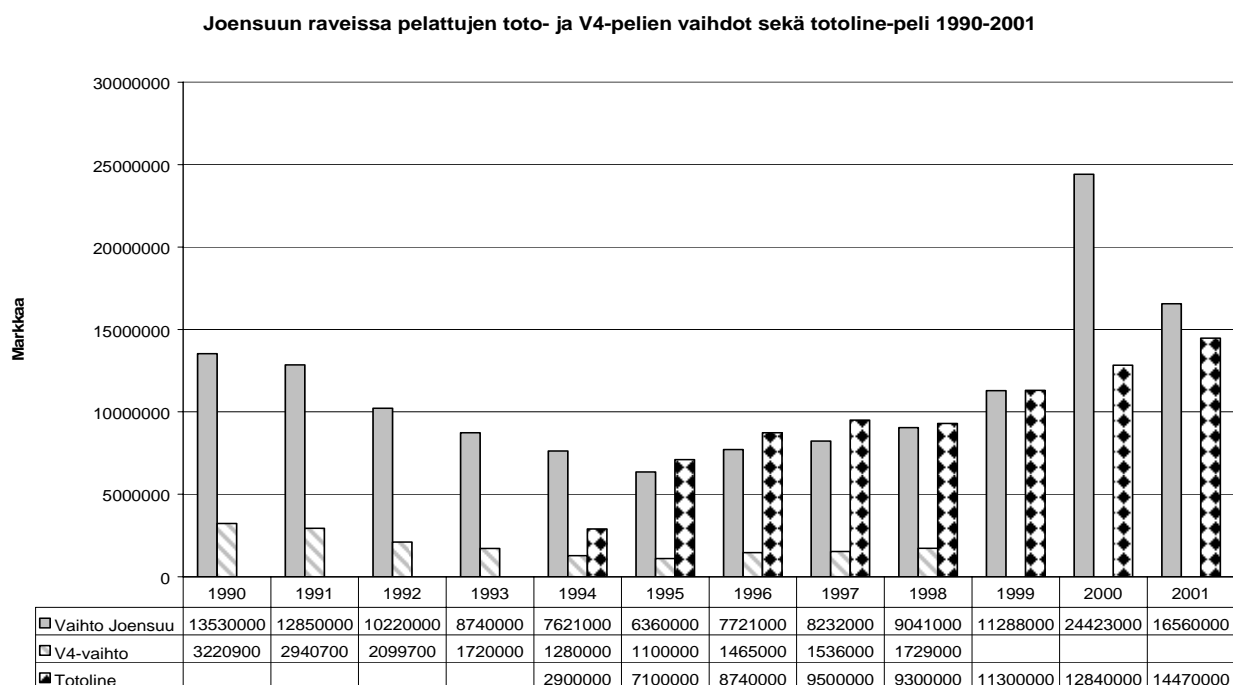
Kuvio 23. Vaihdot sekä totolinen osuus indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuoden 1990 lopulta lähtien alkoivat laman vaikutukset näkyä pelivaihdoissa. Laman lisäksi toinen seikka, joka pienensi vaihtoja, oli Veikkauksen V5-peli, joka vaikutti erityisesti koko Suomen totopelien vaihtoihin. V5-pelin vaihdot kohosivat jyrkästi tultaessa 1990 luvulle. Vuoden 1989 totopelien kokonaisvaihdosta oltiin koko Suomen osalta tultu 5,2 % ja päiväkohtaisessa vaihdossa 4,5 % alaspäin. V4-vaihto oli tippunut 7,6 %. Joensuussa vaihdot laskivat ainoastaan 0,6 % ja V4-pelin vaihto oli vielä noususuhdanteessa 7,5 %. Pelaajat siirtyivät pienituottoisista, mutta helpommista totopeleistä epävarmempisiin V-peleihin, joissa oli mahdollisuus saada kerralla isompi potti. Ravikansakin siirtyi ”lottoaikaan”. Yleisömäärien kasvusta huolimatta pelivaihdot kääntyivät laskuun. Tämä kertoo selvästi siitä, että ihmisillä oli aikaisempaa vähemmän ylimääräistä rahaa käytössään.¹¹⁸

Vuonna 1991 vaihdot laskivat koko Suomessa 17,9 %, mutta Joensuussa ”vain” 8,8 %. V4-pelin vaihdot laskivat koko Suomessa 20,5 % ja Joensuussa 12,3 %. Syynä tähän oli Veikkauksen V5-pelin muuttuminen kahden voittoluokan V65-peliksi. Sen vaihto oli suurempi kuin V4:n, vaikka V65:sta pelattiin vain lauantaisin ja V4:sta viikon jokaisena päivänä. Päiväkohtaiset vaihdot laskivat Joensuussa 8,8 %, mutta koko Suomen osalta ne

¹¹⁸ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1990; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 1990; kuvat 22–25.

kääntyivät 4,3 % kasvuun edellisvuodesta. Syynä tähän oli kilpailupäivien määrän väheneminen. Vuonna 1992 pelivaihtojen lasku oli koko Suomessa 20,8 % ja Joensuun raveissa peräti 22,5 %, vaikka Hippos lanseerasi jälleen uuden pelimuodon, V2:n. Päivää kohden vaihto laski Suomessa 19,3 %. Veikkauksen V65-peli söi edelleen Hippoksen V4-pelin vaihtoja, joka laski koko Suomessa 24,8 % ja Joensuussa peräti 30,4 %. Tarkastellun jakson loppuun mennessä V65-peli vain vankisti asemaansa ja söi näin hevostalouden tuloja entisestään. Radalta radalle pelaamisen kokeilu alkoi sekin vuonna 1992. Vaihto oli ensimmäisenä vuonna 4,4 miljoonaa markkaa (900 000 euroa).¹¹⁹

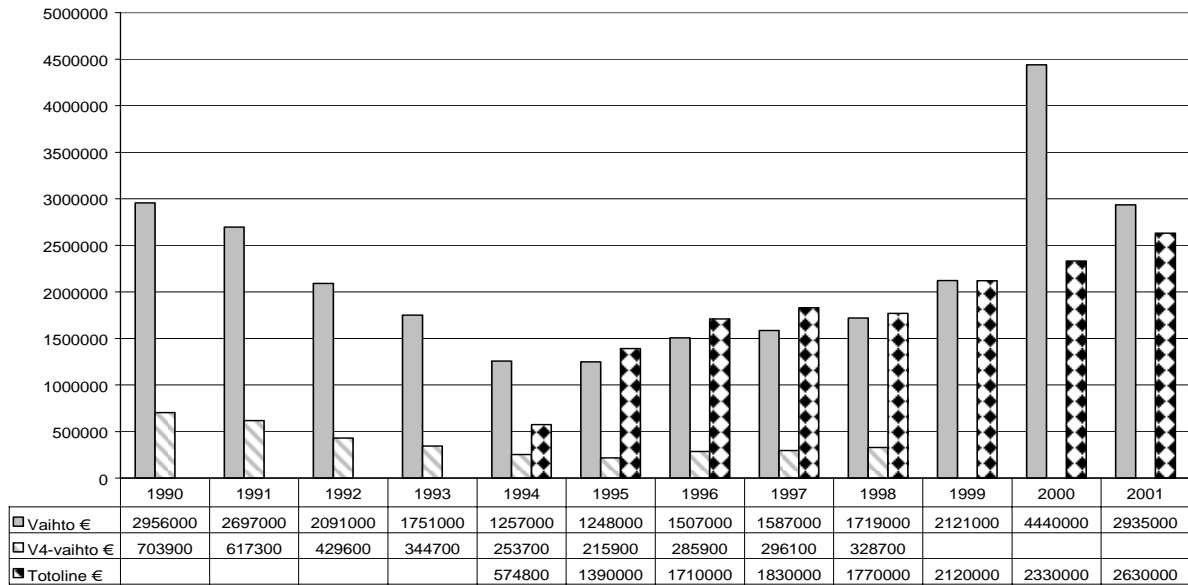

Kuvio 24. Joensuun raveissa pelattujen toto- ja V4-pelien vaihdot sekä totoline-peli 1990–2001

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001.

¹¹⁹ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1991–1992; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1991–1992; kuviot 22–25.

Vaihdot ja totiline indeksoituina 2006 euroiksi

*Vuodesta 1998 eteenpäin ei vuosikertomuksissa ole V4-peliä eritelty pelivaihdoista puhuttaessa. Totoline-peli (radan ulkopuolinen peli) alkoi vuonna 1994 ja se on taulukoissa erillään ratapelin vaihdoista. Radalta radalle-peli sisältyy kokonaisvaihtoihin.

Kuvio 25. Vaihdot ja totiline indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Radalta radalle pelin osuus kasvoi seuraavana vuonna hieman, lähinnä kasvaneen pelitarjonnan myötä ollen 6,1 miljoonaa markkaa (1,2M€). Muu pelivaihto sen sijaan laski edelleen. Koko Suomen pelivaihto laski 14,8 % edellisvuodesta ja Joensuussa lasku oli 16,3 %. Päiväkohtainen vaihto laski Suomessa 14,9 %. V4-pelin osalta lasku oli koko Suomessa 13,7 % ja Joensuussa 19,8 %. Veikkauksen lanseeraamat uudet urheiluviedonlyönnin muodot ottivat paikkansa suomalaisessa vedonlyöntikentässä. Edes V5-pelin ottaminen Hippoksen pelimuodoksi ei saanut vaihtoja nousuun. Vuosi 1994 oli selvästi heikoin koko tutkimuksen kattamalla ajanjaksolla koko Suomen osalta. Kokonaisvaihto 354,5 miljoonaa markkaa (69,8M€), jossa on laskua edellisvuoteen 22,1 %. Päivää kohden vaihto laski 18,2 %, mikä johtuu ravipäivien määrän vähentymisestä. V4-pelin vaihto laski 17,8 %. Joensuussa mentiin myös kovaa alaspäin. Kokonaisvaihto laski 28,2 % ja V4-vaihto 26,4 %. Vuoden aikana pelattiin koko Suomessa radalta radalle-peliä 37,8 miljoonaa markkaa (7,47 miljoonaa euroa), mikä on noin 8,5 % kokonaisvaihdosta.¹²⁰

¹²⁰ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1993–1994; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1993–1994; kuvat 22–25.

Vuoden 1995 aikana pelivaihdot kääntyivät nousuun totoline-pelin alettua. Totoline-pelin vaihto oli yhteensä 116,2 miljoonaa markkaa (22,8 miljoonaa euroa) eli noin neljännes 502,2 miljoonan markan (98,6 miljoonan euron) kokonaisvaihdosta¹²¹. Koko Suomessa pelivaihdot kasvoivat 12 %, mutta Joensuussa vaihdot laskivat, tosin vain 0,2 %, mutta ero on merkittävä. Ero selittyy sillä, että Joensuussa ei ajettu vaihtoja kasvattaneita totoline-raveja vuonna 1995. Päiväkohtainen vaihto kasvoi koko Suomessa 22,4 %. Suuri ero kokonaisvaihdon kasvuun selittyy vähentyneillä pelipäivillä. Joensuussa päiväkohtainen vaihto kasvoi 4,6 %. Tämäkin selittyy sillä, että Joensuussa ajettiin yhdet ravit vähemmän kuin edellisvuonna. V4-pelin vaihto laski Joensuussa 14,9 %. Syynä tähän oli arpajaislain osittaisuudistus, jonka myötä Veikkaus sai V5-pelin pelivalikoimaansa. Se saavutti heti suuren suosion ja söi varsinkin V4-pelin vaihtoja huomattavasti. Koko Suomen osalta V4-pelin vaihto kasvoi 6,2 %, mikä on lähes kaksi kertaa vähemmän kuin kokonaisvaihdon kasvu. Seuraavana vuonna vaihdot jatkoivat kasvuaan. Kaikkien Suomessa järjestettyjen ravien osalta pelivaihtojen kasvu oli 4 %, vaikka V4-pelin vaihto laski 21,4 %. Arpajaislain uudistus alkoi vaikuttaa maanlaajuisesti. Totoline-ravien ansiosta pelivaihdot kasvoivat vuonna 1996 Joensuussa rajusti. Kasvua kertyi peräti 20,8 % edellisvuoteen verrattuna. Radalla pelatun pelin osuus sen sijaan pieneni. Vuonna 1996, eli kolmantena vuonna, kun radan ulkopuolista peliä pelattiin, oli sen osuus jo yli puolet koko vaihdosta. Totoline-raveja järjestettiin vain kahdet eli 10 % tapahtumista pelattiin yli 50 % pelivaihdosta. Koko Suomessa lähes 60 % pelivaihdosta pelattiin totoline-pisteistä. Päiväkohtainen pelivaihto kasvoi koko Suomessa 1,8 %.¹²²

Vuonna 1997 pelivaihtojen kasvu hieman taantui jääden 2,8 % koko Suomen osalta. Joensuussa vaihdot kasvoivat 5,3 % johtuen totoline-päivien kasvaneista vaihdoista. Samaan aikaan tavallisten ravien vaihdot pystyttiin pitämään edellisten vuosien tasolla. Päiväkohtainen vaihto kasvoi Suomessa 2,8 %. V4-pelin vaihdot kasvoivat koko Suomessa 6,8 % ja Joensuussa 3,6 %. Veikkauksen suuri osuus ravipelien vaihdoista näkyi edelleen, vaikka Hippoksen pelit olivatkin lievässä nousussa. Totoline-peli kasvatti suosiotaan edelleen ja koko Suomessa pelattiin jo lähes 67 % totopeleistä ratojen ulkopuolella. Joensuussa totoline-pelin osuus oli 73 %¹²³. Vuosi 1998 oli hieman edellisvuotta nopeamman kasvun vuosi. Koko Suomessa pelivaihdot kasvoivat 5,8 % ja Joensuussa 8,3 %. Veikkauksen taitopelien uutuuden viehätys alkoi hiipua. Myös V4-peli kasvatti suosiotaan. Koko Suomessa

¹²¹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 1995.

¹²² Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1995–1996; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1995–1996; kuviot 22–25; liitteet 6 ja 7.

¹²³ Joensuuhun pelatusta vaihdosta, EI totoline-vaihdosta. kuvioissa: vaihto Joensuu tai vaihto €

vaihdon kasvu oli 7 % ja Joensuussa 12,6 % edellisvuoteen verrattuna. Totoline-peli kasvatti osuuttaan pelivaihdoista. Koko Suomessa pelattiin 78 % kaikista totopeleistä totonline-pisteissä tai radalta radalle-pelinä. Joensuussa radan ulkopuolisen pelin osuus oli noussut jo 77 %:iin. Koko Suomen raveissa pelattiin 5,3 % enemmän tapahtumaa kohden kuin edellisvuonna.¹²⁴

Vuoden 1999 aikana V4-pelin vaihto kasvoi 34,5 % koko Suomen osalta. Hippoksen ja R-kioskien kampanja teki tehtävänsä, ja V4-peli kohosi totopelien ykköstuotteeksi. Joensuusta ei V4-vaihtoa enää erikseen ilmoitettu, joten kasvun määrä jää arvailujen varaan. Suurella todennäköisyydellä vaihdon kasvu on samaa luokkaa kuin koko Suomen osaltakin. Kokonaisvaihdot kasvoivat myös selvästi lisääntyneiden pelipisteiden ja uusien toto+ ravien myötä. Koko Suomessa kasvu oli 8,3 % ja Joensuussa 23,4 %. Syynä Joensuun lähes neljänneksellä kasvaneisiin pelivaihtoihin olivat juuri toto+ ravit. Koko Suomessa 68 % ja Joensuussa 77 % pelivaihdoista tuli radan ulkopuolisesta pelistä. Päiväkohtainen vaihto kasvoi 9,4 % koko Suomen raveissa. Vuonna 2000 koko Suomen pelivaihdot kasvoivat 8,9 % lähinnä V4-pelin ansiosta, joka kasvatti peliosuuttaan 21,2 % edellisvuodesta. Päiväkohtaiseen vaihtoon vaikutus oli 10 %. Lähes 72 % pelivaihdosta pelattiin ratojen ulkopuolelta. Joensuun lukujen vertailu on hyödytöntä, sillä kuninkuusravien takia vaihdot ja totonline-pelin osuus ovat pahasti vääristyneitä. Ajanjakson viimeisenä vuonna totopelien vaihdot jatkoivat kasvuaan uuden peliyhtiön hallinnassa. Koko Suomen osalta kasvua oli 7,7 % edellisvuoteen verrattuna. V4-peli kasvoi enää 12,8 %, joten muidenkin totopelien vaihdot lähtivät nousuun. Päiväkohtainen vaihto kasvoi 11,7 %. Joensuun kohdalla vertailu on hieman hankalampaa edellisvuoden kuninkuusravien takia. Vertailtaessa vuoden 2001 vaihtoja vuoden 1999 vastaaviin kasvua saadaan 38,4 %, mikä tuntuu varsin suurelta. Jos kasvu jaetaan kahden vuoden osalle ja otetaan huomioon kuninkuusravien varmasti positiivinen vaikutus, ei luku tunnu yhtään liian suurelta. Lisäksi täytyy muistaa, että V4-pelin kohonneet vaihdot vaikuttavat enemmän yksittäisen radan kuin koko Suomen ravien vaihtoihin. Joensuussa järjestettiin lisäksi vuoden aikana kahdet ilmaisravit, mikä kasvatti yleisömäärää ja sitä kautta vaihtoja. Kolme neljäsosaa kaikista Suomessa pelatuista totopeleistä pelattiin raviratojen ulkopuolella.¹²⁵

¹²⁴ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1997–1998; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1997–1998; kuvat 22–25; liitteet 6 ja 7.

¹²⁵ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1999–2001; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1999–2001; kuvat 22–25; liitteet 6 ja 7.

Taulukko 6. Yleisömäärät koko Suomen ja Joensuun raveissa 1990–2001

Vuosi	Yleisö Suomi	Yleisö Joensuu
1990	1498732	37770
1991	1358200	36521
1992	1225000	33670
1993	1180000	32615
1994	1000000	28239
1995	860000	23600
1996	800000	21341
1997	800000	22730
1998	820000	21400
1999	810000	22700
2000	810000	67727
2001	810000	23610

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001, Joensuun raviradan vuosikertomukset 1990–2001

Vuonna 1990 Joensuun raveissa kävi maksaneita katsojia vajaat 38 000, keskimäärin 1889 järjestettyä tapahtumaa kohden. Kaikissa Suomen raveissa luku oli lähes 1,5 miljoonaa, mikä on kaikkien aikojen suurin yleisömäärä Suomen raveissa. Vuoden aikana ajettiin Suomessa 694 totoravit joissa oli keskimäärin 2160 maksanutta katsojaa. Vuodesta 1991 lähtien yleisömäärät lähtivät laskuun, ja vuonna 1994 Joensuun raveissa kävi enää 28 239 henkilöä, ja keskiarvo oli 1412 henkilöä/kilpailupäivä. Kaikissa Suomen raveissa yleisömäärä oli miljoona henkilöä, ja keskiarvo 1558 henkilöä/kilpailupäivä. Laman vaikutus näkyy selvästi, sillä absoluuttinen yleisömäärä oli laskenut kolmanneksella ja keskiarvo lähes 28 %. Joensuussa yleisömäärä oli laskenut neljän vuoden aikana neljänneksellä. Tämä kertoo siitä, että ihmiset olivat joutuneet laman myötä tiukoille, eikä ylimääräisiin harrastuksiin ollut varaa. Laman aikana tosin järjestettiin ilmaisraveja, joilla yritettiin houkutella yleisöä katsomoon ja kuluttamaan raviradalle. Edes ilmainen sisäänpääsy ei näytä saaneen ihmisiä liikkeelle. Vuosikymmenen puolivälissä yleisömäärä jatkoi rajua laskuaan. Joensuun raveissa kävi vuonna 1995 enää 23 600 henkilöä, ja koko Suomessa ravien yleisömäärä oli 860 000. Joensuussa yleisömäärä laski 16,4 % ja koko Suomessa 14 % edellisvuodesta. Syynä yleisön häviämiseen oli vuonna 1994 alkanut radalta radalle peli ja sitä seurannut Totoline. Se mahdollisti pelaamisen myös radan ulkopuolelta, totolineravintolasta. Ravipelaajat - joilla ei ollut muita siteitä raveihin, kuin pelaaminen, - laiskistuivat, kun siihen tarjottiin mahdollisuus:

miksi lähteä ajamaan satoja kilometrejä autolla raveihin, kun pelit voi jättää lähikuppilaan? Totoline-ravintoloiden määrän kasvaessa ja topline-pelin kasvattaessa suosiotaan raviratojen yleisömäärät laskivat aina vuoteen 1996 saakka. Joensuussa yleisömäärä vakiintui reiluun 20 000 katsojaan vuosittain.¹²⁶

Vuoden 1998 taantuma johtuu keväällä koko Suomea riivanneesta hevosinfluenssasta, jonka johdosta useita ravitapahtumia jouduttiin peruuttamaan. Yleisökeskiarvo kasvoi kyseisenä vuonna koko Suomessa, mutta Joensuussa laskua edellisvuodesta tapahtui vajaat 6 %. Vuoden 2000 kuninkuusravit kasvattivat Joensuun yleisökeskiarvon yli 3500 henkilön tapahtumaa kohden. Kuninkuusraveissa vieraili kahden päivän aikana 48654 henkilöä, eli lähes 72 % vuoden kokonaisyleisömäärästä. Absoluuttisesti mitattuna yleisömäärä kolminkertaistui. Kuninkuusravien positiivinen vaikutus jatkui myös seuraavana vuonna, jolloin yleisökeskiarvo kohosi yli 1200 ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1995. Yleisömäärän kasvuun vaikuttivat myös keväällä ja syksyllä ajettut ilmaisravit. Koko Suomessa yleisökeskiarvo läheni 1400 rajaa koko 1990-luvun lopun ja vuonna 2001 saavutettiin myös koko Suomen osalta vuoden 1995 taso.¹²⁷

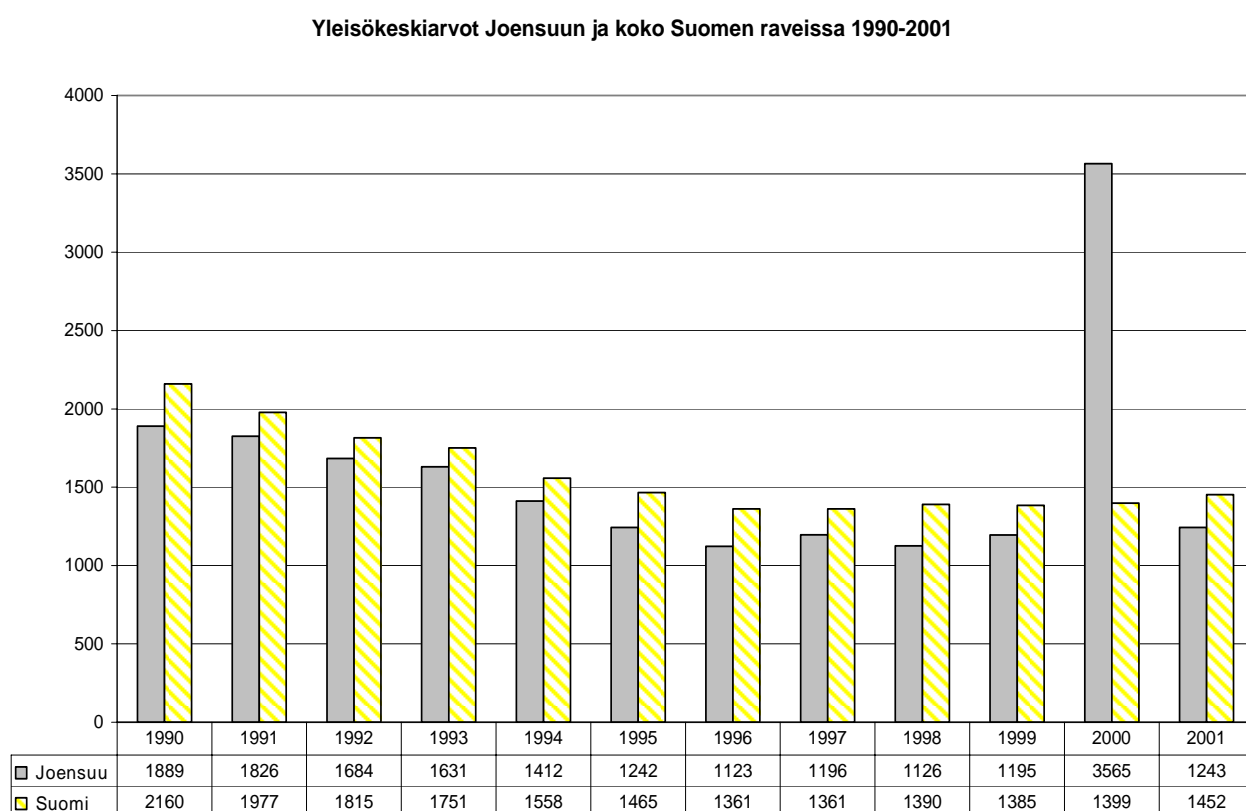
Tässä kohtaa on hyvä ottaa esille eräs moraalinen seikka. Mitä luultavimmin raviradat ja Hippos ovat ilmoittaneet katsojamääränsä yläkanttiin, jotta raviurheilun imago Suomen toiseksi suosituimpana urheilulajina säilyisi. Tosin tähän katsojalukujen muokkaukseen ovat varmasti syyllistyneet myös ainakin jalkapallon ja pesäpallon kattojärjestöt, sillä kilpailu katsojista oli ja on kovaa. Todellisia katsojalukuja on vaikea arvioida, mutta tilastoissa esiintyviä alhaisempia ne joka tapauksessa ovat. Yleisömäärät topline-ravintoloissa ja -pisteissä kasvoivat merkittävästi, ja on vaikea kuvitella yleisömäärän kasvua samaan aikaan myös raviradoilla.

Joensuun osalta vertailua voi suorittaa yleisömäärien ja pääsymaksutulojen kesken. Vuonna 1991 Joensuun raveissa pääsymaksutulot kasvoivat 11 338 euroa, vaikka yleisömäärä väheni 1519 henkilöllä. Samoin vuonna 1992 pääsymaksutulot kasvoivat 4416 eurolla, vaikka yleisömäärä väheni 2581 henkilöllä. Vuonna 1993 yleisön määrä laski reilulla tuhannella henkilöllä, mutta pääsylipputulot romahtivat lähes 17 000 eurolla. Sponsorointi oli yleistynyt

¹²⁶ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset ja vuositilastot 1990–1996; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–1996; kuvio 26; taulukko 6; liite 9.

¹²⁷ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset ja vuositilastot 1997–2001; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001; kuvio 26; taulukko 6; liite 9.

Joensuunkin raveissa, ja sponsoreille annetuilla ilmaislipuilla on täytynyt olla jokin merkitys näin merkittävässä pääsymaksutulojen laskussa. Ilmaisravit vaikuttivat myös pääsymaksutuloihin merkittävästi. On myös muistettava, että jokaisen hevosen mukana pääsee raveihin kaksi henkilöä ilmaiseksi. Vuosien 1994 ja 1995 pääsymaksutulojen laskuun Joensuun raveissa vaikutti myös 8 %:n arvonlisävero, joka perittiin pääsymaksuista. Koko Suomen osalta ei pääsymaksutuloista ole aineistoa.¹²⁸

Kuvio 26. Yleisökeskiarvot Joensuun ja koko Suomen raveissa 1990–2001

Lähteet: Joensuun raviradan vuosikertomukset 1990–2001, Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001.

¹²⁸ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset ja vuositilastot 1997–2001; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001; kuvio 26; taulukko 6; liite 11.

4. Uusi raha, uudet tuulet

4.1. Euro ja Internet

Vuoden 2002 alusta Suomi siirtyi euroaikaan. Uusi raha merkitsi uudistuksia myös raviurheilussa, etenkin pelaamisessa. Pelien minimipanokset päivitettiin euromääräisiksi. Aikaisemmin voittaja, sija ja kaksoisvedonlyönnissä pienin panos oli ollut viisi markkaa, nyt yksi euro. V4-pelissä pienin panos muuttui 0,20 euroon vanhan markan sijaan. Eniten muuttui troikan minimipanos: kahdesta markasta peräti 0,50 euroon eli lähes 1,5 kertaiseksi. Myös pelikupongit ja atk-laitteistot oli päivitettävä uuden rahan mukaisiksi. Internet-pelaaminen alkoi syyskuun 19. päivä. Se saavutti heti suuren suosion. V75-pelin vaihtoihin sen sijaan ei oltu tyytyväisiä Veikkauksen eikä myöskään Hippoksen taholta. Veikkaus kokeili radikaalia keinoa vaihtojen kasvattamiseksi: rivimaksu tuplattiin 0,05 eurosta 0,10 euroon. Uudistus ei kuitenkaan tuonut toivottua tulosta, vaan V75-pelin vaihdot jatkoivat laskuaan. Laskua tuli 10,3 % edellisvuodesta.¹²⁹

Arpajaisvero puhutti ravipiireissä edelleen. Edellisvuoden arpajaislaki ei tuonut parannusta totopelien verotukseen, vaan vieläkin Hippos maksoi lähes kaksi kertaa enemmän arpajaisveroa kuin Veikkaus ja RAY. Fintoto asetti tavoitteekseen verotuksen saamisen samalle tasolle muiden arpajaislain alaisten toimijoiden kanssa. Kohonneiden pelituottojen myötä Hippoksen talous oli hyvässä kunnossa ja huomiota pystyttiin kiinnittämään myös muihin seikkoihin kuin vain taloudenhoitoon. Hippos tuki etenkin pieniä raviratoja investointituilla ja myös palkintotukia kasvatettiin. Suomenhevosen asema ja tulevaisuus huoletti hevosväkeä. Suomenhevosten osuus palkintosummista oli pienentynyt koko 1990-luvun ja 2000-luvun alun. Lämminveriset olivat ohittaneet suomenhevokset määrällisesti jo 1989 ja ero kasvoi kokoajan, vaikkakin myös suomenhevosten määrä oli kääntynyt nousuun heti laman hellitettyä¹³⁰. Raviurheilun medianäkyvyyteen kiinnitettiin myös huomiota. Lehdistössä noteerattiin suurtapahtumat ja Suomalaisten menestys ulkomailla. Paikalliset lehdet raportoivat kiitettävästi oman alueensa ravitapahtumista. Keltainen lehdistö sen sijaan oli sensaatiohakuista: vain ikävät tapahtumat kuten hevosten menehtymiset huomioitiin.

¹²⁹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2002.

¹³⁰ Liite 2.

Televisio nousi tärkeäksi mediaksi urheilukanavan myötä. Urheilukanava näytti neljä kertaa viikossa raviurheilua, ylen kanavilta raveja tuli keskimäärin kolme kertaa viikossa. Yhteensä raviurheilu keräsi televisioaikaa noin kolme tuntia viikossa.¹³¹

Vuoden 2003 aikana totopelien vaihdot jatkoivat kasvuaan. Totopelien suotuisaa kehitystä edesauttoi erityisesti Fintoton ammattimainen totopelien markkinoiminen sekä niiden saatavuuden parantuminen, erityisesti internetissä mahdollistuneen pelaamisen myötä. Varsinaista fyysistä totopeliverkkoa ei enää juurikaan laajennettu. Vuonna 2003 Suomessa oli noin 420 totopelipistettä. Ratapelin osuus oli enää noin viidesosa toton kokonaismyynnistä. Niin ikään raviratojen yleisömäärät olivat laskeneet totopelien saatavuuden lisääntyttyä. Suurkilpailut sekä niin sanotut kyläravit saivat eniten ihmisiä liikkeelle, tavallisia raveja seurattiin internetin ja totopelipisteiden lisäksi yhä enemmän kotisohvalta joko Toto-TV:n tai urheilukanavan välityksellä. Raviurheilun TV-ajan lisääntyminen olikin totopelien saatavuuden parantumisen lisäksi suurimpia ilonaiheita Suomen raviurheilun kehityksessä. Euroopan suurin kasvattajakilpailu, 4-vuotiaiden UET Grand Prix, juostiin vuonna 2003 Suomessa. Tampereen Teivon ravirata sai kunnian järjestää kilpailun. Myös vuosi 2004 oli kehityksen vuosi. Totopelien vaihdot ja palkinnot¹³² jatkoivat lievää kasvuaan ja myös yleisömäärä raviradoilla kasvoi hieman edellisvuodesta. Tosin myös ravipäivien määrä kasvoi, joten päivää kohden kasvu ei ollut kovinkaan suurta. Raviurheilun näkyvyys medioissa lisääntyi myös. Urheilukanavan lisääntynyt tarjonta sekä Radio Suomen kanssa käynnistynyt yhteistyö olivat suurimmat yksittäiset tekijät, mutta myös lehdistössä raviurheilun saama palstatila kasvoi. Suomalainen maailmanennätystamma Passionate Kemp ja sen menestys Euroopan kovissa lähdöissä oli tähän suurin yksittäinen vaikuttaja. Lehdistön työtä helpotti myös Hippoksen sivuille avattu kuvapankki, jonka kuvat ovat vapaasti käytettävissä.¹³³

Vuoden 2005 alusta saatiin pitkän taistelun tuloksena arpajaisverotus harmonisoitua. Edellisenä syksynä tehdyn päätöksen mukaan Hippoksen alaisia totopelejä alettiin verottaa samoin perustein kuin Veikkauksen ja RAY:n pelejä. Verouudistus tiesi vuositasolla noin 4,5 miljoonan euron lisätuloja hevosseudelle. Suurin osa lisärahasta sijoitettiin palkintotason

¹³¹ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2002.

¹³² Vuoden 2003 U.E.T. Grand Prix lähdön palkintosumma oli 460 000€, minkä johdosta tilastot ovat hieman vääristyneet. Palkintosumma lähtöön kertyi osallistumismaksuista, eikä Hippos todellisuudessa maksanut palkinnoista kuin murto-osan. Tilastoissa koko summa kuitenkin näkyy Suomessa maksettuna palkintoina.

¹³³ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2003–2004.

nostoon. Yleisömäärät ja pelivaihdot jatkoivat myös kasvuaan. Pelivaihtojen kasvu oli huomattavan korkealla tasolla. Kasvuun tosin vaikuttivat lisääntyneet ulkomaiset pelikohteet, joihin Suomalaiset pelasivat kiitettävällä innokkuudella. Kyseessä lienee ollut jonkinlainen imagon kohotus: Kotimaista tarjontaa oli vaikea enää lisätä, joten vaihtoja kasvatettiin ulkomailta valituilla mielenkiintoisilla kohteilla. Näin luotiin mielikuva hurjassa nousukiidossa olevasta raviurheilusta, vaikka todellisuudessa vaihdot eivät tapahtumaa kohden enää kasvaneet kovinkaan paljoa. Vuoden 2005 aikana aloitettiin Olympiaravi-projekti. Fintoto ja Suomen Olympiakomitea allekirjoittivat yhteistyösopimuksen elokuussa Ateenan olympialaisissa. Olympiaravi-projektissa Olympiaurheilijat toimivat raviurheilun puolestapuhujina useissa eri tapahtumissa. Vastineeksi Fintoto lahjoittaa osan kuukautta ennen Olympiaraveja pelatusta pelivaihdosta nuorten Suomalaisten Olympiaurheilijoiden valmennukseen. Ensimmäisenä vuonna projektiin osallistuivat uimari Jani Sievinen, keihäänheittäjä Aki Parviainen, mäkihyppääjä Akseli Kokkonen ja kenttäratsastaja Piia Pansu. Olympia-ajo on kylmäverisille tarkoitettu suurkilpailu, jonka voittaja kuittasi ensimmäisenä vuonna 17 000 euroa. Karsintoja ajettiin Joensuussa, Seinäjoella ja Forssassa ja varsinainen Olympia-ajo ajettiin 16.4. Lahdessa. Hippoksen lahjoittama tukisumma oli hieman yli 52 000 euroa.¹³⁴

Vuoden 2006 aikana nousukiito hieman laantui, mutta sekä totopelien vaihdot että maksettujen palkintojen summa kasvoivat edelleen. Kovien pakkasten takia jouduttiin keskitalvella peruuttamaan kahdeksat ravit kokonaan ja useita raveja ajamaan erittäin vajailla lähdöillä, mikä pienensi vaihtoja huomattavasti. Talviolympialaiset ja jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut vaikuttivat myös totovaihtoihin, sillä totopelaajat seuraavat ja pelaavat paljon myös muita urheiluveto-lyönnin kohteita. Vuoden aikana aloitettiin lounasravien järjestäminen perjantaisin. Myyntiverkkoa laajennettiin vuoden aikana ja totopelipisteiden määrä nousi yli 700 vuoden loppuun mennessä, mikä vaikutti osaltaan siihen, että totopelien myynti kasvoi edellisvuodesta. Olympiaravit kasvattivat suosiotaan ja uusina olympiaurheilijoina projektiin osallistuivat pikaluistelija Pekka Koskela sekä lumilautailija Janne Korpi, jolla on kokemusta myös ravi-ohjastuksesta. Fintoton lahjoittama tukisumma kasvoi hieman edellisvuodesta 53 000 euroon ja Olympia-ajon voittaja kuittasi 22 000 euroa. Myös poliittisella puolella saavutettiin tavoitteet, kun Fintotolle myönnettiin rahapelilupa vuosille 2007–2011 entisin ehdoin.¹³⁵

¹³⁴ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2005.

¹³⁵ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2006.

4.2. Talous vakaalla pohjalla

Vuoden 2002 aikana Joensuun ravirata Oy:n taloustilanne parani entisestään. Pelimyynti radalla kasvoi hieman, samoin yleisömäärä. Yhtiöllä ei ollut pitkäaikaisia velkoja lukuun ottamatta Hippoksen myöntämää 67 000 euron osakasluottoa. Yhtiön liikevaihto kasvoi 8,2 %. Myös tase kasvoi lähinnä uuteen rahaan siirtymisestä johtuen. Peliohjelmistot ja –kupongit oli päivitettävä uuden rahan mukaisiksi. Yhtiön tekemä yli 65 000 euron voitto oli paras tulos 15 vuoteen. Parempaan oli pystytty vain 1980-luvun lopun nousukautena. Vuoden aikana ajettiin kahdet ilmaisravit, keväällä ja syksyllä. Nuorisotoiminta jatkui virkeänä ja vuoden aikana ajettiin kuusi ponilähtöä ravien yhteydessä. Joensuussa lanseerattiin vuoden ensimmäisten V75-ravien yhteydessä uusi, leikkimielinen kilpailu hevosväelle. Kilpailu sai nimekseen ravipogosta. Tässä kilpailussa enintään 12 nelihenkiä joukkuetta kilpailee raviohjastuksessa ja hiihdossa. Jokaisesta joukkueesta yksi osallistuu ohjastajana ravipogostalähtöön ja kaikki joukkueen jäsenet hiihtävät 35 kilometrin matkan. Ravipogostasta on muodostunut hyvähenkinen perinne, jossa tärkeintä ei ole voitto, vaan liikunta ja yhdessäolo. Syksyllä alkanut internet pelaaminen näkyi maakunnan totoline-ravintoloiden myynissä, joka kääntyi syksyn aikana lievään laskuun.¹³⁶

Joensuun ravirata Oy:n voitto/tappio 2002–2006

	Indeksoituina vuoden 2006 Euroiksi
2002	65568
2003	44279
2004	24049
2005	45461
2006	5127

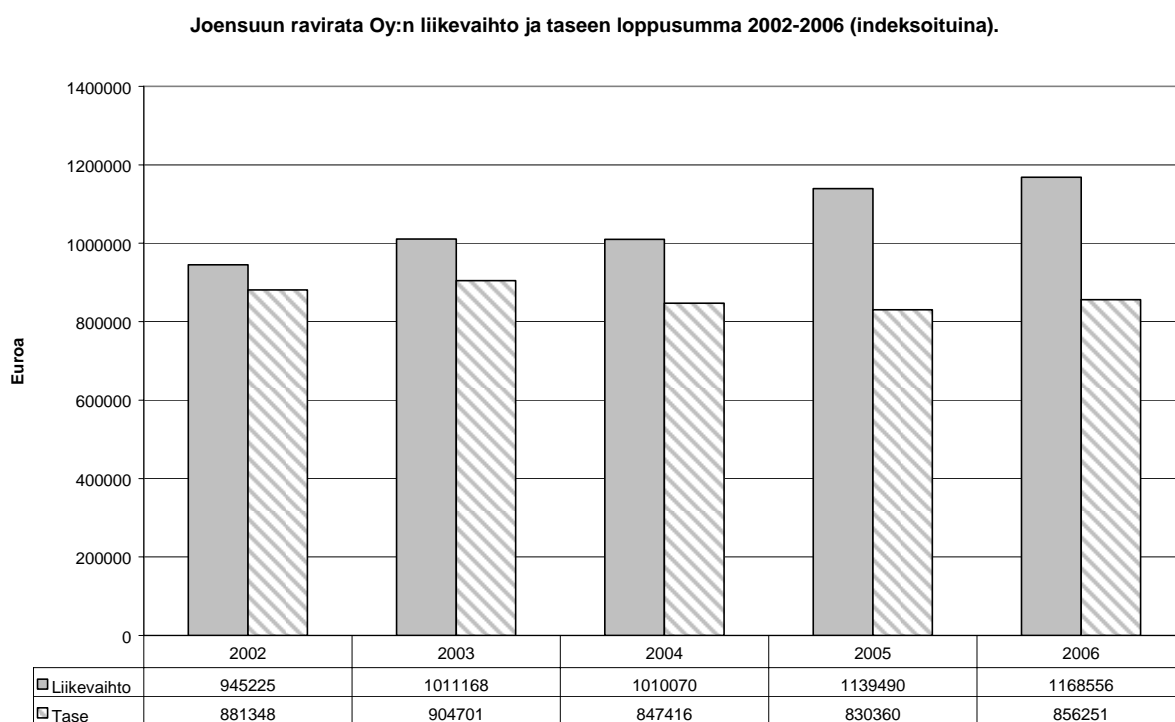
Asetelma 1.

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Seuraavina vuosina taloudellinen kasvu jatkui. Yleisömäärät, pelivaihdot radalla sekä palkintosummat kasvoivat. Vuonna 2003 Joensuun ravirata Oy:n liikevaihto ylitti miljoonan euron rajan ensimmäisen kerran lukuun ottamatta kuninkuusravivuotia 1984 ja 2000. Yhtiön

¹³⁶ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2002; kuvio 27; asetelma 1.

tase kasvoi myös hieman edellisvuodesta johtuen rakennusten korjauksista aiheutuneista kuluista. Vuosi oli lähes 45 000 euroa voitollinen. Tuonakin vuonna ajettiin kahdet ilmaisoravit. Myös ravinuorten toiminta jatkui tehokkaana ja Joensuun ravinuoret valittiinkin vuoden nuorisokerhoksi Suomessa. Ravipogosta kisattiin tutusti kevään V75-ravien yhteydessä. Joensuun ravirata Oy:n menestyksekkäs toiminta huomioitiin vuonna 2003 myös kansallisesti, kun ravigaalassa Joensuun Linnunlahti palkittiin vuoden parhaana raviratana. Vuonna 2004 taloudellinen nousu hieman hiipui yleisömäärän laskun myötä. Ateenan olympialaiset vaikuttivat varmasti jonkin verran yleisömäärään kesällä. Internet pelaaminen kasvatti edelleen suosiotaan ja myös Joensuussa radalla pelatun pelin vaihdot kääntyivät laskuun. Yhtiön liikevaihto pysytteli reilussa miljoonassa eurossa ja tase laski, kun osakasluotosta maksettiin puolet (reilut 33 000€) pois. Suurin investointi oli raviradan keittiön uusiminen, joka maksoi yli 90 000 euroa. Maa- ja metsätalousministeriöltä saatiin 30 000 euron avustus keittiöremonttia varten. Voittoa yhtiö teki velkojen maksusta ja investoinneista huolimatta 24 000 euroa. Ravinuorten toiminta oli edelleen vireää ja ilmaisoravit sekä ravipogosta olivat omilla paikoillaan Joensuun ravikalenterissa.¹³⁷

Kuvio 27. Joensuun ravirata Oy:n liikevaihto ja taseen loppusumma 2002–2006 (indeksoituina)

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

¹³⁷ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2003–2004; kuvio 27; asetelma 1.

Vuosi 2005 oli kokonaisuudessaan varsin positiivinen Joensuun ravirata Oy:lle. Arpajaisveromuutoksen myötä kokonaispalkintosumma nousi yli 100 000 eurolla. Myös yleisömäärät sekä pelivaihdot olivat kovassa kasvussa. Yhtiön liikevaihto kasvoi sekkin yli 100 000 eurolla ja tase laski edelleen. Vuoden loppuun mennessä Joensuun ravirata Oy maksoi pois Hippoksen osakasluoton ja oli näin käytännössä velaton yhtiö. Suurin investointi oli radan pinnan uusiminen, johon käytettiin reilut 38 000 euroa. Maa- ja metsätalousministeriö myönsi hankkeeseen 5 500 euron investointituen. Voittoa kertyi tilikaudelta reilut 45 000 euroa. Vuoden aikana juhlittiin myös 100-vuotiaasta Joensuun ravirataa ja juhlaravit ajettiin 6.6.2005. Ravinuoret järjestivät vuoden aikana yhdeksän ponilähtöä, joissa starttasi 101 ponia.¹³⁸

Vuoden 2006 aikana Hippos päätti uudesta ravirataluokituksesta, joka vaikuttaa ratojen saamiin investointitukiin, palkintotukiin, sekä kilpailupäivien rakenteeseen. Joensuun ravirata Oy:ssä haluttiin varmistaa radan luokituksen säilyminen maakunnallisena keskusratana: vuoden aikana rakennettiin vip-tilat katsomoon sekä ulkoterassi katsomon ja tuomaritornin väliselle alueelle. Päätettiin myös ratavalojen rakentamisesta. Radan valaistus oli erittäin merkittävä taloudellinen hanke, jonka kustannusarvio oli lähes 550 000 euroa. Vuoden 2006 budjetista siihen varattiin 347 000 euroa, avustuksia Fintotolta sekä Maa- ja metsätalousministeriöltä saatiin yhteensä noin 90 000 euroa. Valaistuksen myötä Joensuun ravikautta voitiin jatkaa joulukuulle saakka ja tavoitteena oli saada kaksi ravipäivää lisää vuodelle 2007, jolloin valot oli tarkoitus myös ottaa käyttöön. Yhtiön liikevaihto kasvoi edelleen ja tase kasvoi myös investointien myötä. Voittoa tilikaudelta kertyi reilut 5000 euroa, mikä on erittäin hyvä tulos, kun huomioidaan suuret investoinnit, joihin ei lainaa otettu.¹³⁹

¹³⁸ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2005; kuvio 27; asetus 1.

¹³⁹ Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2006; kuvio 27; asetus 1.

Taulukko 7. Joensuun ravirata Oy:n ja Joensuun kaupungin liikuntalautakunnan saamat avustukset 2002–2006 (indeksoituina)

	Ravirata Oy	Liikuntalautakunta
2002	17431	176390
2003	17280	174900
2004	17246	137600
2005	17100	136400
2006	16800	134000

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006, Joensuun kaupungin rahatoimiston käyttösuunnitelmat 2002–2004, Joensuun kaupungin vuosikertomukset 2005–2006

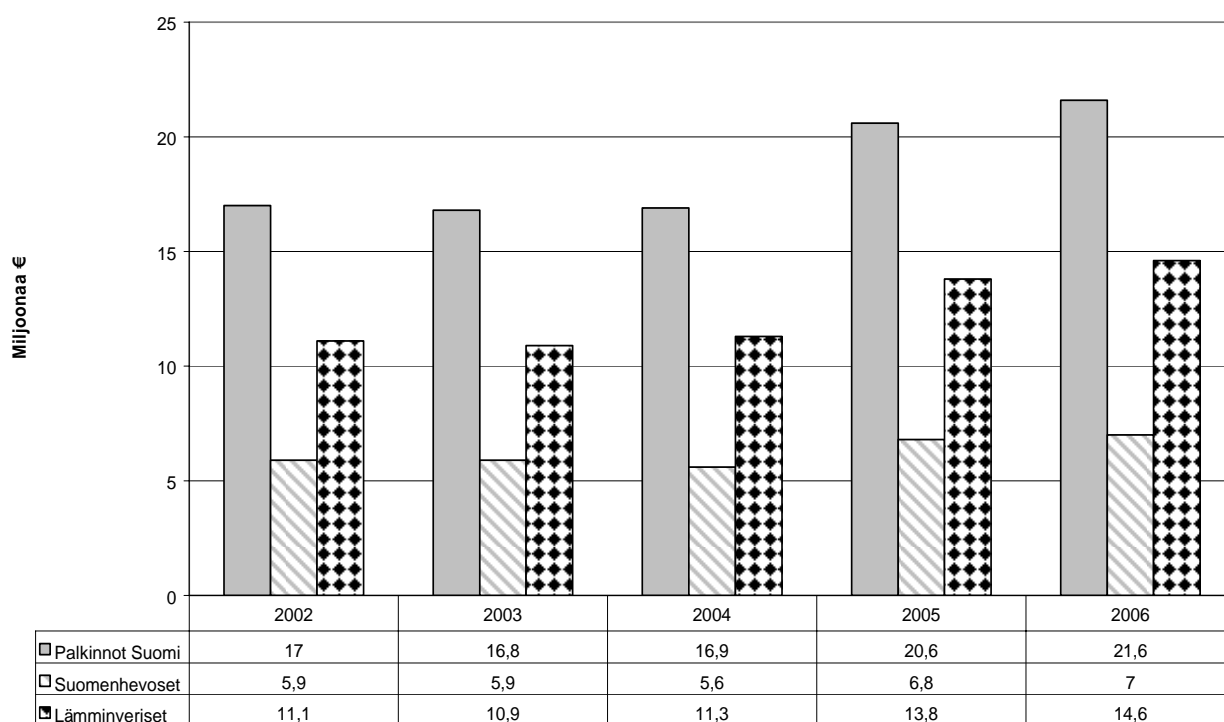
Joensuun ravirata Oy sai vuosina 2002–2006 uuden käyttösopimuksen mukaisesti noin 17 000 euroa vuosittaista korvausta Joensuun kaupungilta. Liikuntalautakunnalle osoitettu vuosittainen rahasumma sen sijaan tippui reilusta 170 000 eurosta reiluun 130 000 euroon vuoteen 2006 mennessä. Liikuntalautakunta joutui jälleen poliittisten päätösten uhriksi, kun sen budjettia leikattiin tärkeämpiä, sosiaali- ja terveyslautakunnan, hankkeita varten. Ravirata Oy:n saama korvaus oli kuitenkin laskenut noin kahdeksasosaan liikuntalautakunnalle jaetusta summasta, mikä kertoo osakeyhtiön hyvästä taloustilanteesta. Kaupungin tuki ei enää ollut välttämätöntä, pikemminkin muodollista.

4.3. Kilpailu- ja pelitoiminta 2002–2006

Vuoden 2002 aikana palkintosummat kääntyivät lievään nousuun johtuen pelivaihtojen kasvusta ja sitä kautta palkintotukien noususta. Koko Suomessa palkintosumma nousi vuonna 2002 reilut 4 % ja Joensuussa vajaat 5 % edellisvuodesta. Koko Suomessa palkintoja maksettiin 17 miljoonaa euroa josta 34,7 % suomenhevosille ja 65,3 % lämminverisille. Joensuussa kokonaispalkintosumma oli reilut 350 000 euroa, josta suomenhevosten osuus oli 42,3 % ja lämminveristen 57,7 %. Suomenhevosten osuus palkintosummasta oli edelleen selvästi suurempi Joensuussa kuin koko Suomessa. Ikäluokkakilpailujen suuret

palkintosummat ”vääristivät” koko Suomen tilastoa lämminveristen suuntaan. Seuraavana vuonna kokonaispalkintosumma laski koko Suomessa reilun prosentin, mutta nousi Joensuussa peräti 17 %. Palkintotuet eivät nousseet samassa tahdissa kuin raviratojen tulot pienenivät. Totoline- ja varsinkin internet pelaamisen lisääntyminen söi ratojen tuloja huomattavasti. Joensuussa onnistuttiin kasvattamaan yleisömäärää ja sitä kautta radalla pelattua vaihtoa, mikä näkyy kasvaneina tuloina ja palkintosumman kasvuna. Koko Suomessa maksettiin palkintoja vuonna 2003 noin 16,8 miljoonaa euroa, mistä suomenhevosille 35,1 % ja lämminverisille 64,9 %. Todellisuudessa lämminveristen osuus on pienempi, sillä U.E.T. Grand Prixin palkintosumma (460 000€) vääristää tilastoja. Joensuussa kokonaispalkintosumma oli reilut 410 000 euroa. Suomenhevosten osuus oli 40,3 % ja lämminveristen 59,7 %. Myös Joensuussa lämminveristen osuus palkinnoista kasvoi nopeasti.¹⁴⁰

Koko Suomen raveissa maksetut palkinnot 2002-2006 ja jakaantuminen roduittain (indeksoituina).

Kuvio 28. Koko Suomen raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduittain 2002–2006 (indeksoituina)

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006.

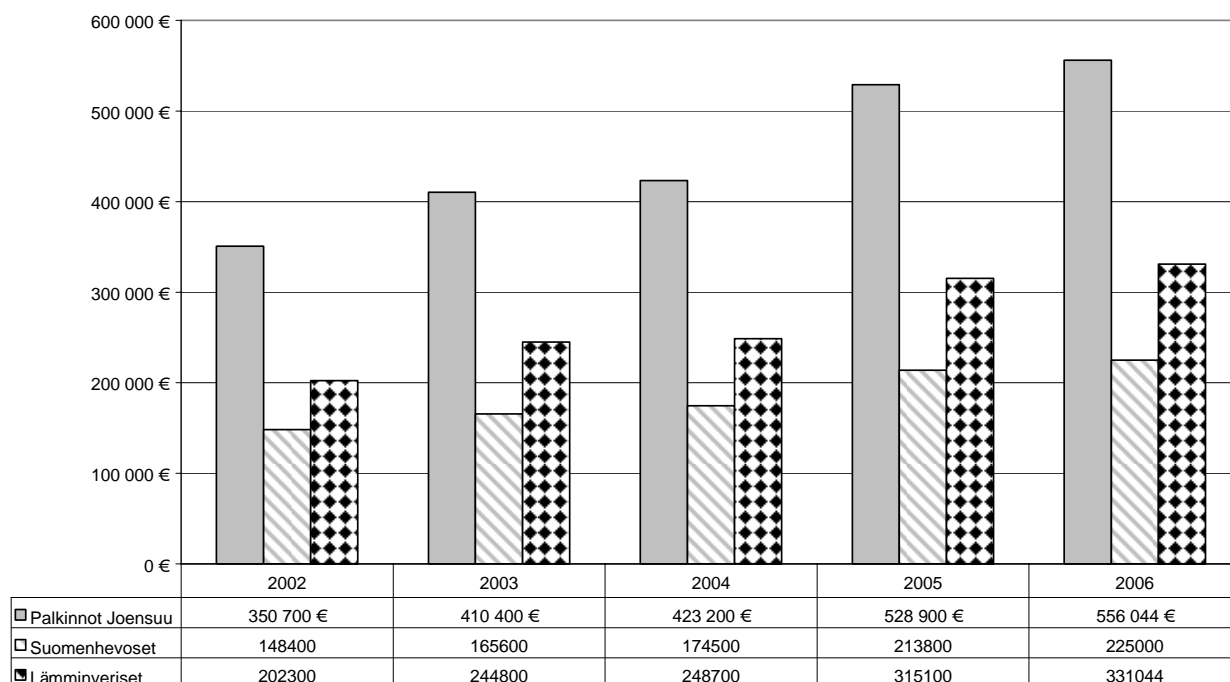
¹⁴⁰ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2003; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2003; kuviot 28 ja 29.

Internet pelin myötä kasvaneet vaihdot ja hevostaloustalouden kasvut vaikuttivat positiivisesti palkintotasoon vasta vuonna 2004. Koko Suomen osalta lasku kääntyi nousuksi, lisäksi on otettava huomioon, että todellisuudessa palkintosumma kasvoi paljon enemmän kuin kuviossa 35 näkyy, sillä edellisvuoden summa on ”liian suuri”¹⁴¹. Joensuussa kasvu laantui reiluun kolmeen prosenttiin ja suhdeluvut rotujen välillä pysyivät lähes ennallaan: 41,2 % suomenhevosille ja 58,8 % lämminverisille. Seuraavan vuoden alusta voimaan tullut arpajaisverotuksen harmonisointi ja sen tuoma lisäraha raviurheilulle vaikutti eniten juuri palkintojen kasvuun. Koko Suomessa palkinnot kasvoivat 21,9 % ja Joensuussa 25 %. Koko Suomessa suomenhevosten osuus palkinnoista oli enää kolmasosa ja lämminveristen kaksi kolmasosaa. Joensuussa maksettiin 40,4 % palkinnoista suomenhevosille ja 59,6 % lämminverisille. Tarkastellun ajanjakson viimeisenä vuonna palkintosummat jatkoivat nousuaan. Koko Suomessa palkintoja maksettiin 4,8 % ja Joensuussa 5,1 % edellisvuotta enemmän, mitä voi pitää hyvänä kehityksenä, vaikka edellisvuosien kasvulukuihin ei päästyäkään. Suomenhevosten osuus koko Suomen raveissa maksetusta palkintosummasta oli enää 32,4 % ja lämminveristen 67,6 %. Joensuussa vastaavat luvut olivat 40,5 % suomenhevosille ja 59,5 % lämminverisille.¹⁴²

¹⁴¹ U.E.T. Grand Prixin vuoksi.

¹⁴² Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2004–2006; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2004–2006; kuviot 28 ja 29; liite 19.

Joensuun raveissa maksetut palkinnot 2002-2006 ja jakaantuminen roduittain (indeksoituina).

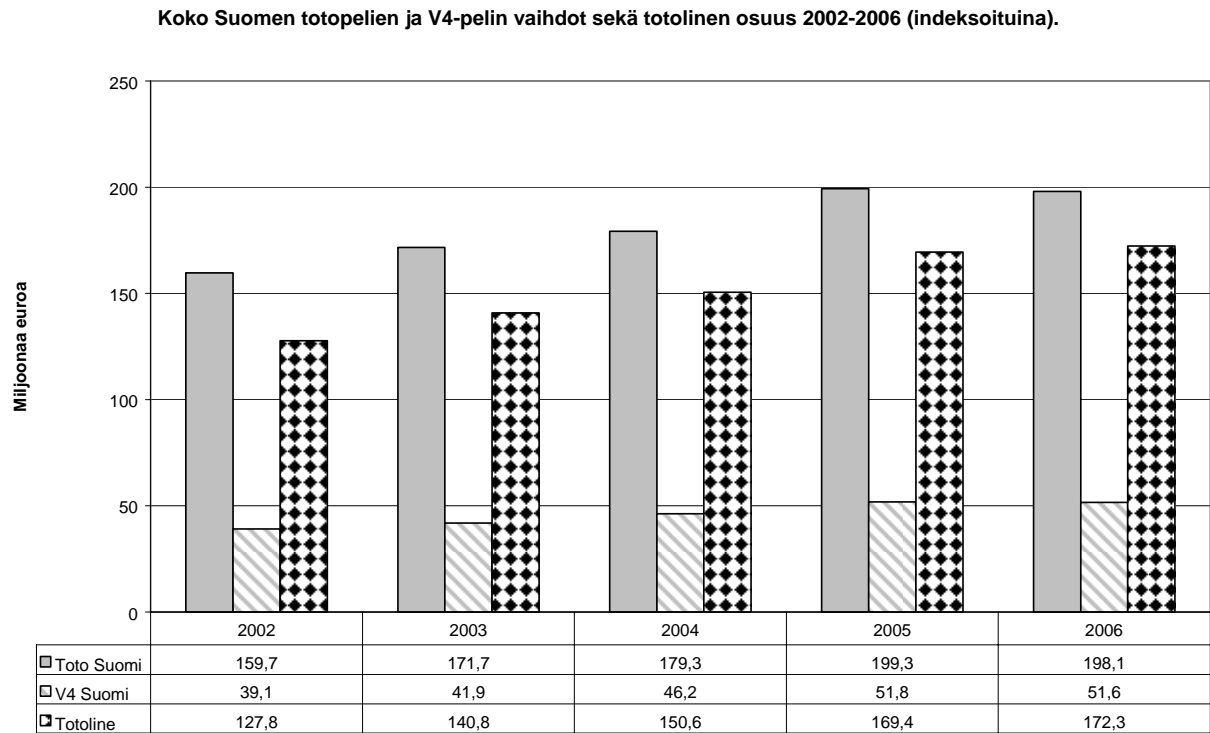
Kuvio 29. Joensuun raveissa maksetut palkinnot ja jakaantuminen roduittain 2002–2006 (indeksoituina)

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Vuosi 2002 toi suuria uudistuksia pelaamiseen. Euroon siirtyminen ja syksyllä alkanut internet-pelaaminen vaikuttivat pelaamiseen ja pelaajien käyttäytymiseen. Euroon siirtymisen myötä pelit hieman kallistuivat, kun markkamääräiset pelipanokset pyöristettiin ylöspäin euromääräisiin tasasummiin. Internet-pelaamisen myötä pelaaminen helpottui entisestään ja vaihdot kasvoivat selvästi. Enää ei tarvinnut vaivautua edes lähikuppilaan, vaan pelit pystyi jättämään kotikoneelta. Ensimmäisenä vuonna se valtasi 16 % osuuden pelivaihdosta (syyskuu-joulukuu). Vuoden loppuun mennessä oli Fintoton sivuille avattu jo 10 000 pelitiliä. Vuonna 2002 kokonaispelivaihdot kasvoivat koko Suomessa 15 % ja totilinen osalta 22,6 %. Päiväkohtainen vaihto kasvoi koko Suomessa 16,1 %. Joensuussa radalla pelattu kokonaisvaihto kasvoi 1,4 %, mutta totiline peräti 29,4 %. Tässä yhteydessä täytyy huomauttaa, että Joensuu oli ainoa maakuntarata, jossa radalla pelatun pelin vaihto kasvoi. Muualla vaihdot laskivat, mutta totilinen¹⁴³ kasvun ansiosta kokonaispelivaihdot kasvoivat kovaa vauhtia. Pelipanosten pyöristys ylöspäin vaikutti varmasti osaltaan vaihtojen kasvuun,

¹⁴³ Lähinnä internet-pelaamisen.

mutta suurin syy lienee kuitenkin ollut internet-peli, joka madalsi pelaamisen kynnystä vielä totolineä paljon enemmän.¹⁴⁴

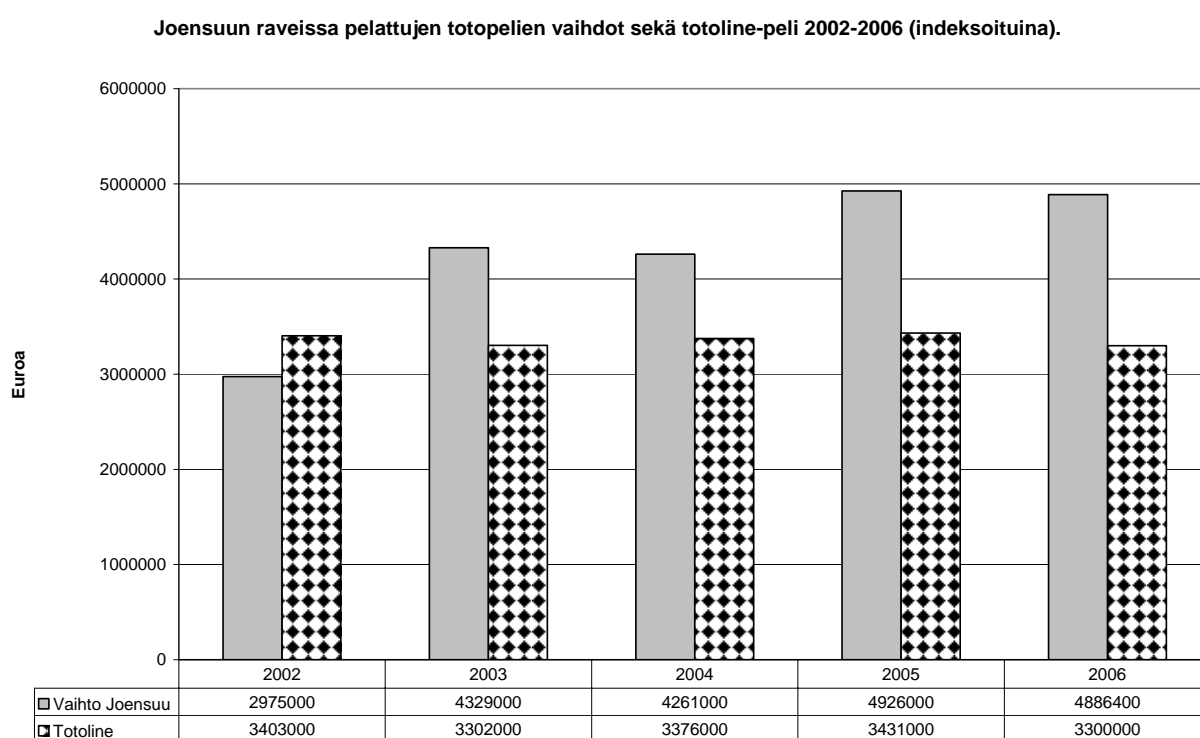
Kuvio 30. Koko Suomen toto- ja V4-pelin vaihdot sekä totolinen osuus 2002–2006 (indeksoituina)

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006.

Vuonna 2003 pelivaihtojen kasvu hieman tasaantui edellisvuodesta, mutta jatkui edelleen reippaana. Koko Suomessa totopelien kokonaisvaihdot kasvoivat 7,5 % ja totoline-vaihdot 10,2 % edellisvuodesta. Internetin kautta pelattiin 16,2 % kokonaisvaihdosta. Päiväkohtainen vaihto kasvoi 7,3 %. Joensuun osalta ravien kokonaisvaihdon kasvu oli peräti 45,5 %. Vaihdon kasvu selittyi suureksi osaksi sillä, että Joensuussa ajettiin vuoden 2003 aikana seitsemät toto-tv ravit, kun niitä edellisenä vuonna ajettiin vain kahdet. Totoline-vaihdot sen sijaan laskivat Joensuussa vajaat 3 % edellisvuodesta. Pelikansa selvästi innostui tulemaan paikalle korkeampitasoisiiin toto-tv raveihin. Vuoden 2004 aikana koko Suomen pelivaihdot kasvoivat edelleen lähinnä internet-pelaamisen kehittymisen myötä. Internetissä pelattiin

¹⁴⁴ Suomen hippos ry:n vuosikertomus 2002; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomus 2002; kuviot 30 ja 31; liite 8; Heiskanen ym. 2002, 28, 34.

19 % vuoden kokonaisvaihdosta, kun raviradoilla pelattiin enää 16 % vaihdosta. Kasvua kertyi kokonaisvaihdoissa 4,4 % ja totiline-vaihdoissa 7 % edellisvuodesta. Päiväkohtainen vaihto laski 1,2 %, mikä kertoo ylitarjonnasta. Suomessa ajettiin 18 ravit enemmän kuin edellisvuonna ja lisäksi ulkomainen tarjonta oli lisääntynyt. Joensuussa radalla pelattu kokonaisvaihto laski 1,6 % huolimatta siitä, että Joensuu sai yhden ravipäivän lisää eli vuoden aikana ajettiin 20 ravit. Tästä johtuen myös päiväkohtainen vaihto laski 6,3 %. Toto-tv päiviä oli myös yksi enemmän kuin edellisvuonna. Totoline-vaihto kääntyi 2,2 % kasvuun.¹⁴⁵

Kuvio 31. Joensuun raveissa pelattujen totopelien vaihdot ja totiline-peli 2002–2006 (indeksoituina)

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Vuonna 2005 toteutunut arpajaisveron harmonisointi vaikutti positiivisesti myös pelivaihtoihin. Parantuneet palkinnot houkuttelivat parempia hevosia niin sanottuihin

¹⁴⁵ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2003–2004; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2003–2004; kuvat 30 ja 31; liite 8.

tavallisiin raveihinkin ja paremmat hevoset taas kasvattivat pelaajien mielenkiintoa sekä peli-innokkuutta. Erityisesti internet palaaminen kasvatti suosiotaan ja kokonaisvaihdosta 24 % pelattiin internetin kautta. Raviradoilla pelattiin enää 15 % kokonaisvaihdosta. Koko Suomen pelivaihdot kasvoivat 11,1 % ja toline 12,5 %. Päiväkohtaisen vaihdon kasvu oli niin ikään 12,5 %. Joensuussa kokonaispelivaihto kasvoivat 15,6 % ja toline-vaihto 1,6 %. Vuonna 2006 vaihdot kääntyivät pitkästä aikaa laskuun. Kokonaispelivaihto laski Suomessa 0,6 % vaikka internet-peli pitikin toline-pelin vaihdon 1,7 % kasvussa. Päivää kohden vaihto laski 1,5 %. Joensuussakin kokonaisvaihto laski 0,8 % ja toline-vaihto 3,8 %. Internetin kautta pelattiin 30 % Suomen kokonaispelivaihdosta.¹⁴⁶

Taulukko 8. Yleisömäärät Koko Suomen ja Joensuun raveissa 2002–2006

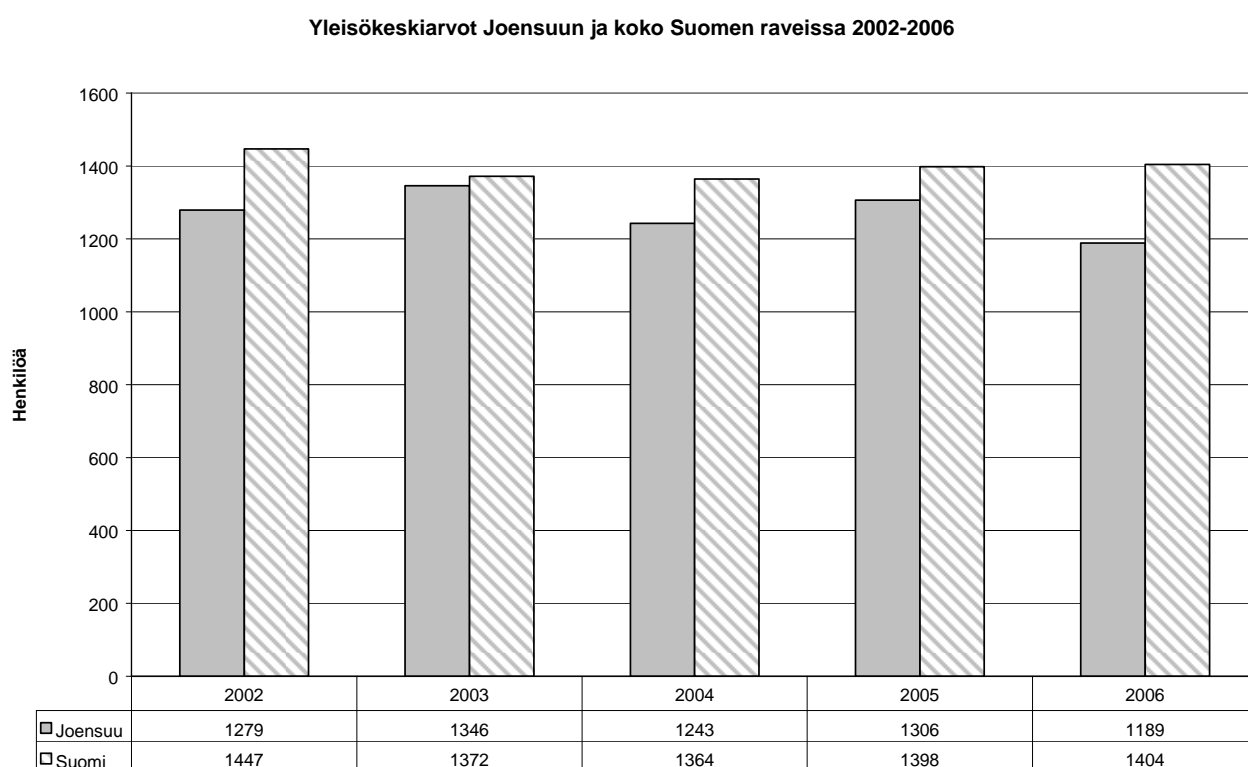
Vuosi	Yleisö Suomi	Yleisö Joensuu
2002	800000	24309
2003	760000	26910
2004	780000	24853
2005	800000	26128
2006	780000	23777

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006, Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006

Vuonna 2002 yleisömäärät laskivat koko Suomessa. Kokonaisyleisömäärä laski 10 000 henkilöllä eli 1,2 %. Keskimääräinen yleisömäärä oli viisi henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna, eli käytännössä eroa ei juuri ollut. Joensuussa sen sijaan yleisömäärä kasvoi 700 henkilöllä eli 3 %. Keskimäärin yleisöä oli 56 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Internet-pelaaminen vaikutti huomattavasti vähemmän Joensuun kuin koko Suomen yleisömääriin. Joensuussa ajettiin vain kolme kilpailupäivää sen jälkeen kun internet-pelaaminen mahdollistettiin syyskuun 19. päivänä. Lisäksi Joensuussa ajettut kahdet ilmaisravit vetivät hyvin väkeä, mikä nosti yleisömäärää huomattavasti. Pääsymaksutulot kasvoivat 2400 eurolla edellisvuodesta 46 400 euroon. Seuraavana vuonna sama suuntaus jatkui. Koko Suomen yleisömäärä laski edelleen, nyt 40 000 henkilöllä eli 5 %. Yleisökeskiarvo laski 75 henkilöllä tapahtumaa kohden. Internet-pelaamisen helppous sekä

¹⁴⁶ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2005–2006; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2003–2004; kuvat 30 ja 31; liite 8.

toto-tv:n ja urheilukanavan lisääntynyt tarjonta muun muassa vihjeiden muodossa laiskisti pelurit kotisohvilleen. Ei ollut enää tarvetta lähteä paikanpäälle, kun saman informaation sai kotisohvalleen. Joensuussa yleisömäärä kasvoi peräti 2600 henkilöllä eli 10,7 %. Yleisökeskiarvo oli 67 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Toto-tv ravien lisääntyminen näkyy yleisömäärän selvänä kasvuna. Ilmaisravit keräsivät jälleen hyvin väkeä, mutta myös normaalien ravien yleisömäärien on täytynyt kasvaa, sillä pääsylipputulot kasvoivat 3700 eurolla 50 100 euroon.¹⁴⁷

Kuvio 32. Yleisökeskiarvot Joensuun ja koko Suomen raveissa 2002–2006

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006, Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Vuonna 2004 koko Suomen ravien yleisömäärä kasvoi 20 000 henkilöllä eli 2,6 %. Yleisökeskiarvo sen sijaan laski edelleen ollen 8 henkilöä vähemmän kuin edellisvuonna. Syy

¹⁴⁷ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2003; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2003; kuvio 32; taulukko 8; liite 12.

yleisömäärän absoluuttiseen lisääntymiseen on selvä: Suomessa ajettiin vuoden 2004 aikana 18 ravikilpailut enemmän kuin edellisvuonna. Joensuussa yleisömäärä väheni 2057 henkilöllä eli 7,6 %, vaikka raveja ajettiin yhdet enemmän kuin edellisvuonna. Yleisökeskiarvo laski 103 henkilöllä tapahtumaa kohden. Internetin ja lisääntyneen televisioinnin vaikutus alkoi näkyä myös Joensuussa. Ilmaisravit vetivät edelleen hyvin väkeä, mutta toto-tv ravit eivät saaneet enää niin suurta kiinnostusta. Vaikka yleisömäärä laski huomattavasti, tuotti lipunmyynti silti lähes saman verran (49 000€) kuin edellisvuonna. Tämän erikoisen yhtälön selittävät V75-ravien¹⁴⁸ hyvä yleisömäärä (yhteensä 4590 henkilöä), sekä kilpailleiden hevosten mukana ilmaiseksi tulleiden henkilöiden määrän väheneminen. Vuonna 2005 lähtivät yleisömäärät kasvuun myös Joensuun raveissa. Koko Suomessa kasvua syntyi 20 000 henkeä eli 2,5 %. Yleisökeskiarvokin kasvoi 34 henkilöllä tapahtumaa kohden. Joensuussa yleisömäärä kasvoi 1275 henkilöllä eli 5,1 %. Keskimäärin yleisöä kävi 63 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Raviurheilun saama lisäraha verohelpotuksen muodossa sai raviradat investoimaan ja sijoittamaan ihmisten viihtyvyyteen radoilla. Joensuussa pääsymaksutulot laskivat 44 500 euroon, vaikka yleisömäärä lisääntyi. Jälleen selityksenä olivat V75-ravit (3350 henkilöä), joiden yleisömäärä laski selvästi edellisvuodesta. Vuosi 2006 oli jälleen laskun vuosi. Kokonaisyleisömäärä Suomen ravikilpailuissa laski 20 000 henkilöllä eli 2,5 % ja yleisökeskiarvo laski 117 henkilöllä tapahtumaa kohden. Joensuussa yleisöä kävi 2351 henkilöä, eli 9 % vähemmän kuin edellisvuonna. Myös pääsymaksutulot laskivat selvästi, 38 200 euroon. Kova pakkastalvi sekä urheilun suur tapahtumat vaikuttivat ravien yleisömääriin, mutta internet-pelaaminen lienee kuitenkin ollut suurin syyllinen yleisömäärien laskuun.¹⁴⁹

¹⁴⁸ V75-raveissa lippujen hinnat ovat korkeammat kuin normaaliraveissa.

¹⁴⁹ Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2004–2006; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2004–2006; kuvio 32; taulukko 8; liite 11.

5. Johtopäätökset

Suomalaisessa raviurheilussa on tapahtunut viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana suuria muutoksia. Varsinkin pelikulttuuri on muuttunut merkittävästi. Lukuun ottamatta vuoden 1982 ravikriisistä johtunutta notkahdusta koko 1980-luvun ajan raviurheilu kasvoi joka osalla alueellaan niin koko Suomessa kuin Joensuussakin. Ravikriisin ja uuden arpajaislain seurauksena tullut 5 % arpajaisvero sekä V5-raviveikkauksen menetys Veikkaukselle vaikuttivat voimakkaasti etenkin hevostaloustietymän määrään, joka laski huomattavasti. Tämä laski palkintotukia ja raviradat ajautuivat talousvaikeuksiin, vaikka yleisömäärät ja sitä kautta pelivaihdot kasvoivat. Pelivaihtojen kasvun myötä palkintotaso parani koko vuosikymmenen ajan, mikä puolestaan innoitti ihmisiä hankkimaan enemmän hevosia. Varsinkin kaupungeissa asuvat hyvätuloiset työssäkäyvät alkoivat kiinnostua raviurheilusta, kun he huomasivat suuret palkintorahat, joita raveissa maksettiin. Tästä johtuen ravihevosten, varsinkin lämminveristen, lukumäärä kasvoi koko 1980-luvun nopeassa tahdissa. Suomenhevosten määrä sen sijaan laski huolestuttavasti. Lämminverisille järjestettiin yhä enemmän lähtöjä ja tämän myötä niiden osuus kokonaispalkintosummasta nousi koko 1980-luvun ajan. Joensuun ravirata Oy:n taloudellinen kehitys oli voimakkaasti kasvavaa. Kuninkuusravit vuonna 1984 olivat selkeä piristysruiske koko alueen raviurheilulle. Joensuun keskimääräiset yleisömäärät lähenivät koko 1980-luvun ajan koko maan keskiarvoa. Myös pelivaihdot ja palkintosummat lähenivät koko Suomen keskiarvoa. Joensuun ravirata Oy nousi vuosikymmenessä pienestä merkittäväksi maakuntaradaksi. Kyseinen seikka kertoo siitä, että raviurheilun suosio nousi alueella, mutta myös siitä, että Joensuun ravirata Oy:ssä tehtiin asioita oikein. 1980–1990- lukujen taitteessa Suomalainen ja Joensuulainen raviurheilu oli aallonharjalla. Yleisömäärät, palkinnot ja pelivaihdot olivat suuremmat kuin koskaan aikaisemmin. Palkintosummien kasvuun vaikutti raviratojen kasvaneiden tuottojen ohella vuonna 1987 alkanut palkintotukijärjestelmä.

Taulukko 9. Keskeiset muutokset Suomalaisessa raviurheilussa 1980–2006

Vuosi	Toimintaympäristön muutos	Pelikulttuurin muutos
1980		Progressiivinen verotus.
1982		5 % arpajaisvero, V5 Veikkaukselle.
1987	Palkintotuki hevostaloustaloudesta.	Slippitoto alkoi
1989	Lämminveristen määrä ohitti suomenhevosten määrän	
1990		Pelivaihdot korkeimmillaan ajanjakson aikana
1992		Arpajaisverolaki, kaikki pelipanokset verolle
1994	Arvonlisävero	Pelivaihdot alhaisimmillaan ajanjakson aikana
1995	EU	Etäpeli, totoline
1999		Puhelin- ja internetpelilupa
2000	Toto-tv	Fintoto perustettiin 30.6.2000
2001		Fintoton toiminta alkoi, myyntiaika klo 9 alkaen
2002	Euro, Urheilukanava	Internet-pelaaminen alkoi 19.9.2002
2005	Olympiaravit, Arpajaisveron harmonisointi	
2006		Rahapelilupa 2007–2011

1990-luvun alussa lama katkaisi noususuhdanteen ja ajoi Joensuun ravirata Oy:n ja koko Suomen raviurheilun taloudellisiin vaikeuksiin. Edes raviurheiluun vuosikymmenen alkupuolella tullut sponsorointi ei auttanut tarpeeksi. Joensuun ravirata Oy:n taloudellista tilannetta tosin helpotti Lintuaidan harjoitusraviradan myynti Joensuun kaupungille vuonna 1993. Vuonna 1994 voimaan tullut laki arvonnäisäverosta kiristi huonoa taloustilannetta entisestään. Laskukaudesta selvittiin vuonna 1995 alkaneen Totoline-pelin avulla. Suomen liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995 paransi varsinkin hevosten kasvattajien taloustilannetta ja teki kasvatustoiminnasta jopa jollain tapaa kannattavaa. Totoline-pelaamisen kasvu toi raviurheilulle huomattavia lisäsummia, mutta ongelmana oli rahavirtojen ohjautuminen keskusjärjestölle raviratojen sijaan. Raviradat olivat vuosikymmenen lopulla tiukasti Hippoksen talutusnuorassa, joka säätelä raviratojen sille keräämiä rahavaroja palkinto- ja investointitukina mielensä mukaan. Joensuussa tilanne ei juuri poikennut muista Suomen maakuntaradoista. Vaihdot paikanpäällä olivat hieman paremmat kuin keskimäärin Suomalaisilla raviradoilla. Vuonna 1996 alkaneet totoline-ravit toivat hieman helpotusta taloustilanteeseen kasvaneiden oheismyynnin ja totovaihdon myötä. Vuonna 1999 solmitut maanvuokra- ja käyttösupimukset puolestaan varmistivat raviradan toiminnan jatkuvuuden pitkälle tulevaisuuteen. Internet-pelaamisen myötä 2000-luvun alussa

pelivaihdot ja niiden mukana palkintotaso lähtivät Suomessa jyrkkään nousuun. Joensuussa järjestettiin vuonna 2000 kuninkuusravit, joiden positiivinen vaikutus oli jälleen huomattava koko alueen raviurheilulle.

Taulukko 10. Keskeiset muutokset Joensuulaisessa raviurheilussa 1980–2006

Vuosi	Toimintaympäristön muutos	Pelikulttuurin muutos
1980	Joensuun ravirata Oy perustetaan 18.3.1980	Progressiivinen verotus
1981	1.3.1981 Katsomo valmistui	
1982		5 % arpajaisvero
1984	Kuninkuusravit 4–5.8.	
1987		Slippitoto
1991	Sponsoriravit alkoivat Joensuussa	
1993	Lintuaidan harjoitusraviradan myynti kaupungille	
1995	Palkintotaso alhaisimmillaan osakeyhtiön historiassa	Pelivaihdot alhaisimmillaan osakeyhtiön historiassa
1996		Totoline-ravit Joensuuhun, yleisökato
1999	Maanvuokra- ja käyttösopimukset	
2000	Kuninkuusravit 29–30.7.	
2001	Joensuun ravinuorten toiminta alkoi	
2002	Ravipogosta	Internet-pelaaminen
2003	Joensuun Linnunlahti vuoden ravirata 2003	
2005	100-vuotis juhlaravit 6.6.2005, osakeyhtiö velaton	Pelivaihdot korkeimmillaan osakeyhtiön historiassa
2006	VIP-tilat, ulkoterassi, päätös radan valaisemisesta	

Yleisökato oli suurin huolenaihe 2000-luvun alussa Suomalaisessa raviurheilussa. Pelaamisen helpottuminen ja raviurheilun lisääntynyt televisiointi etenkin Urheilukanavan toimesta vaikeutti yleisön saamista paikanpäälle raveihin. Joensuussa, kuten muillakin raviradoilla alettiin panostaa yleisön viihtyvyyteen. Ravinuorten toiminnan aloittaminen ja ulkoterassi sekä VIP-tilat ovat hyviä esimerkkejä yleisön kosimisesta paikanpäälle. Joensuun panostus yleisön viihtyvyyteen ja hyvä taloudellinen tulos huomioitiin vuoden 2003 ravigaalassa, kun Joensuun Linnunlahti sai vuoden ravirata-palkinnon. Arpajaisverolain muutos vuonna 2005 Fintotolle myönteiseen suuntaan vaikutti palkintotason selvään kasvuun. Olympiaravit puolestaan nostivat raviurheilun imagoa, kun kuuluisat urheilutähdet ryhtyivät lajin

puolestapuhujiksi. Internet pelaaminen valtasi nopeasti viidenneksen osuuden kokonaispelivaihdosta. Vuonna 2006 sen osuus oli jo lähes kolmannes kokonaisvaihdosta. ja radalla pelatun pelin osuus oli tippunut 13 prosenttiin. Palkintosumma oli 30 vuodessa kasvanut koko Suomen osalta 35 % ja Joensuussa peräti 112 %. Joensuun ravirata Oy oli nostanut profiiliaan Suomalaisten raviratojen joukossa merkittävästi. Pelivaihdot olivat kasvaneet koko Suomessa 50 %, ja Joensuussa 218 %, mikä kertoo todella suurista muutoksista Joensuun pelikulttuurissa. Totoline-ravit ja internet pelaaminen vaikuttivat positiivisesti pelivaihtoihin. Absoluuttiset yleisömäärät olivat laskeneet koko Suomessa 34,5 %, mutta nousseet 25 % Joensuussa. Päiväkohtaiset yleisömäärät olivat koko Suomessa laskeneet 22,8 % ja Joensuussa pysyneet kutakuinkin ennallaan. Kaupungin tuki oli merkittävässä asemassa Joensuun ravirata Oy:n toiminnan alussa ja varsinkin laman aikana 1990-luvun alussa. Tultaessa 2000-luvulle kaupungin tuen merkitys vähentyi, kun osakeyhtiön taloustilanne parani kuninkuusravien ja raviurheilun yleisen nousukauden myötä.

Liitteet

Liite 1. Raviurheiluun liittyvää erikoissanastoa

Etäpeli: ks. ”totoline”

Fintoto Oy: Suomen hippoksen tytäryhtiö, joka järjestää totopelit Suomessa. Fintoto aloitti toimintansa vuonna 2001.

Hevostalous: eräänlainen yläkäsite, joka pitää sisällään koko toimialan: raviurheilun, ratsastuksen, jalostus- ja kasvatustoiminnan.

Hevostaloustaloudellisuus: valtion totopeleistä keräämä osuus, joka käytetään kokonaisuudessaan raviurheilun tukemiseen. Noin 4 % totopeleistä ohjataan tähän rahastoon, josta maksetaan mm. kasvattajapalkkioita, dopingtutkimukset, investointitukia ja palkintotukia.

Ikäluokkakilpailu: roduittain eri ikäluokille ajettavat suurkilpailut. Ikäluokkakilpailuun saa osallistua vain kyseisen ikäluokan hevonen. Esimerkiksi 3-vuotiaat lämminveriset tai 4-vuotiaat suomenhevoset. Ikäluokkakilpailut ovat ennakkomaksullisia, eli osallistumisoikeus karsintoihin ja mahdolliseen finaaliin lunastetaan ennakoon maksettavilla ilmoittautumismaksuilla. Suomessa ikäluokkakilpailuja ajetaan 2-, 3- ja 4-vuotiaille lämminverisille, sekä 4- ja 5-vuotiaille suomenhevosille. Lämminverisille maksetut palkinnot ovat noin kaksi kertaa suuremmat kuin Suomenhevosille maksettavat. Lämminverisiä myös maksetaan huomattavasti enemmän ikäluokkakilpailuihin.

Kaksari/kaksoisvedonlyönti: veikkaa lähdön kaksi parasta hevosta, hevosten keskinäisellä tulojärjestyksellä ei ole väliä. Pelataan joka päivä, joka lähtöön.

Kantakirjaus: Kantakirjaan merkitään parhaat jalostukseen hyväksytyt hevoset. Kantakirjaus perustuu hevosten suoriin. Suoritusten lisäksi hevosista arvostellaan rakenne, kestävyys, liikkeet ja luonne sekä tutkitaan perinnölliset sairaudet, ennen kuin ne hyväksytään

kantakirjaan. Suomenhevosen kantakirjaa on pidetty vuodesta 1907 alkaen. Lämmin-verisen ravihevosen kantakirjanpito alkoi vuonna 1966. Keskimäärin 15 % hevosista kantakirjataan.

Kuninkuusravit: Suomenhevosten vuosittainen pääkilpailu. Kutsukilpailu, johon valitaan 12 kantakirjattua (siitokseen hyväksyttyä) suomenhevosoritta ja -tammaa. Molemmat sukupuolet kilpailevat omissa lähdöissään, joita on kahden peräkkäisen päivän aikana kolme: ensimmäisenä päivänä 2100, toisena 1600 ja 3100 metriä. Kaikki lähdöt ajetaan ryhmäajoina. Kun kaikki matkat on juostu, lasketaan hevosten saavuttamat yhteisajat kaikilta kolmelta matkalta. Se ori, jolla on pienin yhteisaika, kruunataan ravikuninkaaksi ja se tamma, jolla on pienin yhteisaika, ravikuningattareksi.

Kutsukilpailu: yleensä suurkilpailu, jossa kilpailun järjestävä rata kutsuu hevoset kyseiseen kilpailuun.

Lounasravit: Perjantaisin lounasaikaan (klo 12–13.15) ajettavat, viisi lähtöä käsittävät ravit. Palkintotaso on lounasraveissa normaaliraveja hieman alhaisempi. Tarkoituksena on tarjota kilpailumahdollisuuksia vaatimattomammin menestyneille hevosille. Pelimuotoina voittaja, sija, kaksari, päivän duo ja troikka. Ei V4-peliä.

Lämminverinen ravihevonen: erityisesti kilpailukäyttöön useasta eri lämminverirodusta jalostettu hevosrotu. Hieman Suomenhevosta suurempi ja sirorakenteisempi.

Orlov: Venäjällä jalostettu lämminverihevosrotu. Saanut nimensä kuuluisan hevosmiehen ja rodun kehittäjän A.G.Orlov-Chesmenskyn mukaan. Ei ole enää ravikäytössä.

Päivän duo: Veikkaa kahden peräkkäisen lähdön voittajat. Lähdöt 6 ja 7. Pelataan joka päivä. Aikaisemmin ”V-2” peli. Vuodesta 1995 vuoteen 2002 oli Veikkauksen peli nimellä ”**päivän pari**”.

Radalta radalle (RR) pelaaminen: totolinen esiaste. Raviradalta toiselle tapahtuva pelaaminen. On säilyttänyt asemansa vielä totolinen tultuakin ja mainitaan usein erillisenä varsinaisesta totoline-pelistä, sillä raviradat saavat RR-pelistä suuremman korvauksen kuin totoline-pelin tuotosta.

Ryhmäajo/autolähtö: Lähtö tapahtuu auton takaa. Hevoset kokoontuvat lähtöauton siivekkeen taakse, joka lähtee kiihdyttämään kohti 350 metrin päässä sijaitsevaa lähtölinjaa. Lähtöauto kiihdyttää lähtölinjalla hevosten edestä ja mikäli tuomaristo ei havaitse virheitä, lähtö hyväksytään ja totalisaattori suljetaan. Kaikki hevoset juoksevat saman matkan. Ryhmäajossa hevoset ovat alkukäteisarvioissa samantasoisia. Nopeampi tapa kuin volttilähtö.

Sija/sijoitus: valitse hevonen, jonka uskot sijoittuvan kolmen parhaan joukkoon. Mikäli lähdössä kilpailee 6 hevosta tai vähemmän, tulee hevosen sijoittua kahden parhaan joukkoon. Pelataan joka päivä, joka lähtöön.

Slippitoto: vuonna 1987 siirryttiin totopeleissä käyttämään slippejä, eli totopeleihin suunniteltuja kuponkeja. Myös totokoneet piti vaihtaa uudennlaisiksi.

Suomenhevonen: Suomalaisiin oloihin erityisesti kehitetty hevosrotu. Suomenhevonen on käyttöminaisuuksiltaan monipuolinen yleishevonen. Se on keskikokoinen, hyväryhtinen ja melko vankkarakenteinen. Luonteeltaan Suomenhevonen on rauhallinen ja tottelevainen.

Suurkilpailu: palkintosummaltaan poikkeuksellisen suuri kilpailu. Ensimmäinen palkinto 10 000 euroa tai enemmän Yleensä ns. avoin kilpailu, johon voidaan ilmoittaa mikä tahansa kilpailuoikeuden omaava kyseisen rodun hevonen voittosummasta välittämättä. Voidaan järjestää myös kutsukilpailuna. Myös ikäluokkakilpailut ovat suurkilpailuja. Suurkilpailun järjestäminen vaatii erikoisluvan.

Tasotusajo/volttilähtö: Raviurheilun tavallisin kilpailumuoto. Tasotusajon etuna on se, että samassa lähdössä voi kilpailla voittosummaltaan tai ennätykseltään hyvin eritasoisia hevosia, koska ”paremmat” hevoset voidaan määrätä lähtemään esimerkiksi karsinasta, joka on 40 metriä taaempaa kuin ”huonompien” hevosten lähtökarsina. Tämä tekee tasotusajoista usein hyvin mielenkiintoisia. Hevoset ovat jaettu eri karsintaperusteilla karsinoihin, joissa ne ”voltaavat” eli pyörivät ympyrää lähtöpaikalla odottaen lähtölaskennan alkamista. Lähtölaskennan komennot ovat ”valmis”, ”yksi”, ”kaksi”, ”aja!” 10, 5 ja 1,8 sekunnin välein. Jos kilpailutuomaristo ei havaitse virheitä lähdössä, eikä kukaan ota varaslähtöä, lähtö hyväksytään ja totalisaattori suljetaan.

Totalisaattoripeli/Toto: voittaja, sija, kaksari, V4, troikka ja Päivän Duo-pelit, eli Hippoksen/Fintoton järjestämät pelit.

Toto+: ravit, joihin ei ollut kuvayhteyttä, mutta pelimahdollisuus totoline-ravintolasta sen sijaan oli.

Totoline/Totoline-ravintola: raviradan ulkopuolella, yleensä ravintolassa sijaitseva pelipiste, josta voi pelata kaikkia Fintoto Oy:n pelejä. Pelipisteestä on suora tv-yhteys radalle. Totoline alkoi Suomessa vuonna 1995.

Toto-TV: Maksullinen TV-kanava, jonka avulla näet kaikki Suomessa lähetettävät totoline-lähetykset kotisohvaltasi.

Troikka: veikkaa lähdön kolme parasta hevosta oikeassa tulojärjestyksessä. Pelataan joka päivä yhteen tai kahteen lähtöön, yleensä lähtö 9.

U.E.T.: Union Europeenne du Trot eli Euroopan raviurheilun keskusjärjestö. U.E.T Grand Prix on U.E.T:n järjestämä ennakkomaksullinen ikäluokkakilpailu 4-vuotiaille Euroopassa syntyneille ravureille. Palkintosumma on vakiintunut 460 000 euroon, josta voittaja saa puolet.

V2: ks. ”päivän duo”

V4: veikkaa neljän peräkkäisen (yleensä lähdöt 4-7) lähdön voittajat. Pelataan kaikkina päivinä, paitsi keskiviikkoisin, jolloin V5. Tuli V5-pelin tilalle ratakohtaiseksi V-pelimuodoksi vuonna 1974. Saavutti heti suuren suosion ja on muodostanut noin 20–25 % Hippoksen/Fintoton pelivaihtoista, aluksi jopa enemmän.

V4 pikapeli: ks. yllä V4. Valitse vain summa, jolla haluat pelata, kone arpoo rivin puolestasi. Tuli markkinoille vuonna 2000.

V4-pikapankki: ks. yllä V4. Valitse yksi tai kaksi varmaa, summa, jolla haluat pelata ja kone arpoo loppurivin. Tuli markkinoille vuonna 2001.

V5: veikkaa viiden peräkkäisen lähdön voittajat. Pelataan keskiviikkoisin, lähdöt 3-7. Ensimmäisen kerran V5-peliä pelattiin Helsingin Käpylän raviradalla kesällä 1960. Tuolloin se oli ratakohtainen, Ravirenkaan toimeenpanema peli. V5-peli valtakunnallistettiin vuonna 1974, jolloin sen pelipäivä muuttui lauantaiksi. Vuoden 1982 ”ravikriisin”(arpajaisverolain muutos ym.) seurauksena siitä tuli Veikkauksen toimeenpanema peli.

V65/V75: veikkaa 6 peräkkäisen lähdön voittajat. Pelataan lauantaisin. V5 muuttui kahden voittoluokan V65-peliksi vuonna 1991 ja kolmen voittoluokan V75-peliksi 2001. Veikkauksen toimeenpanema peli.

Voittaja/voittajapeli: valitse hevonen, jonka uskot voittavan lähdön. Pelataan joka päivä, joka lähtöön.

Sanojen selitykset ovat kirjoittajan omia, kansankielelle käännettyjä versioita virallisista. Selityksillä on siis totuuspohja, mutta virallisia selityksiä ne eivät ole.

Liite 2.

Hevoskannan kehitys Suomessa 1940–2006

Vuosi	Suomenhevusia	Lämminverisiä ravihevusia	Lämminverisiä ratsuhevosia	Poneja	Yhteensä
1940	347 000	-	-	-	347 000
1950	408 800	-	-	-	408 800
1960	250 600	-	-	-	250 600
1965	183 800	285	-	-	184 085
1970	89 800	1 036	400	200	91 436
1975	36 500	4 900	1 400	550	43 350
1980	19 700	8 370	2 116	1 298	31 484
1981	19 000	9 100	2 439	1 554	32 093
1982	18 500	10 050	2 682	1 870	33 102
1983	18 440	10 700	2 894	2 267	34 301
1984	18 400	11 500	3 271	2 752	35 923
1985	18 400	12 000	3 640	3 140	37 280
1986	18 500	12 700	4 159	3 708	39 059
1987	14 100	12 800	4 450	4 200	35 550
1988	14 570	14 110	4 930	4 720	38 330
1989	15 120	15 400	5 700	5 380	41 600
1990	15 900	17 000	6 500	6 000	45 400
1991	16 600	18 300	6 830	6 390	48 120
1992	16 900	18 970	6 850	6 400	49 120
1993	17 000	18 800	6 850	6 330	48 980
1994	16 800	18 600	6 730	6 160	48 290
1995	17 400	19 300	7 010	6 230	49 940
1996	18 220	20 100	7 250	6 410	52 030
1997	19 160	21 000	7 710	6 750	54 620
1998	19 690	21 550	8 000	6 900	56 140
1999	19 400	21 200	9 000	6 600	56 200
2000	19 500	21 500	9 700	6 700	57 400
2001	19 800	21 900	10 200	6 700	58 600
2002	19 700	22 000	10 400	7 000	59 100
2003	19 730	22 215	10 950	7 290	60 185
2004	19 010	22 500	12 245	7 300	61 055
2005	19 310	23 560	13 240	7 660	63 770
2006	19 500	24 250	14 200	8 100	66 050

Lähde: <http://www.hippos.fi/hippos/tilastot/jalostus_ja_kasvatus/hevoskannan_kehitys.php>

Liite 3.

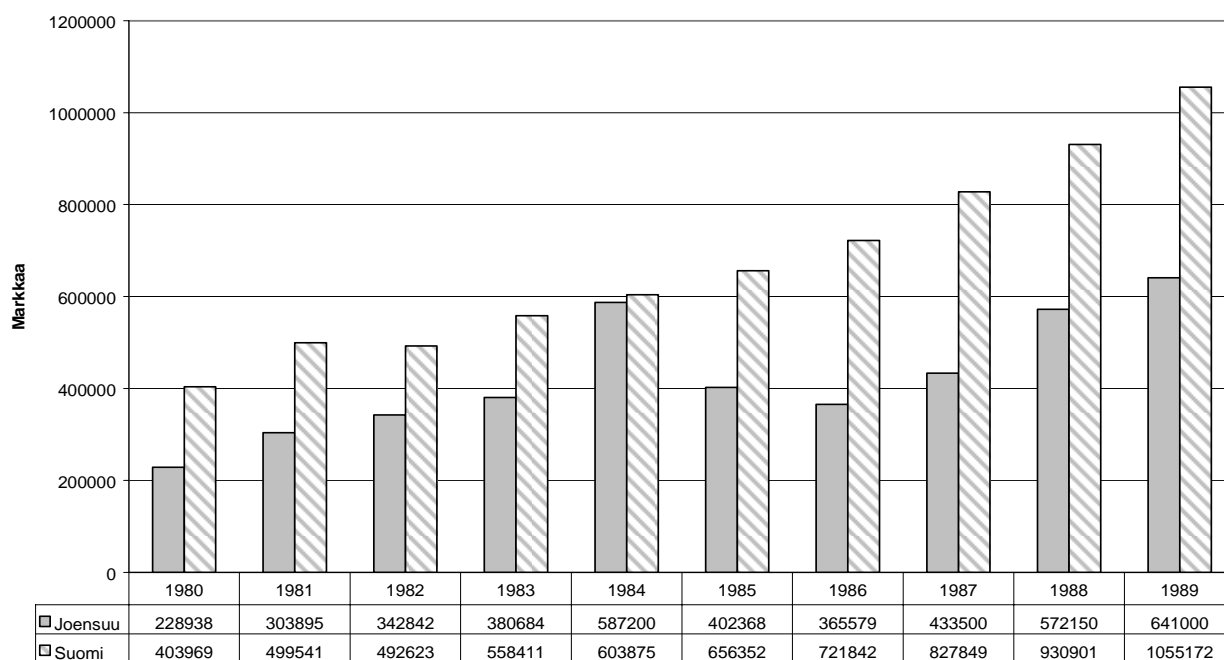
RAVIRADAT SUOMESSA

Lähde: <http://www.hippos.fi/hippos/kuvat/bannerit/radat_kartalla.jpg>

Liite 4.

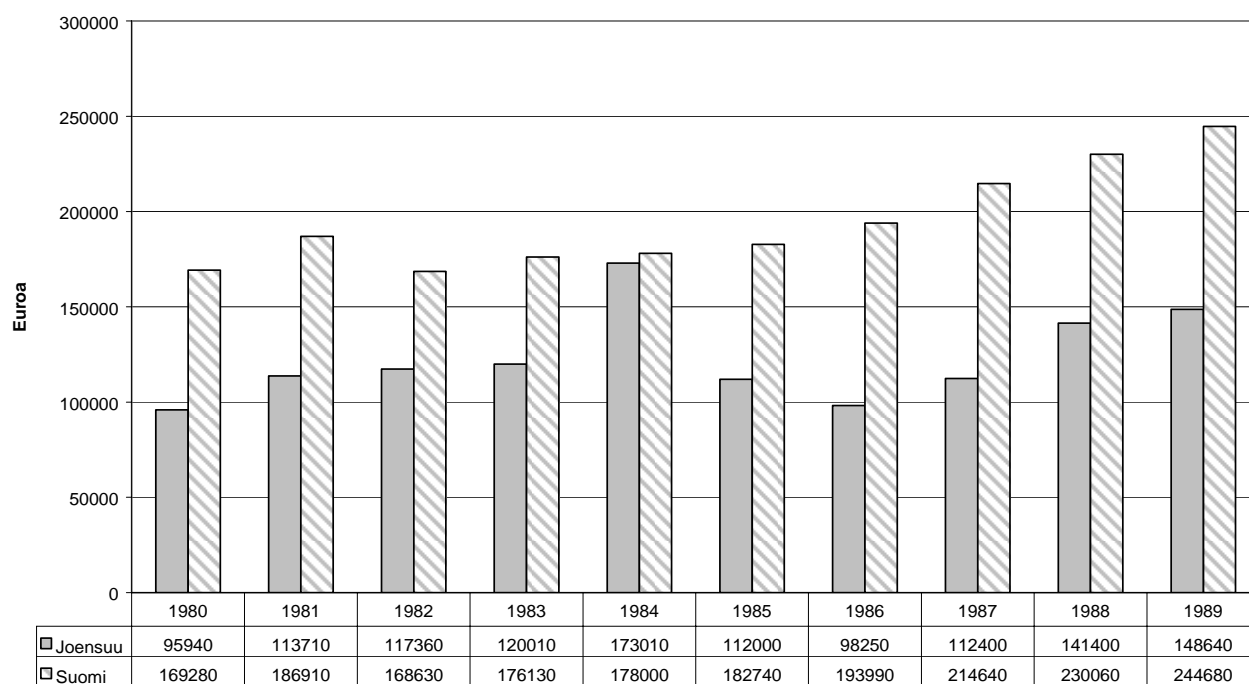
Vaihdot/päivä Joensuun ja koko Suomen raveissa 1980-1989.

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989, Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989.

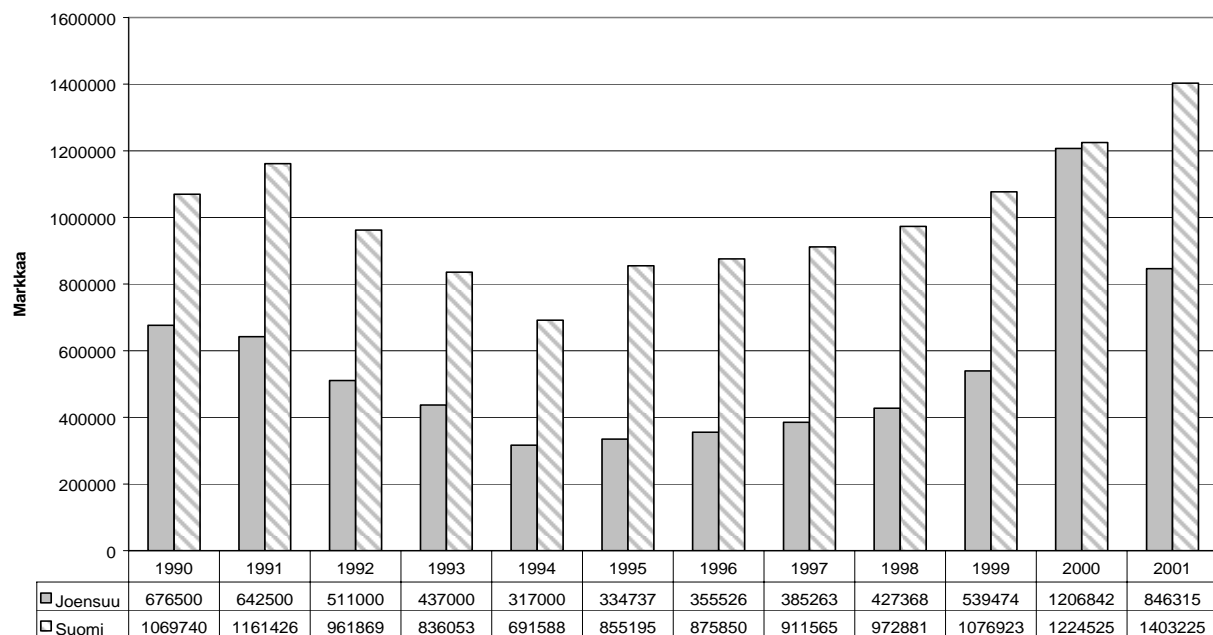
Liite 5.

Vaihdot/päivä indeksoituina 2006 euroiksi

Liite 6.

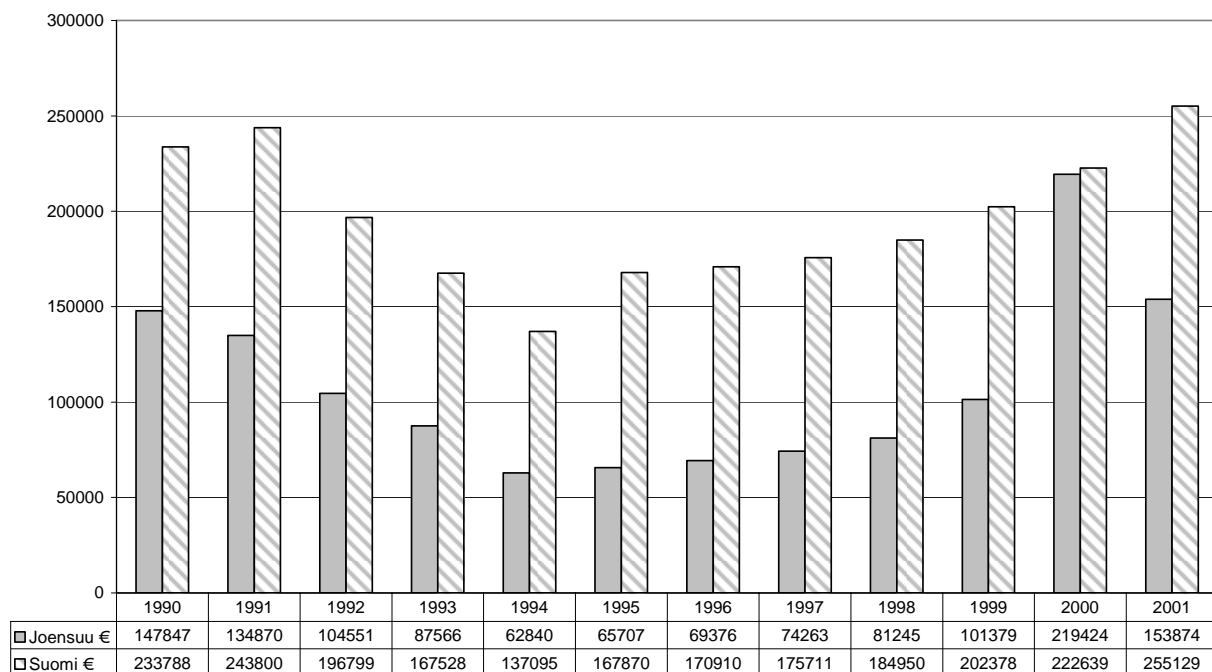
Vaihdot/päivä Joensuun ja koko Suomen raveissa 1990-2001.

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001, Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001.

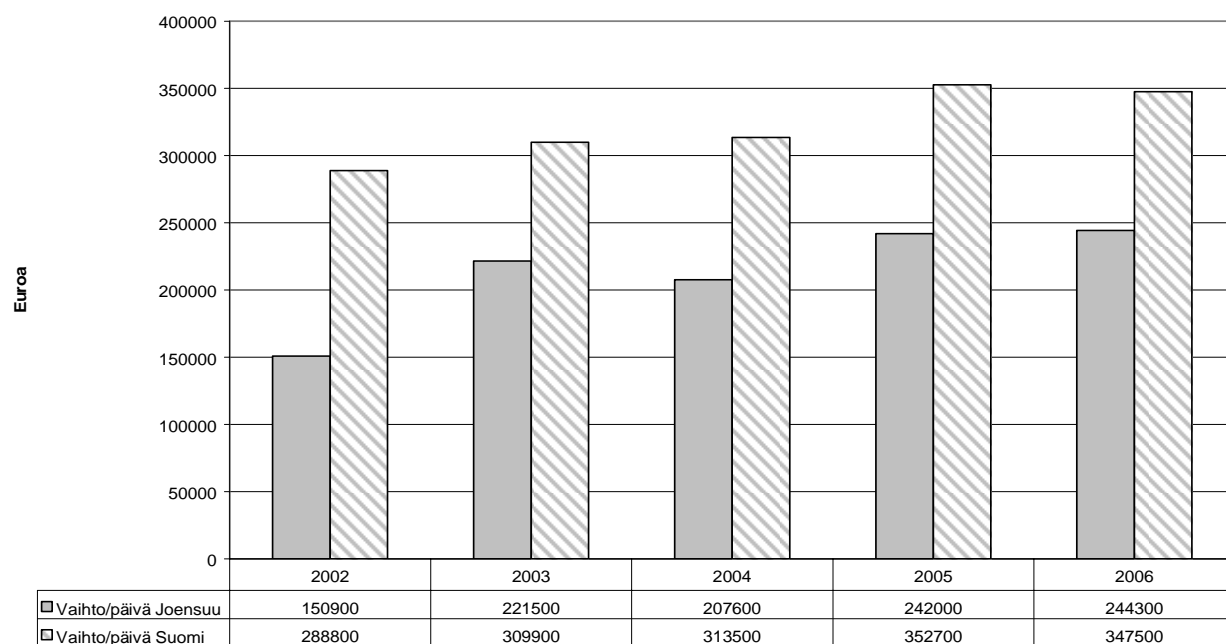
Liite 7.

Vaihdot/päivä indeksoituina 2006 euroiksi

Liite 8.

Vaihdot/päivä Joensuun ja koko Suomen raveissa 2002-2006 (indeksoituina).

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006; Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Liite 9.

Suomessa järjestettyjen ravikilpailuiden määrät 1980–2006

	Kilpailuja Suomessa
1980	655
1981	654
1982	637
1983	642
1984	645
1985	669
1986	673
1987	693
1988	700
1989	696
1990	694
1991	687
1992	675
1993	674
1994	642
1995	587
1996	588
1997	588
1998	590
1999	585
2000	579
2001	558
2002	553
2003	554
2004	572
2005	565
2006	570

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–2006.

Liite 10.

Pääsymaksutulot Joensuun raveissa 1980–1989 ja indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuosi	Pääsymaksutulot markkaa	Indeksoitu 2006 euroiksi
1980	240013	99934
1981	290000	107816
1982	365423	124292
1983	337337	105718
1984	1104000	323337
1985	347168	96039
1986	343232	91654
1987	372991	96089
1988	421167	103422
1989	417219	96131

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1980–1989.

Liite 11.

Pääsymaksutulot Joensuun raveissa 1990–2001 ja indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

Vuosi	Pääsymaksutulot markkaa	indeksoitu 2006 euroiksi
1990	471653	102400
1991	548042	114300
1992	584000	118700
1993	510000	101500
1994	385000	75800
1995	353000	68900
1996	310500	60200
1997	298000	57100
1998	270000	51000
1999	255000	47600
2000	2600000	469700
2001	250000	44000

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 1990–2001.

Liite 12.

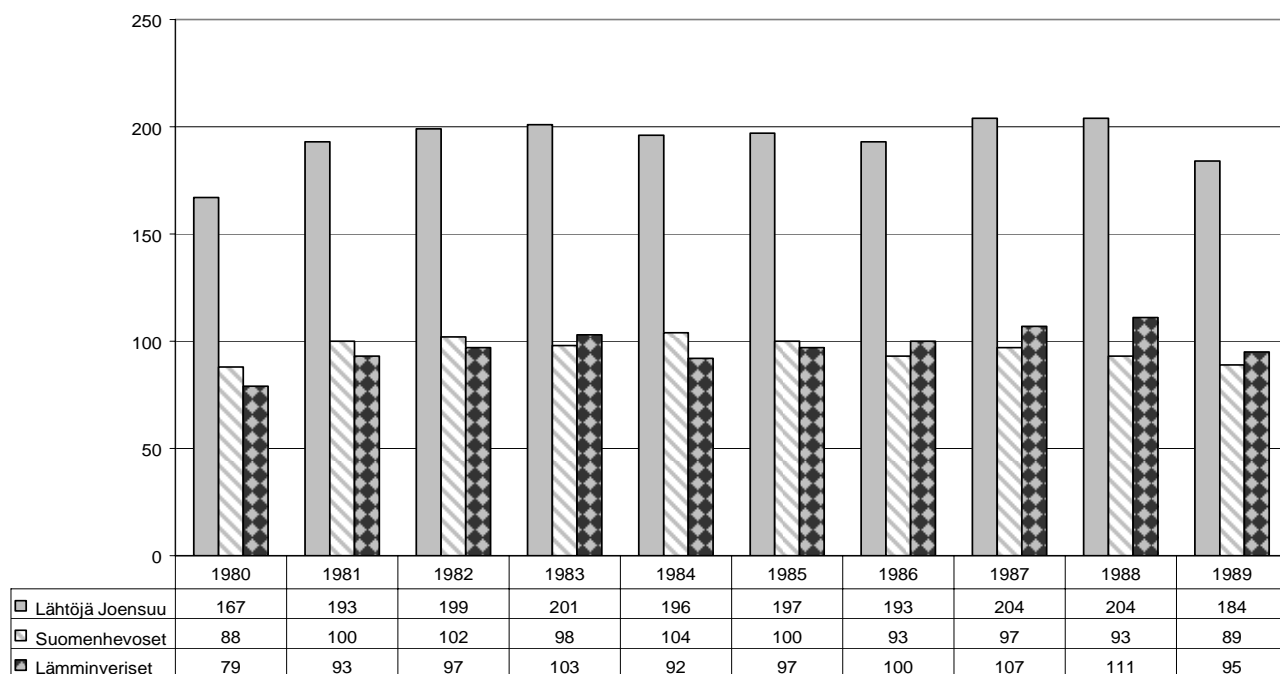
Pääsymaksutulot Joensuun raveissa 2002–2006

	pääsymaksutulot (indeksoitu)
2002	46400
2003	50100
2004	49000
2005	44500
2006	38200

Lähteet: Joensuun ravirata Oy:n vuosikertomukset 2002–2006.

Liite 13.

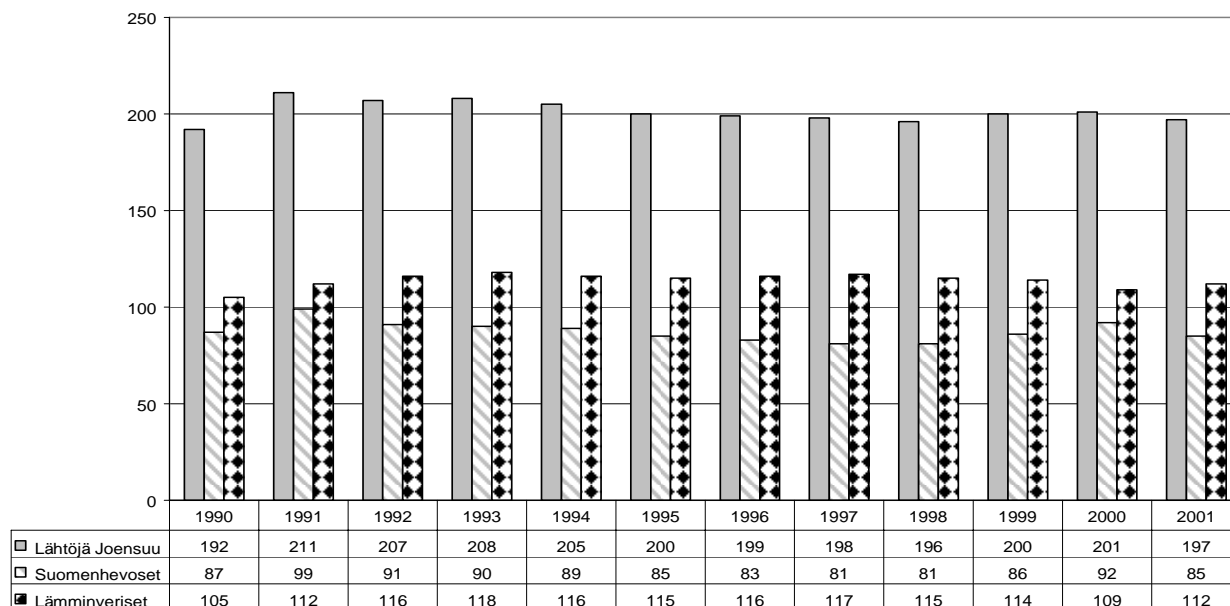
Joensuun raveissa ajettut lähdöt ja jakaantuminen roduittain 1980-1989

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuositilastot 1980–1989.

Liite 14.

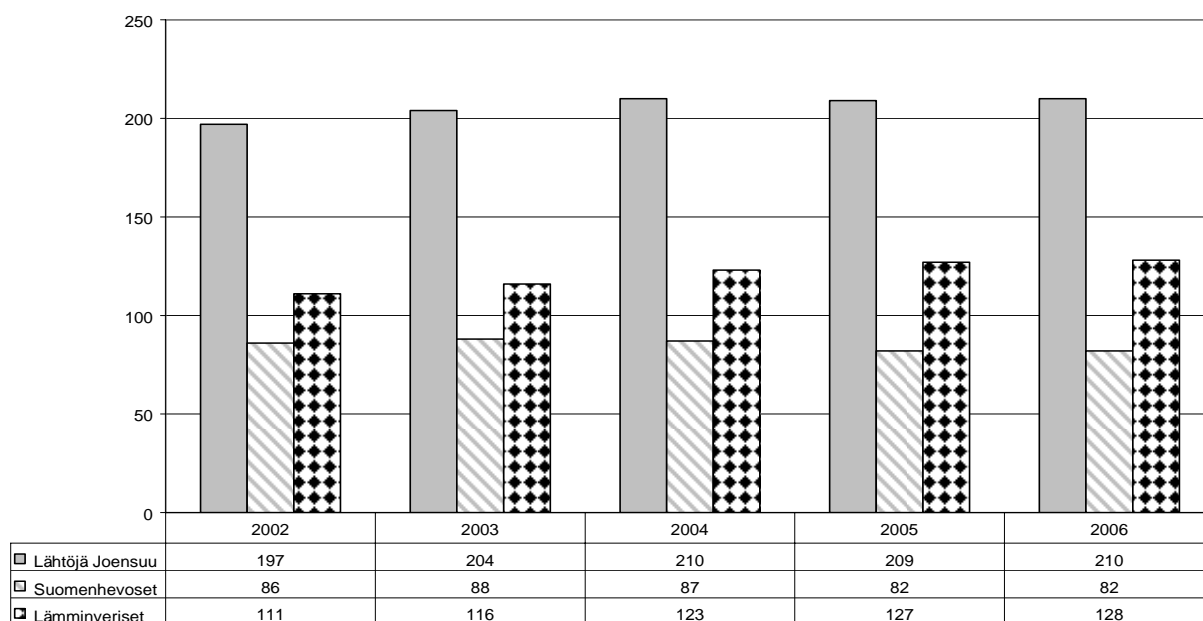
Joensuun raveissa ajettu lähdöt ja jakaantuminen rodulta 1990-2001

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikilastot 1990–2001.

Liite 15.

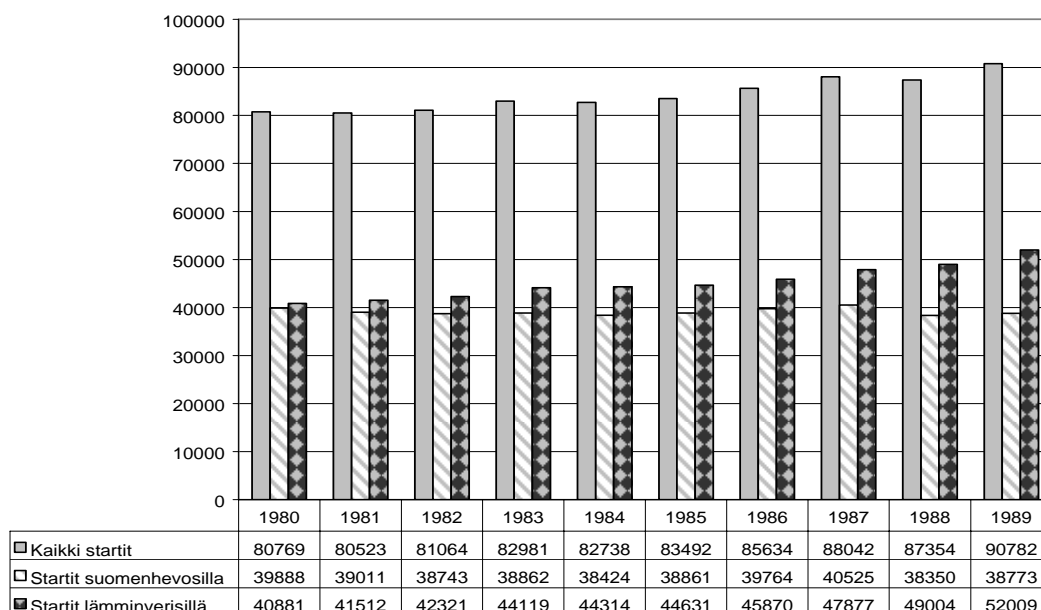
Joensuun raveissa ajettu lähdöt ja jakaantuminen rodulta 2002-2006

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikilastot 2002–2006.

Liite 16

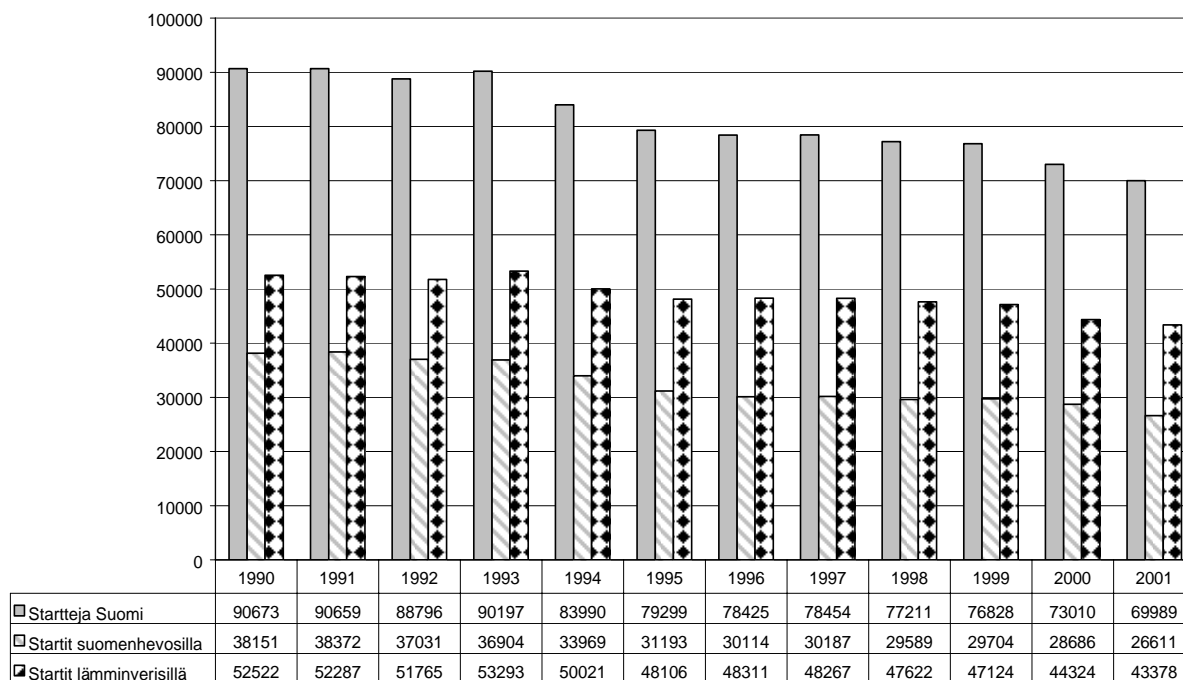
Starttien lukumäärä koko Suomen raveissa ja jakaantuminen rodultaan 1980-1989

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuositilastot 1980–1989.

Liite 17.

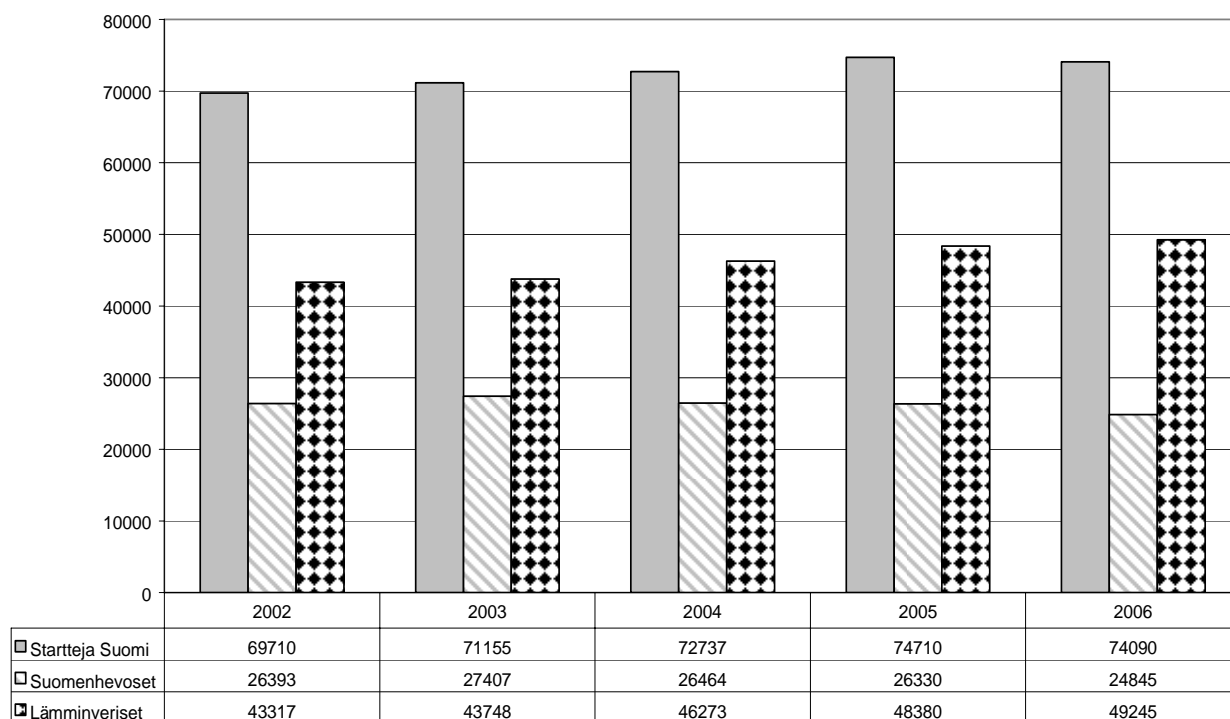
Starttien lukumäärä koko Suomen raveissa ja jakaantuminen rodultaan 1990-2001

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuositilastot 1990–2001.

Liite 18.

Starttien lukumäärä koko Suomen raveissa ja jakaantuminen roduittain 2002-2006

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuositilastot 2002–2006.

Liite 19.

	Hevostaloustaloustietä 1980–2006 ja indeksoituna 2006 euroiksi	
	Mmk	indeksoitu
1980	32,37	13,57
1981	41,75	15,62
1982	19,76	6,77
1983	22,73	7,17
1984	25,62	7,55
1985	29,56	8,3
1986	33,95	9,13
1987	39,87	10,34
1988	44,63	11,03
1989	51,15	11,86
1990	49,82	10,89
1991	38,5	8,08
1992	28,9	5,91
1993	23	4,61
1994	17,7	3,51
1995	21,4	4,2
1996	22,2	4,33
1997	23,4	4,51
1998	25,9	4,92
1999	28,2	5,3
2000	32,7	5,95
2001	33,99	6,02
2002	6,27*	6,5
2003	6,71	6,9
2004	7,1	7,3
2005	8	8,14
2006	8,3	8,3

*Vuodesta 2002 lähtien euroja

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–2006.

Liite 20.

Maksetut palkinnot/päivä koko Suomen raveissa 1980–1989 ja indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

	Palkinnot/päivä markkaa	Indeksoitu 2006
1980	58745	24617
1981	72290	27048
1982	80065	27408
1983	82664	26073
1984	86392	25465
1985	94438	26293
1986	108515	29163
1987	121404	31477
1988	133608	33020
1989	136048	31548

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1980–1989.

Liite 21.

Maksetut palkinnot/päivä koko Suomen raveissa 1990–2001 ja indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

	Palkinnot/päivä markkaa	Indeksoitu 2006
1990	143931	31456
1991	132571	27829
1992	114875	23504
1993	114648	22973
1994	109004	21608
1995	117577	23080
1996	120179	23451
1997	131857	25416
1998	129505	24620
1999	148311	27871
2000	161732	29406
2001	146237	25918

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 1990–2001.

Liite 22.

Maksetut palkinnot/päivä koko Suomen raveissa 2002–2006 indeksoituina vuoden 2006 euroiksi

2002	30770
2003	30263
2004	29613
2005	36391
2006	37895

Lähteet: Suomen hippos ry:n vuosikertomukset 2002–2006.

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet

Joensuun kaupunginarkisto (JoKA)

Joensuun kaupungin vuosikertomukset 1980–2005.

Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 26.11.1973. n:o 461.

Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 9/ 29.10.1979, n:o 425.

Joensuun kaupunginvaltuuston pöytäkirja 11/ 24.11.1980, n:o 576.

Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 9/ 12.1.1982. n:o 9.

Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 9/19.12.1983 n:o 388.

Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 25.3.1985 n:o 115.

Joensuun kaupungin valtuuston pöytäkirja 27.1.1986 n:o 4.

Joensuun rahatoimiston käyttösuunnitelmat 1980–1986, 1994–2004.

Joensuun ravirata Oy:n perustamiskirja 18.3.1980.

Kiinteistö- ja yleisten töiden lautakunnan pöytäkirja 2.12.1980, n:o 857.

Suomen Hippos ry:n arkisto

Vuosikertomukset 1980–2006.

Vuosilastot 1980–2006.

Joensuun ravirata Oy:n arkisto

Vuosikertomukset 1980–2006.

Vuokrasopimus 3.1.1980.

Pohjois-Karjalan hevosjalostusliiton pöytäkirja 2/84-J. 14.9.1984, n:o 6.

Joensuun ravirata Oy:n pöytäkirja 5-84-H, 15.11.1984, n:o 45.

Lehdet

Sanomalehti Karjalainen 16.11.1979–6.8.1984.

Rauma, Aarne: ”Sataan vuoteen mahtuu monenlaista.” Sanomalehti Karjalainen 4.6.2005.
Joensuun ravirata 100 vuotta - juhlaulkaisu. Liite sanomalehti Karjalaisessa.

Painetut lähteet

Hevostalouden rakenne ja merkitys elinkeinona Suomessa. Minna-Liisa Heiskanen, Päivi Laine, Klaus Talvela, Risto Ihamuotila. Helsingin yliopiston maatalousekonomian laitoksen julkaisuja 38. 1989

Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa. Minna-Liisa Heiskanen, Päivi Kauppinen, Ilkka Klemola, Mikko Kumpulainen. Ylä-Savon ammattiopisto, Hevostietokeskus. 2002

Suomen Hippos ry:n vuositilastot 1980–2001. Suomen Hippos ry.

Tutkimuskirjallisuus

Erälä, Väinö. Piirteitä Keski-Karjalan hevosystäväinseuran toiminnasta 1873–1923. WSOY. 1923.

Heinilä, Kalevi. Liikuntakulttuurin haasteet. Jyväskylän yliopisto, liikuntasuunnittelun laitos. Katsauksia ja katsantoja n:o 3. 1984.

Hyvärinen, Pekka. Ravikilpailutoiminta Suomessa 1939–1959. Suomen historian pro gradu - tutkielma, Joensuun yliopisto, 1985.

Kiander, Jaakko & Vartia, Pentti. Suuri lama. Suomen 1990-luvun kriisi ja talouspoliittinen keskustelu. Tammer-paino Oy. Tampere. 1998.

Laman pitkä varjo: 1990-luvun talouskriisi. Toimittanut Jaakko Kiander, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. 2000.

Mahlamäki, Matti. Pellolta paanalle ja pussihousumiehistä patiinipoikiin. Suomen Hippos. 2003.

Suuri Suomalainen Ravikirja. Toimittanut Antero Raevuori, toimituskunta: Seppo Aaltonen, Mikko Haljoki, Veikko Korkala, Heikki K. Norvela ja Juhani Länsiluoto. WSOY. 1982

Uuteen liikuntakulttuuriin. Toimittanut Esa Sironen, toimituskunta: Pasi Falk, Riitta Hasari, Antti Karisto, Ulla Kosonen, Pekka Kärkkäinen, Heikki Marjomäki, Matti Matilainen, Jouni Piekkari, Sirpa Saranpää, Matti Silvennoinen, Esa Sironen, Tiina Tikkanen, Riitta Vainio ja Soile Veijola. GUMMERUS OY KIRJAPAINO, Jyväskylä. 1988

Taloussanasto. Taloustieto Oy, Tammer-Paino Oy, Tampere. 1994

Internet lähteet

http://www.hippos.fi/hippos/tilastot/jalostus_ja_kasvatus/hevoskannan_kehitys.php.

Luettu 7.6.2008. Taulukko Suomen hevoskannan kehityksestä 1910–2006.

http://www.rahamuseo.fi/multi_laskuri.html.

Rahanarvolaskuri.

Lähde: http://www.hippos.fi/hippos/kuvat/bannerit/radat_kartalla.jpg

Luettu 9.6.2008. Suomen raviradat kartalla.